İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

BİRLEŞİK KRALLIK BREXİT KARARININ İLTİCA POLİTİKASINA ETKİSİ: HUKUKSAL AÇIDAN BAKIŞ

Yüksek Lisans Tezi

Berna Dincer

Haziran 2025

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

BİRLEŞİK KRALLIK BREXİT KARARININ İLTİCA POLİTİKASINA ETKİSİ: HUKUKSAL AÇIDAN BAKIŞ

Yüksek Lisans Tezi

Berna Dincer

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Özlem YÜCEL

Haziran 2025

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Berna Dinçer tarafından hazırlanan "Birleşik Krallık Brexit Kararının İltica Politikasına Etkisi: Hukuksal Açıdan Bakış" başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ **İMZA**

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Özlem YÜCEL

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Prof. Dr. Gonca Oğuz GÖK

Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Fatih BAYRAM

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 25/ 06 / 2025

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun APA. 7 kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Özlem YÜCEL

Etik İlkelere Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Berna DİNCER

ÖZET

Birleşik Krallık Brexit Kararının İltica Politikasına Etkisi: Hukuksal Açıdan Bakış

Dincer, Berna

Yüksek Lisans Tezi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özlem YÜCEL

Haziran 2025

Birleşik Krallık (BK), resmen 31 Ocak 2020 tarihinde Avrupa Birliği (AB) üyeliğine son vererek, iltica hukuku ve politikalarında önemli değişikliklere yol açmıştır. Brexit, ülkenin göç ve iltica politikalarında 21. yüzyılın en önemli dönüşümlerinden birini tetiklemiştir. Bu süreç, özellikle AB'nin ortak iltica sisteminin temel taşlarından olan Dublin Tüzüğü'nün uygulanmasının sona ermesiyle, Birleşik Krallık'ın uluslararası koruma rejimini kökten değiştirmiştir. Brexit öncesinde BK, AB'nin göç yönetimi çerçevesinde sığınmacıların ilk giriş yaptıkları ülke sorumluluğu (Dublin III Tüzüğü), ortak iltica prosedürleri ve üye devletler arasındaki işbirliği mekanizmalarından yararlanmaktaydı. Ancak AB'den ayrılma, bu çok taraflı sistemin yerini ulusal ölçekte yeniden tanımlanan tek taraflı politikaların almasına yol açmıştır.

Brexit'in iltica politikaları üzerindeki etkisi yalnızca hukuki düzenlemelerin değişmesiyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda BK'nın uluslararası göç yönetimindeki konumunu ve küresel insan hakları taahhütlerini yeniden şekillendiren stratejik bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. AB üyeliği döneminde BK, Schengen bölgesine dahil olmamasına rağmen, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve AB Temel Haklar Şartı gibi insan hakları koruma rejimleri çerçevesinde hareket etmekteydi. Brexit sonrasında ise, bu çerçevenin önemli bir kısmından çıkılması, özellikle sığınmacıların geri gönderilmesi (non-refoulement), aile birleşimi hakları ve uluslararası koruma standartları konularında belirsizlikler yaratmıştır.

Bu tezde, Brexit'in BK iltica politikası üzerindeki hukuksal etkilerinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi amaçlanmaktadır. AB üyeliği döneminde BK'nın dâhil olduğu ortak iltica sisteminin temel özellikleri ve bu sistemin BK göç hukukuna etkileri detaylı şekilde analiz edilecektir. Ayrıca, Brexit sürecinin iltica politikalarına yansımaları, özellikle 2020'de yürürlüğe giren Göç ve Sosyal Güvenlik Uyumlaştırması (EU Exit) Yönetmeliği ve 2023 Yasadışı Göç Yasası gibi düzenlemeler ışığında değerlendirilecektir. BK'nın AB sonrası dönemde yeni uluslararası işbirliği modelleri ve bu modellerin insan hakları hukuku açısından taşıdığı anlam irdelenecektir.

Ayrıca Brexit'in iltica politikalarına etkisi salt hukuki boyutla sınırlı olmayıp, derin siyasi ve toplumsal sonuçlar doğurmuştur. Bu çalışma, Birleşik Krallık Brexit kararının iltica politikasına etkisini inceleyerek uluslararası hukuk açısından taşıdığı anlamı ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Krallık, Brexit, İltica Politikası, Hukuk

ABSTRACT

The Impact of the United Kingdom's Brexit Decision on Asylum Policy: A Legal Perspective

Dincer, Berna

Master Thesis, Department of International Relations

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Özlem YÜCEL

June 2025

The United Kingdom officially ended its membership in the European Union on January 31, 2020, leading to significant changes in asylum law and policies. Brexit has triggered one of the most important transformations of the country's immigration and asylum policies in the 21st century. This process has fundamentally changed the United Kingdom's international protection regime, particularly with the end of the application of the Dublin Regulation, which is a cornerstone of the EU's common asylum system. Prior to Brexit, the UK was benefiting from the EU's migration management framework, including the responsibility for asylum seekers' first country of entry, common asylum procedures, and cooperation mechanisms between member states. However, the withdrawal from the EU has resulted in the replacement of this multilateral system with unilaterally redefined policies at the national level.

The impact of Brexit on asylum policies has not been limited to changes in legal regulations, but has also brought about a strategic transformation that has reshaped the UK's position in international migration management and its global human rights commitments. During its EU membership, the UK, despite not being part of the Schengen area, operated within the framework of human rights protection regimes such as the European Convention on Human Rights and the EU Charter of Fundamental Rights. However, after Brexit, the UK's withdrawal from a significant portion of this framework has created uncertainties, particularly regarding the return of asylum seekers, family reunification rights, and international protection standards.

This thesis aims to comprehensively examine the legal effects of Brexit on the UK's asylum policy. It will analyze in detail the key features of the common asylum system that the UK was part of during its EU membership and the effects of this system on UK immigration law. Additionally, the implications of the Brexit process on asylum policies will be evaluated, especially in light of regulations such as the Immigration and Social Security Co-ordination Regulations 2020 and the Illegal Migration Act 2023. The study will also examine the new models of international cooperation developed by the UK in the post-EU period and the significance of these models from the perspective of human rights law.

Furthermore, the impact of Brexit on asylum policies is not limited to the legal dimension, but has also led to profound political and social consequences. This study aims to examine the impact of the United Kingdom's Brexit decision on asylum policy and to elucidate its significance from the perspective of international law.

Keywords: United Kingdom, Brexit, Asylum Policy, Law

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Dublin III Tüzüğü ve Birleşik Krallık İç Mevzuatı Kapsamında Aile Birleşimi Haklarının Karşılaştırılması-I …….. 59

Tablo 2. Dublin III Tüzüğü ve Birleşik Krallık İç Mevzuatı Kapsamında Aile Birleşimi Haklarının Karşılaştırılması-II …….. 60

Tablo 3 Yaş Grubuna Göre Brexit Referandumundaki Dağılımı..... 67

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Politika Döngüsü ……..……. 10

Şekil 2. AB Ülkelerinin Birleşik Krallığın AB'den Ayrılması Hakkındaki Görüşleri ……..……..…… 65

Şekil 3 Birleşik Krallıkta Bölgelere Göre Oy Oranları..... 66

Şekil 4. 50. Madde Brexit Sürecinin İşleyişi…….... 76

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **İ**
ABSTRACT ..... **İİİ**
TABLOLAR\ŞEKİLLER ..... **Vİ**
İÇİNDEKİLER ..... **Vİi**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **Vİİİ**
1. GİRİŞ **1**
2. ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNDE GÖÇMEN, İLTİCA VE POLİTİKA KAVRAMLARI **4**
2.1. Birleşik Krallık'ın Siyasi ve Hükümet Sistemi 12
2.2. Birleşik Krallık'ta Kamuoyu-Hükümetin Göç ve Göçmenlere Yönelik Algısı **15**
3. BREXİT ÖNCESİ İNGİLTERE'NİN İLTİCA POLİTİKASI **20**
3.1. Avrupa Birliği'nin Göçmen ve Sığınmacı Politikalarının Kapsamı ve Hukuki Çerçevesi 23
3.1.1. Amsterdam Antlaşması ve Ortak Avrupa İltica Sistemi 25
3.1.2. Dublin Tüzüğü 27
3.1.3. Schengen Antlaşması 30
3.1.4. Açık Kapı Politikası 32
3.1.5. 1999 Tampere Zirvesi 34
3.1.6. 2008 Avrupa Komisyonu Sığınmacı Politikası 35
3.1.7. Avrupa Sığınmacı Destek Ofisi 37
3.1.8. Sığınma Prosedürleri Direktifi 39
3.1.9. Vasıf Direktifi 41
3.1.10. Eurodac 43
3.1.11. Geçici Koruma Direktifi 44
3.2. Avrupa Birliğinin Göçmen ve Sığınmacılarla İlgili Kurumları 46
3.2.1. Avrupa Birliği İltica Ajansı 46
3.2.2. Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı 47
3.2.3. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı 47
3.2.4. Avrupa Komisyonu Göç ve İçişleri Genel Müdürlüğü 48

3.2.5. Avrupa Birliği Büyük Ölçekli BT Sistemlerinin Operasyonel Yönetim Ajansı 49
3.2.6. Uluslararası Ortaklıklar 50
3.2.6.1. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği……...50
3.2.6.2. Uluslararası Göç Örgütü……...52
3.2.6.3. Uluslararası Göç Politikası Geliştirme Merkezi…….53
3.3. Brexit Öncesi İltica Konularında Birleşik Krallık İç Hukuku 54
4. İNGİLTERE'Yİ BREXIT'E GÖTÜREN NEDENLER 62
4.1. Brexit Nedir? 62
4.2. Brexit Referandumunun Sebepleri ve Referanduma Giden Süreç 63
4.3. AB Antlaşması'nın 50. Maddesinin Tetiklenmesi 76
4.4. Geri Çekilme Anlaşması 78
4.5. Ticaret ve İşbirliği Anlaşması 80
5. BREXİT SONRASI BİRLEŞİK KRALLIK'IN İLTİCA POLİTİKASI 83
5.1. Brexit Sonrası Birleşik Krallık İç Hukuku ve Sığınma Konuları 89
5.1.1. Göçmenlik Kuralları 90
5.1.2. Vatandaşlık ve Sınırlar Yasası 91
5.1.3. Yasa Dışı Göç Yasası 96
5.2. Brexit Sonrası İngiltere'nin Avrupa Birliği Ülkelerine Uyguladığı Göçmen ve Sığınmacı Politikaları 103
5.3. Brexit Sonrası İngiltere'nin Avrupa Birliği Dışındaki Ülkelere Uyguladığı Göçmen ve Sığınmacı Politikaları 107
5.4. Çalışmanın Sınırlılıkları 114
6. SONUÇ 117
7. KAYNAKÇA ..... HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	**:** Avrupa Birliği
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABSA	: Avrupa Birliği Sığınma Ajansı
AET	**:** Avrupa Ekonomik Topluluğu
AİHS	**:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
APD	**:** Sığınma Prosedürleri Direktifi – Advence Passenger Information Directive
ASDO	**:** Avrupa Sığınma Destek Ofisi
BBC	**:** British Broadcastig Cooporation -Britanya Yayın Kuruluşu
BK	**:** Birleşik Krallık
BM	**:** Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CEAS	**:** Common European Asylum System
COI	**:** Country of Origin Information
EASO	**:** European Asylum Support Office
EUAA	**:** European Union Agency for Asylum
EURODAC	**:** European Dactyloscopy
FRA	**:** European Union Agency for Fundamental Rights
FRONTEX	**:** Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı – European Border and Coast Guard Agency
IOM	**:** International Organization for Migration
TPD	: Temporary Protection Directive
UK	**:** United Kingdom
UKIP	**:** United Kingdom Independence Party
UNHCR	**:** United Nations High Comissioner for Refugees

1. GİRİŞ

Birleşik Krallık'ın (BK) Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılma kararı, bilinen adıyla Brexit, yalnızca ekonomik ve politik arenada değil, aynı zamanda iltica politikaları ve hukuki düzenlemeler üzerinde de derin ve karmaşık etkiler yaratmıştır (Bugarcic ve Simic, 2019). Brexit terimi, referandum sonuçlarının belirginleşmesiyle birlikte daha da yerleşmiş ve Başbakan Theresa May tarafından 29 Mart 2017'de Lizbon Antlaşması'nın 50. maddesine göre yapılan başvuru ile resmiyet kazanmıştır (Heusler, 2020). Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılma sürecinin tetiklenmesi, ülkenin göç ve iltica alanındaki yasal çerçevesinde önemli değişikliklere yol açmıştır (Platon, 2020). İltica politikası, Brexit'in en çok etkilediği alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır; zira AB üyeliği döneminde Birleşik Krallık, Dublin Tüzüğü gibi ortak düzenlemelere tabi idi ve bu durum, iltica başvurularının işlenmesi ve ilticacıların dağıtımı konusunda belirli yükümlülükler getiriyordu. Brexit'in ardından, Birleşik Krallık'ın bu türden uluslararası anlaşmalardan çekilmesi, kendi ulusal iltica sistemini yeniden yapılandırma ve daha bağımsız bir politika izleme fırsatı sunmuştur (Tsangari ve Mantara, 2020).

Brexit'in iltica politikası üzerindeki etkileri, yalnızca yasal düzenlemelerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda pratik uygulamaları ve iltica başvuru süreçlerini de kapsamaktadır. Birleşik Krallık'ın AB üyeliği sırasında, AB hukukunun üstünlüğü ilkesi gereğince, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı gibi uluslararası belgeler, ulusal mevzuatla uyumlu bir şekilde uygulanmak zorundaydı. Brexit ile, bu uluslararası normların doğrudan uygulanabilirliği azalmış, Birleşik Krallık'ın kendi iç hukukunu ön plana çıkarma eğilimi artmıştır (Radovic, 2020). Bu durum, iltica başvurularının değerlendirilmesinde ve ilticacılara tanınan haklarda farklılıklara yol açabilecektir. Brexit, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği ile olan kültürel etkileşimlerini de önemli ölçüde etkilemiş, bu durum göçmenlerin ve ilticacıların entegrasyon süreçlerini de dolaylı olarak etkileyebilecek potansiyele sahip olduğu belirtilmiştir (Jacobs, 2018). Bu bağlamda, Brexit'in iltica politikası üzerindeki uzun vadeli etkilerini değerlendirmek için, Birleşik Krallık'ın yeni göç ve iltica yasalarının nasıl uygulandığı, uluslararası hukuk normlarına ne ölçüde uyduğu ve

ilticacıların sosyal entegrasyonu konularında daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık'ın iltica politikalarını şekillendiren temel faktörlerden biri, göçmen karşıtı söylemlerin yükselişi ve kamuoyunun göç konusundaki endişeleridir. Brexit kampanyası sırasında, göçmen sayısının artması ve bunun ekonomik ve sosyal etkileri sıkça vurgulanmış, bu durum referandum sonuçlarını etkileyen önemli bir faktör olmuştur. Referandum sonrasında, Birleşik Krallık hükümeti, göçü kontrol altına alma ve sınırları sıkılaştırma vaadiyle hareket etmiş, bu durum iltica politikalarına da yansımıştır. Bu çerçevede, Birleşik Krallık'ın yeni iltica yasaları, iltica başvurusunda bulunanların haklarını kısıtlayıcı hükümler içerebilir, başvuru süreçlerini zorlaştırabilir ve iltica reddi oranlarını artırabilir. Ek olarak, Brexit sonrası dönemde Birleşik Krallık'ın ekonomik büyüme hedefleri ve işgücü piyasasının ihtiyaçları da iltica politikalarını etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Somai ve Biedermann, 2016).

Brexit'in, Birleşik Krallık'ın iltica politikaları üzerindeki hukuki etkilerini değerlendirirken, ayrılmanın altında yatan nedenleri ve Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği ile olan uzun ve karmaşık ilişkisini anlamak önemlidir (Smith vd., 2019). Birleşik Krallık'ın Avrupa entegrasyonuna karşı duyduğu uzun süreli rahatsızlık, Avrupa kimliğinin eksikliği, Avrupalı şüpheci siyasi ve medya elitleri ve nihayetinde farklı bir siyasi tarih, kültür ve coğrafya gibi faktörler Brexit'in temel nedenleri arasında sayılabilir (Smith vd., 2019). Birleşik Krallık'ın AB üyeliği süresince, farklı üye devletlerin çıkarlarını dengeleme, entegrasyonun maliyet ve faydalarını bölüştürme ve Avrupa düzeyinde demokrasiyi yapılandırma gibi konularda sürekli zorluklar yaşanmıştır (Cuyvers, 2017). Brexit referandumu, bu zorlukların bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılma kararını tetiklemiştir (Richardson ve Rittberger, 2020).

Brexit'in iltica politikalarına etkisi bağlamında, Birleşik Krallık'ın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne olan bağlılığı da önemli bir tartışma konusudur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış, insan haklarını ve temel özgürlükleri korumayı amaçlayan bir uluslararası sözleşmedir. Birleşik Krallık, bu

sözleşmeye uzun yıllardır taraf olmuş ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yargı yetkisini tanımıştır. Ancak, Brexit sonrasında, bazı siyasi çevrelerde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden çekilme veya sözleşmenin ulusal hukuk üzerindeki etkisini azaltma yönünde talepler yükselmiştir. İnsan hakları hukukunda reform yapılması düşüncesi Birleşik Krallık içerisinde tartışılmaktadır (Lock, 2017). Bu türden bir adım, Birleşik Krallık'ın iltica politikaları üzerinde önemli sonuçlar doğurabilir ve ilticacıların haklarının korunması konusunda ciddi endişelere yol açabilir (Yong, 2017). İltica politikası, Birleşik Krallık'ın uluslararası hukuk ve insan hakları konusundaki duruşunu sergilemesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

2. ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNDE GÖÇMEN, İLTİCA VE POLİTİKA KAVRAMLARI

Göç, insanoğlunun hayatının ayrılmaz bir parçasıdır ve yüzyıllar boyunca yaşanan bir olgudur. Bu olgunun birçok farklı nedeni bulunmaktadır. Tarihsel açıdan bakıldığında, göçlerin hem nedenleri hem de sonuçları, göçün niteliği ve niceliğiyle doğru orantılı bir şekilde etkiler doğurmuştur. Göç, belirli bir zaman diliminde tanımlanmış ve yaşam döngüsünü önemli ölçüde etkileyen bir fenomen olarak değerlendirilmektedir (Greenwood, 1985). Her bir göç hareketi, kendine özgü değişkenleri ve dinamikleri barındırır; ancak bunun yanında, tüm göçlerin ortak yönleri de bulunmaktadır. Göçler, yasal olma durumu, konusu, süresi, gönüllülük düzeyi ve sınırlar gibi çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterebilmektedir. Göç olgusu, sadece ortaya çıktığı anla sınırlı kalmayıp, çok daha uzun bir zaman ve mekân üzerinde etkili olabilmektedir. Göçmenlerin hayata tutunma stratejileri, deneyimleri, iş hayatına katılımları ve bunların günlük yaşama yansımaları; göç tarihinden, siyasal ve ekonomik sistemden, sosyokültürel yapıdan ve toplumsal cinsiyetten etkilenerek farklılaşır (Eklemezler ve Adiloğlu, 2021).

Küreselleşme süreci, yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren dünyayı etkisi altına alan bir değişim sürecidir ve bu süreçte küresel kamusal mal ve küresel kamusal kötü kavramları ön plana çıkmaktadır (Şahin, 2020). Bilgi teknolojilerinin geleneksel endüstrinin yerini almasıyla birlikte, bilgi sektörünün önemi artmış ve bireylerin sosyal ilişkileri yeniden tanımlanmıştır (Yıldız vd., 2020). Bilgi ve teknolojinin yaşamın her alanına nüfuz etmesiyle birlikte toplum, kültür ve ekonomi yoğun bir dönüşüm sürecinden geçmekte, birey ve toplum yaşamının gelişimi bilgiye dayalı hale gelmektedir.

Göç, insanların coğrafi, siyasi veya ekonomik nedenlerle yer değiştirmesidir. Sınırlar aşılarak ya da ülke içinde gerçekleşen nüfus hareketleridir. (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009). Süre, yapı ve nedeni değişkenlik göstermekle birlikte, hem bireysel hem de toplumsal ve ekonomik etkileri beraberinde getirmektedir. Göç olgusu, bir kişinin ya da bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içerisinde yer değiştirmesidir. Bu hareketler, yaşam koşullarını iyileştirme, daha iyi iş olanakları

bulma, çatışma ve savaş mağduriyeti gibi çeşitli sebeplerle gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra, Brexit'in Birleşik Krallık'ın iltica politikaları üzerinde de etkileri olmuştur. Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık hükümeti, iltica başvurularını değerlendirme ve kabul etme konusunda daha katı bir tutum sergilemeye başlamıştır. Göçlerin yönetimi, karmaşık bir süreç olup, köken ülkeler, transit ülkeler ve hedef ülkeler arasında işbirliğini gerektirmektedir. Bu bağlamda, uluslararası anlaşmalar ve düzenlemeler, göçmenlerin haklarının korunması ve göç süreçlerinin düzenlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki refah seviyesi ve yaşam standartlarının yüksekliği, daha iyi bir yaşam arayışı içinde olan bireyleri bu ülkelere çekmektedir. Özellikle ekonomik sıkıntılar yaşayan veya siyasi istikrarsızlıkların hüküm sürdüğü ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru yoğun bir göç hareketi yaşanmaktadır. (Özcan, 2017)

Göçmen (Migrant), kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), muhacir olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2025) Uluslararası düzeyde kabul edilmiş evrensel bir göçmen tanımı bulunmamakla birlikte, göçmen terimi genellikle bireyin kendi isteği ve kişisel nedenlerle göç ettiği tüm durumları kapsar şekilde kullanılmaktadır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009). Birleşmiş Milletler ise göçmen kavramını; sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlar. (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009)

Göçmen terimi, kişilerin birçok farklı sebepten dolayı kendi ülkelerini terk ederek başka bir ülkede yaşamaya başlamasını ifade eder. Bu sebepler arasında ekonomik nedenler, siyasi istikrarsızlıklar, savaş ve çatışmalar, doğal afetler gibi birçok faktör yer alabilir. Göçmenler, kendi ülkelerinde başa çıkamadıkları sorunlardan kaçmak ve daha iyi yaşam koşulları bulmak amacıyla yeni ülkelere göç etmektedirler. Bu bağlamda, göçmenlerin haklarının korunması ve göç süreçlerinin düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır (Yılmaz ve Günay, 2022).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, nitelikli insan gücünün başka ülkelere göç etmesi olarak tanımlanan beyin göçü, ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınması açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir (Emini, 2021). Nitelikli bireylerin

ülkelerini terk edip daha iyi olanaklar aramak için yurt dışına göç etmeleri, bu ülkelerin kalkınma ve ilerleme süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Beyin göçü, ülkelerin gelecekteki gelişimi için gerekli olan insan sermayesinin kaybına neden olur ve kamu hizmetleri ile özel sektörde kritik boşluklar yaratabilir. Bu durum, ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerine ulaşmasını güçleştirir (Yılmaz ve Günay, 2022).

Sığınmacı: (Asylum-seeker) ise, Arapça kökenli olan mülteci kelimesinin Türkçe'sidir. Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci (TDK, 2025). Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ve uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi olarak tanımlanmaktadır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009). Mülteci: Türkçede mülteci ve sığınmacı sözcükleri birbirlerinin yerine de kullanılabilirken, göç terminolojisinde iki kavram arasında belirli farklar vardır. Sığınmacı bir kişinin mülteci olup olmayacağı, başvurusunun sonucuna bağlıdır. Her mülteci başlangıçta bir sığınmacıdır; ancak her sığınmacı mülteci statüsü kazanamayabilir. Bu ayrım, özellikle uluslararası koruma süreçlerinde ve devletlerin hukuki yükümlülüklerinde büyük önem taşır. İlgili alanın terminolojisine bakıldığında üç farklı mülteci çeşidi görülmektedir. (Ayan, 2021)

Mülteci, Türkçede mülteci ve sığınmacı sözcükleri birbirlerinin yerine de kullanılabilirken, göç terminolojisinde iki kavram arasında belirli farklar vardır. İlgili alanın terminolojisine bakıldığında üç farklı mülteci çeşidi görülmektedir:

(i) **Mülteci (mandate):** Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) tanıdığı tanımdır. BMMYK'nın kriterlerine uyan 1951 Mültecilerin Hukuki Durumu sözleşmesine veya 1967 BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol'e taraf olan bir ülkede bulunup bulunmaması veya bu hukuki belgeler uyarınca ev sahibi ülke tarafından mülteci olarak tanınıp tanınmaması fark etmeksizin, Birleşmiş Milletler korunmasından yararlanmaya hak kazanan kişi. (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009). Mülteciler, ırklarından, dinlerinden, milliyetlerinden, belirli bir

sosyal gruba üyeliklerinden veya siyasi görüşlerinden dolayı haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı oldukları ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişilerdir. Ayrıca, ülkelerindeki şiddet, çatışma, insan hakları ihlalleri veya kamu düzeninin bozulması gibi olağandışı olaylardan dolayı hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında olan kişiler de mülteci statüsüne sahip olabilmektedir.

(ii) **Mülteci (primaficie):** Bir devlet ya da BMMYK tarafından menşe ülkedeki objektif koşullar göz önüne alınarak ilgili mülteci tanımındaki kriterleri yeri getirdiği varsayılarak mülteci kabul edilen kişi (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009).

(iii) **Mülteci (refugee):** 1951 BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme'de, Irkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korunmasından yararlanmak istemeyen kişi (Mültecilerin 21 Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme, 1951). Afrika Birliği Örgütü'ne göre, Kendi menşe ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle ülkesini terk etmeye zorlanan kişiler (Afrika Birliği Örgütü, 1969). 1984 Cartagena Bildirisine göre ise yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakkı ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkesinden kaçan kişiler (Cartagena Bildirisi, 1984).

Uluslararası Koruma, AB hukuku bağlamında hem mültecileri hem de ikincil korumadan yararlananları kapsamak için kullanılan geniş bir terimdir. Uluslararası korumadan yararlananlar, daha geniş ve küresel anlamda, güvenlik ve emniyet

ihtiyaçları nedeniyle uluslararası ve ulusal iltica yasaları kapsamında koruma sağlanan kişilerdir. Yasal açıdan, genellikle mülteci statüsü olarak adlandırılan uluslararası koruma, özellikle 1951 BM Mülteci Sözleşmesi ve 1967 Protokolü uyarınca uluslararası mülteci hukukunda belirlenen kriterleri karşılayan kişilere verilen bir koruma biçimidir. Uluslararası koruma, mültecilerin zulüm veya zarar görecekleri bir ülkeye geri gönderilmesini yasaklayan geri göndermeme ilkesini içerir. Uluslararası koruma sağlanan kişiler, üçüncü bir ülkeye yeniden yerleştirme ve ev sahibi ülkelerinde vatandaşlığa giden bir yol da dahil olmak üzere daha geniş bir hak ve yardımlara erişebilirler (European Commission, 2025).

İkincil koruma, mülteci statüsü kriterlerini karşılamayan ancak silahlı çatışma, yaygın şiddet veya diğer ciddi tehditler nedeniyle kendi ülkelerine dönerlerse işkence, insanlık dışı, aşağılayıcı muamele veya ölüm gibi ciddi zarar riski altında olan kişilere verilen yasal bir statüdür. İkincil koruma, tamamlayıcı bir koruma biçimidir (EMN Glossary, 2025; PEERS, Steve, 2025).

Bu kavramlar arasındaki temel ayrım, göç nedenlerinde ve verilen koruma düzeyinde yatmaktadır: göçmenler çeşitli nedenlerle gönüllü olarak hareket ederken, mülteciler kendi ülkelerinden zulüm görme korkusuyla kaçarlar. İkincil korumadan yararlananlar, mülteci statüsü kriterlerini karşılamayan ancak yine de kendi ülkelerine dönerlerse önemli zararlarla karşılaşan kişilerdir. AB Hukukunda uluslararası korumadan yararlananlar, uluslararası ve ulusal yasalar kapsamında koruma sağlanan hem mültecileri hem de ikincil korumadan yararlananları içerir (EMN Glossary, 2025; Peers ve Steve, 2025).

Bu kavramları anlamak, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasının sonucunda ortaya çıkan iltica ve göç politikalarındaki değişimlerle ilişkili çeşitli zorlukları ve sonuçları anlamak, analiz etmek ve ele almak için gerekli çerçeveyi sağladığı için oldukça önemlidir.

Mülteci teriminin, tam anlamıyla, göçmenlerin oluşturduğu toplam nüfusun sadece küçük bir kısmını ifade etmek için kullanılabileceğini anlamamıza olanak tanır. Ayrıca, "kaçak göçmen" teriminin illegal olma özelliğinin hiçbir insana atfedilemeyeceğine literatür tarafından belirtildiği için kullanılmasının uygun

olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle, çeşitli uluslararası önerilerle uyumlu olarak, "düzensiz göçmen" veya "belgesiz göçmen" terimlerini kullanımı daha doğru olduğu bildirilmektedir (Telsaç, 2022).

Göç, şu anda dünyanın birçok ülkesini derinden etkileyen bir durumdur. Aslında bu durum, tarih boyunca önemini hep korumuştur. Birçok insan, birçok farklı sebeple farklı ülkeler göç etmeyi sürdürmektedir. Aynı şekilde, gelecekte de göç olgusunun, tüm devletler için en az günümüzdeki kadar büyük bir önem arz edeceğini söylemek de yanlış olmayacaktır. Tıpkı göçmenler gibi, hukuki anlamda daha farklı konumda bulunun sığınmacılar ve mülteciler de birçok farklı coğrafyadaki ülkelerin gündeminde bulunmaya devam edecektir. Bu sebeptendir ki; göç çalışmaları, neden oldukları önemli değişimlerle ve kendilerine özgü sebeplerle her zaman ilgi çekici ve önemli bir çalışma alanı olmuştur. Gelecekte de bu ilginin azalmayacağını söylemek yanlış bir öngörü olmayacaktır. Göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar hukuki anlamda birbirlerinden farklı olsalar da birçok ortak özelliğe de sahiptirler. Bu ortak özelliklerin başında kuşkusuz her birinin, kendi anavatanlarından ayrılmak durumunda kalmaları sayılabilir. Kimi ülkeler bu kişiler için cazibe merkezi durumundayken; bazı ülkeler de, örneğin kendi ülkeleri, uzak durulması gerektiğine inanılan yerler olabilir. Bu noktada birçok farklı değişken, göç ve ilticayla doğrudan etkileşim içinde olmaktadır. Tabi ki bu değişkenler yıllar içerisinde öncelik sıralamasına göre yeniden kategorize edilmiştir (Ciğer ve Küçükçavuş, 2022)

Göç kavramını yalnızca olumsuz açılardan değerlendirmek ise bir o kadar yanlıştır. Doğru bir göç politikası ile göç alan ülkeler, yeni insanların sağlayacakları faydalardan yararlanabilmektedirler. Aşırıya kaçmadığı müddetçe, ülkeye gelen göçmenlerin sağlayacakları potansiyel ucuz iş gücü, göçü alan ülkenin üretimine ve dolayısıyla ekonomisine de ciddi bir katkı sağlayabilir. Devletler göç akınlarının kontrol edilememesi konusundaki endişeleri üzerinden politikalarını şekillendirmeye çalışırken; göçün sebeplerinin ve etkilerinin öngörülmesindeki zorluklar ve uzun vadede göçün ekonomik ve sosyal etkilerinden en iyi nasıl faydalanılabileceği konuları, göç politikalarının çetrefilli yapısının belirsizlik havasıyla yoğurulmasına sebep olmaktadır (Boswell vd., 2011). Politika yapım sürecini politika döngüsü teorisi çerçevesinde analiz etmek, Brexit'in Birleşik Krallık'ın iltica politikası üzerindeki

etkisini incelemek için kritik öneme sahiptir. Politika döngüsü, bir politikanın gündem belirleme aşamasından politika değerlendirme aşamasına kadar evrildiği aşamaları özetlemektedir.



Şekil 1. Politika Döngüsü

Kitle iletişim araçlarının ve siyasi söylemin gündem belirleme ve politika oluşturma aşamasındaki etkisi önemlidir. Çünkü bunun Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasının yolunu açmak için kullanıldığı bilinmektedir. Bu açıdan politika döngüsünü bilmek faydalı olacaktır (Şekil 1).

Politika yapımının başlangıcı, gündem belirleme aşaması olarak bilinir ve hükümet müdahalesini gerektiren toplumsal sorunların belirlenmesini içerir. Çok sayıda toplumsal sorun arasında, yalnızca birkaçı kültürel, politik, sosyal, ekonomik ve ideolojik faktörlerin etkilediği bir süreç olan siyasi gündemi oluşturmak için kamuoyunun dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır. Kamu görevlileri, bürokrasi, kitle iletişim araçları ve çıkar grupları dahil olmak üzere çeşitli aktörler, her biri gündem belirlemeye katkıda bulunan benzersiz stratejiler kullanan gruplardır (Knill ve Tosun, 2020).

Politika döngüsünün ikinci aşaması olan politika tasarımı aşaması, politika sorunlarını ele almak için pratik eylem yollarının tanımlanması, tartışılması, kabul edilmesi veya reddedilmesi ile karakterize edilir. Bu aşama, onu takip eden politika benimsemesiyle yakından bağlantılıdır. Genel olarak, politika tasarımı alternatif eylemlerin detaylandırılmasını içerirken, politika benimsemesi bir politikanın resmi olarak kabul edilmesini ifade eder. Bu süreç, hem somut (toplumsal sorunların doğasıyla ilgili) hem de usule ilişkin (kurumsal ve taktiksel sorunlarla ilgili) kısıtlamaları kapsayan devlet eylemi üzerindeki teknik ve politik kısıtlamaların daha geniş bağlamında gerçekleştirilmesiyle alakalıdır. Ayrıca, bilimsel uzmanlar ve politika danışmanları, kanıta dayalı kavramla uyumlu olarak politika tasarımına katkıda bulunur. Politika yapıcılar, politika tasarımı aşamasında bilimsel tavsiyelerden yararlanarak, sorunları ve potansiyel çözümleri keşfetmek için rasyonel yaklaşımları anlamak için genellikle duyguları ve inançları içeren belgeler kullanırlar (Knill ve Tosun, 2020).

Politika tasarımını izleyen politika benimseme aşaması, uygulanabilir politikalar için onay alma sürecinin çok önemli bir aşamasını içerir. Bu aşamanın karmaşıklığı, değerler, parti bağlantısı, seçim bölgesi çıkarları, kamuoyu, saygı ve karar kurulları hususlarını gerektiren politika onayı için çoğunluk oluşturma gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Uluslararası araştırmalar, federal veya üniter olsun, devlet örgütü türünün hükümetin politika yapımının başarısını, hızını ve doğasını etkileyebileceğini göstermektedir (Knill ve Tosun, 2020).

Politika uygulama aşaması, yeni yasaların ve programların pratik eyleme dönüştürülmesi sürecidir. Politika yapım sürecinin doğal bir uzantısı olarak görünmesine rağmen, yasal düzenlemelerin kabulü ile fiili uygulaması arasında genellikle önemli bir süreç vardır. Uygulama araştırması, politika oluşumu ile sonuçlar arasındaki tabiri caizse "kara kutuyu" ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Nacak, 2016)

Politika değerlendirme aşaması, bir politikanın yasama organı tarafından kabul edilip bürokrasi tarafından uygulanmasından sonra gerçekleşir. Politikanın amaçlanan hedeflere ulaşıp ulaşmadığının değerlendirilmesini içerir. Değerlendirme

genellikle politika yapımının resmi bir bileşenidir ve incelenen politikayla ilgili süreçler ve hedefler hakkında bilgi sahibi uzmanlar tarafından yürütülür. Farklı değerlendirme yaklaşımları arasında tamamen resmi değerlendirmeler (rutin görevlerin izlenmesi), müşteri memnuniyeti değerlendirmeleri (birincil işlevlerin performansı), sonuç değerlendirmeleri (amaçlanan sonuçların ölçülmesi), maliyet-fayda değerlendirmeleri (maliyetlerin ve etkilerin karşılaştırılması) ve uzun vadeli sonuçların değerlendirmeleri (temel toplumsal sorunlar üzerindeki etki) yer alır. Politika değerlendirmesi bir geri bildirim döngüsü görevi görür ve karar vericilerin her politikanın işleyişinden ders çıkarmasına olanak tanır. Yeni sorunları belirler, politika yapım sürecini yeniden başlatır ve devam eden bir politika döngüsü oluşturur. Ancak politika değerlendirmesi, vatandaşlar ve hükümetler politika etkilerini kendi niyetlerine hizmet edecek şekilde yorumlayabileceğinden zorluklarla karşı karşıyadır. Hükümetler, başarısızlığın suçunu üstlenmekten kaçınmak için politika hedeflerini kesin olarak tanımlamaktan kaçınabilirler ve kararlar yalnızca amaçlanan etkilerle sınırlı tutulamaz. Zorluklar ayrıca değerlendirme sırasında program koşullarının değişmesinden de kaynaklanır ve bu da bilimsel ve pragmatik hususlar arasında bir denge gerektirir (EMN Glossary, 2025). Değerlendirmenin sonuçları, özellikle bir politika sorunu çözüldüğünde veya işlev bozukluğu ortaya çıktığında, teorik olarak bir politikanın sona ermesine yol açabilir. Genel olarak politika değerlendirmesi, politika yapım sürecinde güçlü bir araçtır, sorunları yeniden çerçeveleyebilir ve devam eden bir politika iyileştirme döngüsüne katkıda bulunabilir (Knill ve Tosun, 2020).

2.1. Birleşik Krallık'ın Siyasi ve Hükümet Sistemi

BK'deki siyasi ve hükümet sistemini anlamak, ülkenin iltica politikası üzerine kapsamlı bir çalışma için oldukça önemlidir. BK'nin iltica politikası, siyasi ortamı ve hükümeti içindeki karar alma süreçleriyle karmaşık bir şekilde bağlantılıdır. Parlamenter sistemin, Başbakanın rolünün, Avam Kamarası'nın ve Lordlar Kamarası'nın incelikli bir şekilde anlaşılması, iltica politikalarının formülasyonunu, uygulanmasını ve olası değişikliklerini kavramak açısından gereklidir. Siyasi ideolojiler, parti dinamikleri ve kamuoyu, politikaların geliştirilmesini önemli ölçüde

etkiler. Ek olarak, güçler ayrılığı, yasal çerçeveler ve anayasal yapı bilgisi, iltica sistemi içindeki yasal yönleri ve olası zorlukları değerlendirmeye yardımcı olur (Knill ve Tosun, 2020).

Birleşik Krallık, Parlamentonun egemen olduğu parlamenter bir demokrasidir. Parlamento iki meclislidir, Lordlar Kamarası ve Avam Kamarası'ndan oluşur. Avam Kamarası halk oylamasıyla seçilir. Lordlar Kamarası ise aday gösterilir ve atanır. Hükümet/Kabine bakanlar tarafından oluşturulur, bunlar Başbakan (Prime Minister- PM) tarafından atanan seçilmiş Parlamento Üyeleridir (Members of Parliament- MPs), ön sıralarda konuşurlar ve diğer milletvekilleri tarafından kendilerine yöneltilen soruları cevaplamak zorundadırlar. Milletvekilleri seçildikleri için Avam Kamarasında oturma yetkisine sahiptirler. Hükümet/Kabine bakanlardan oluşur, Başbakan tarafından atanan seçilmiş Parlamento Üyeleridir, ön sıralarda konuşurlar ve diğer MP'ler tarafından kendilerine yöneltilen soruları yanıtlamaları gerekir. MP'ler, seçildikleri için Avam Kamarası'nda oturmaya hak kazanırlar. Parlamento üyeleri, hükümeti, hükümet politikalarını kontrol etme ve bunlara itiraz etme fırsatı sunan PM Soruları ve Bakanlık Soruları aracılığıyla sorumlu tutabilirken, güncel olaylara yanıt olarak günlük olarak acil sorular gündeme getirilebilir. Muhalefet ve arka sıradaki MP' ler de tartışma konuları ortaya atabilirler. BK'de yasama ve yürütme yetkisi arasında bir karışıklık vardır, hükümet bakanlarının Avam Kamarası veya Lordlar Kamarası'ndan bir MP olması gerekir (Nacak, 2016).

Parlamento tarafından sahip olunan yasama yetkisi, Hükümet tarafından önerilen tekliflerin veya Milletvekilleri tarafından getirilen Özel Üye Tekliflerinin kabul edilip edilmeyeceğine karar vermektedir. Bu teklifer, Avam Kamarası'ndan veya Hükümet Bakanı olmayan Lordlar Kamarası üyeleri tarafından sunulabilir. Teklifler, genellikle Avam Kamarası'nda başlayabilir; ancak Lordlar Kamarası'nda da başlatılabilinir. Parlamentoda bir teklifin yasalaşabilmesi için, öncelikle belirli aşamalardan geçmesi gerekmektedir. Bu süreç, teklifin ilk okunmasından başlayarak, komitelerde incelenmesini, ikinci okuma türevlerinin yapılmasını ve ardından yeniden görüşülmesini içerir. Eğer teklif Avam Kamarası'nda kabul edilirse, Lordlar Kamarası'na gönderilir ve burada da benzer bir süreçten geçer. Eğer Lordlar

Kamarası'nda da kabul edilirse, teklif Hükümetin onayına sunulmak üzere Kral' a gönderilir (SKYNews, 2025)

Bunların yanı sıra, Hükümetin politikaları ve öncelikleri, bu süreçleri etkileyebilir. Hükümetin çoğunluğu varsa, yasaların geçirilmesi genellikle daha kolaydır; ancak hükümetin olduğu durumlardaki muhalefet, yasa teklifinin kabul edilmesini zorlaştırabilir. Muhafazakar Parti içindeki farklı faksiyonlar, yasaların şekillenmesinde ve hangi politikaların destekleneceğinde önemli bir rol oynar, bu da yasama sürecinin dinamiklerini etkileyebilir.

Ya Avam Kamarası'nda ya da Lord'lar Kamarası'nda başlayabilir. Her iki Meclis, bir teklifin içeriğinde uzlaştıktan sonra, teklif, onay için hâkim Monarş'a sunulur (bu duruma Kraliyet Onayı denir). Bir teklifin yasalaşmadan önce geçmesi gereken aşamalar şunlardır: i) ilk okuma, ii) ikinci okuma, iii) komite aşaması, iv) rapor aşaması, v) üçüncü okuma ve vi) değişiklikler/ping pong (UK Parliament, 2019)

Birleşik Krallık'ta yazılı bir anayasa yoktur; bunun yerine geleneksel (alışılmış) bir anayasa vardır. Birleşik Krallık anayasa hukuku açısından temel ilke, parlamenter egemenliktir. Bu, Parlamento'nun en yüksek otoriteye sahip olduğu ve yasalarının ulusal ve uluslararası yükümlülükler de dahil olmak üzere diğer herhangi bir yasa veya yasal işlemi geçersiz kıldığı anlamına gelir. Parlamento, kendisini veya haleflerini yasaları değiştirmekten bağlayamaz. Bir yasa, önceki bir yasayla çelişiyorsa, sonraki yasa, öncekini zımni olarak iptal etmiş sayılır (Lock ve Layden, 2011).

Birleşik Krallık mahkemeleri, teorik olarak tüm Parlamento Yasalarının eşit yetkiye sahip olduğu kabul edilmesine rağmen, bazı yasaların daha yüksek bir statüye sahip olabileceği fikrini kavramaya başlamaktadır; bu da "zımni iptal" kavramının bu yasalar için geçerli olmadığını önerir. Bu özel anayasa yasalarının resmi ve kasıtlı olarak iptal edilmesi, Birleşik Krallık Parlamento'sunun yetkisini gerektirecektir. Bu kategori, 1215 tarihli (İngiliz) Magna Carta, 1688 tarihli (İngiliz) Haklar Bildirgesi, 1689 tarihli (İskoç) Hak İddası Yasası, 1972 tarihli (Birleşik Krallık) Avrupa Toplulukları Yasası, İnsan Hakları Yasası (HHY) ve İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda ile yapılan anayasal anlaşmalar gibi dikkate değer yasaları içermektedir (Lock ve Layden, 2011).

2.2. Birleşik Krallık'ta Hükümet-Kamuoyunun Göç ve Göçmenlere Yönelik Algısı

11 Eylül 2001 yılındaki terörist saldırılar, tüm dünyada göç ve göçmenlere yönelik algının devletler tarafından yeniden gözden geçirilip değerlendirilmesine yol açmıştır. Birleşik Krallık'ın geçmişten günümüze göç alan ülkelerden biri olduğu ve göçmenler açısından da makul bir hedef ülke sayıldığı bilinmektedir. Tarihsel olarak bakıldığında, Birleşik Krallık'ta göç ve göçmenlere yönelik bazı olumsuz algıların yalnızca Brexit referandumu döneminde değil, daha önceden de mevcut olduğu görülmektedir. 11 Eylül 2001 saldırılarından önce zaman zaman olumlu olan bakış açısının, yoğun göç alınan dönemlerin ardından olumsuz bir yöne evrildiği ve çeşitli kısıtlayıcı önlemlerin getirildiği de anlaşılmaktadır. Bu durum, göçmenlerin toplum içindeki konumunu ve karşılaştıkları zorlukları daha da karmaşık hale getirmektedir. Birleşik Krallık da, geçmişte ve günümüzde göç alan önemli bir ülke olarak bilinmektedir. Bununla birlikte, Birleşik Krallık'ta göç ve göçmenlere yönelik olumsuz algıların sadece Brexit referandumu sırasında ortaya çıkmadığı, tarihsel süreçte de zaman zaman görülebildiği belirtilmektedir. Geçmişte, yoğun göç dönemlerinin ardından olumlu bakış açısı zamanla olumsuz bir yöne kaymış ve çeşitli kısıtlamalar getirilmiştir (Dönmez, 2020).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiliz devletinin göç konusunda daha açık bir politika benimsediği bilinmektedir. Ancak ilerleyen süreçte konunun siyasallaşması ve politikaların daha katı bir hale dönüşmesi gündeme gelmiştir (Dönmez, 2020). 1960'lı yıllara gelene kadar İngiliz Milletler Topluluğu döneminden kalan göçe dair uygulamalar BK'da uygulanmaya devam etmiştir. Böylece İngiliz Milletler Topluluğu'na üye olan ülkelerin vatandaşları kolayca BK'ya kabul edilmiştir. Bu ülkelerin vatandaşlarının BK'ya yerleşme hakkını garanti altına alan 1948 tarihli İngiliz Vatandaşlık Yasası olmuştur. 1958 yılının Ağustos ayında meydana gelen ırkçı ayaklanmalar ve halkın Batı Hint Adaları'ndan gelecek olan yeni göçü kısıtlama talepleri olsa da hükümet Milletler Topluluğu genelinde sürdürdüğü politikasına devam etmiştir. Ancak siyahların göçünü kısıtlamaya yönelik çeşitli önlemler alınmak istenmiştir (McLaren ve Johnson, 2017).

İngiliz Milletler Topluluğu vatandaşlarına herhangi bir vize alma işlemine gerek olmadan yaşama ve çalışma hakkı veren 1948 İngiliz Vatandaşlık Yasası'yla birlikte 1950'li yıllar boyunca BK'ya çok sayıda göçmen gelmiştir. Göçmen sayısı 1961 tarihinde 136.400 sayısına ulaşınca hükümet kamuoyuna yanıt olarak 1962 tarihli İngiliz Milletler Topluluğu Göçmenler Yasası'nı düzenlemiştir. Bu yasayla göçmenlerin BK'ya gelmeden evvel iş bulmaları ya da özel bir beceriye sahip olmaları gerektiği şeklinde kısıtlamalar getirilmiştir (Rolfe vd., 2019).

1964 tarihinde BK'da yapılan seçimlerde partilerin göçü temel sorunlardan biri olarak ele aldıkları ve göçe karşı sert bir tutum benimsedikleri bilinmektedir. Bunun üzerine 1968 tarihinde çıkarılan İngiliz Milletler Topluluğu Göçmenler Yasası'nda göçmenlerin doğum ya da soy aracılığıyla BK ile bir bağlantısının olması gerektiği ifade edilmiştir. Böyle bir kısıtlama getirilerek aslında BK'ya yapılan beyaz göçünün de dolaylı olarak desteklendiği görülmektedir. Daha sonra çıkarılan 1971 tarihli Göç Yasası'nda sadece BK'da çalışma iznine sahip olan ve ebeveynleri BK'da doğmuş kişilerin göç edebileceği söylenmiştir. Bu şekilde Milletler Topluluğu'ndan BK'ya yapılan göçler tekrar kısıtlanmaya ayrıca beyaz göçmenlere öncelik verilmeye çalışılmıştır (Rolfe vd., 2019).

Vatandaşlık Yasası ile göç yasasının birbiriyle uyumlu hale getirilme gerekliliğinin olması ayrıca sömürge/devlet bağının çökmesine uygun olan bir yasa oluşturulması gerektiği için hükümet 1981 tarihine gelindiğinde çıkarttığı İngiliz Vatandaşlık Yasası'nda İngiliz olma kavramını ifade etmiştir. Yeni bir kategori olarak inşa edilen İngiliz vatandaşı olma daha standart bir hale gelmiştir. Ebeveyni İngiliz vatandaşı olan veya BK'ya yerleşen BK'da doğan bir çocuğa İngiliz vatandaşlığı verilebileceğine, akrabalık bağının olmadığı durumda ise, nispeten daha kolay vatandaşlığa geçişin olacağına karar verilmiştir (McLaren ve Johnson, 2017).

1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Balkanlar'da patlak veren gerginlikler üzerine pek çok insan göç etmek durumunda kalmıştır. BK özelinde bakıldığında bölgeden gelecek olan sığınmacı akışına alışkın olmayan politikacılar değişiklikler yaparak yasalar çıkartmaya başlamıştır. 1993 yılında çıkartılan İltica ve Göçmenlik Temyiz Yasası kısıtlama üzerine kurulan bir yasa olmakla birlikte sığınma

başvurularının yeni ve hızlı gerçekleşmesi için prosedürler ortaya koymaktadır. Sığınmacıların talepleri değerlendirilirken gözaltına alınabilmelerini sağlayan yasa ayrıca yardım haklarını da azaltmaktadır. 1996 yılında yürürlüğe giren Göç ve İltica Yasası ise, sığınma taleplerini azaltmak amacıyla daha fazla kısıtlamayla ortaya konulmuştur. Ancak 1996 tarihinde İşçi Partisi'nin iktidara gelmesiyle birlikte göç politikasının değişim geçirdiği görülmektedir. AB'den olan işçi ve öğrencilerin göçlerine yönelik esneklik sunmuştur. Ancak 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırılar sonrasında özellikle Müslüman göçmenler özelinde olumsuz bakış açısının arttığı görülmüştür. Bu tarihten sonra dünya kamuoyu göçmenlere yönelik çeşitli önlemler alarak kendi ulusal güvenliklerini koruma amacı gütmüştür. 11 Eylül ile diğer göçmenlere yönelik sert güvenlik yaklaşımı hızlandırılmıştır. Yeni vize kontrolleri ve diğer bazı önlemlerle düzensiz göçle mücadele edilmeye, sığınma talebi azaltılmaya çalışılmış, ayrımcılığı önlemeye yönelik çeşitli önlemler alınmış ve topluluk uyumu arttırılmaya çalışılmıştır (Somerville vd., 2009).

Sığınmacılara yönelik yaklaşımının izlerini Mayıs 2001'de yayınlanan İşçi Partisi Manifestosu'nda görmek mümkündür. Bu manifestoda 2004 tarihine kadar ülkede bulunan 30.000 sığınmacının çıkarılacağına dair söz verilmiştir (Tempest, 2001). 2002 tarihine gelindiğinde hükümet ekonomik göçü genişletmiş ve ilk defa yüksek vasıflı göçmenlerin iş teklifi olmadan becerileri doğrultusunda BK'ya girmeleri için izin vermiştir. Uluslararası öğrencileri teşvik eden politikalar, Puana Dayalı Sistem'in geliştirilmesiyle yeni iş gücü piyasası programları ve Avrupa vatandaşlarının iş gücü piyasasına erişimine izin gibi de değişikliklere gidilmiştir (Somerville vd., 2009).

2004 yılının BK'nın göç ve göçmenlere bakış açısı açısından önemli dönüm noktalarından biri olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere BK Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) 1973 tarihinde katılmıştır. BK'nın ve diğer bazı devletlerin de katılımıyla genişleyen AB, 2004 tarihinde de bir genişleme hareketi gerçekleştirmiştir. Bu genişleme hareketinde A8 ülkeleri olarak bilinen Doğu Avrupa ülkeleri AB'ye üye olmuştur. Bu tarihten itibaren BK ve AB arasında gerçekleşen göçlerin olumlu etkileri olumsuz etkilere doğru evrilmeye başlandığı yaşananlarla görülmektedir. Yeni üye

ülkeler ile diğer ülkelerin arasındaki gelir dağılımı arasındaki farklılıklar, AB mevzuatının üyelerine kendi ülkelerinin vatandaşları ile göçmenlerin aynı kamu hizmetinden yararlanması gerekliliğini vurgulaması gibi sebeplerden dolayı bu ülkelerden yoğun göç yaşanmıştır. Batı Avrupalı göçmenlerin kalifiye alanlarda çalışan kişiler olmasına karşın Doğu Avrupalı göçmenlerin düşük nitelikli ve maaşlı işlerde çalışması durumu söz konusudur (Kılcı, 2018).

Bu nedenle bu tarihten sonra göç meselesi ile AB arasındaki bağlantı daha sıkı kurulmaya başlanmıştır (Demirkaya, 2020). Tony Blair 2004'te yaptığı konuşmada göçmenliğin giderek siyasallaşan bir olgu haline gelmesinden rahatsız olduğunu dile getirmiştir. Dünya'da küresel anlamda karşılıklı bağımlılığın söz konusu olduğunu dolayısıyla BK'nın göç konusundaki politikalarını uluslararası kalkınma ve AB genişlemesinden ayrı şekilde düşünülemeyeceğini söylemiştir. Göç meselesinin politik bir mesele halinde düşünülmesinin kaynaşmaya engel olacağını da ifade eden Blair bunun istismar edilmekten ziyade üstesinden gelinmesi gereken bir konu olduğunu söylemiştir (Dönmez ve Sutton, 2020).

Ayrıca, Avrupa'da 2000'li yıllardan sonra gerçekleşen terör eylemlerinden biri olan ve BK'da gerçekleşen 7/7 saldırılarıdır. 7 Temmuz 2005 tarihinde Londra'da El Kaide tarafından gerçekleştirilen saldırıda toplu taşıma araçları hedef alınmıştır. Saldırılar neticesinde pek çok kişi yaralanmış ve yaşamını kaybedenler olmuştur. Bu saldırılardan önce de BK'da İslam'a ve Müslümanlara karşı bazı olumsuz algıların olduğu görülmektedir. Örneğin; 2006 tarihinde yapılan bir araştırmaya göre İngiliz toplumunun yarısından fazlası İslam'ı Batı toplumuna tehdit olarak değerlendirmektedir. The Daily Telegraph Gazetesi'nin yaptığı kamuoyu yoklamasına göre bu oran yüzde 53 olarak ifade edilmektedir (Akdemir, 2009).

2014 tarihine gelindiğinde serbest dolaşıma dair engellerin kaldırılmasını yedi yıl boyunca bekleyen ve 1 Ocak 2014 tarihi itibariyle AB içerisinde çalışma hakkı kazanan Romen ve Bulgar vatandaşları da BK'da olumlu karşılanmamıştır. 2010 yılında Arap dünyasındaki pek çok ülkede çıkan ayaklanmalar sonucu bazı ayaklanmalar iç savaşa dönüşmüştür. Suriye özelinde bakıldığında ülkede başlayan iç

savaş sonucunda pek çok insan yerinden olmuş ve göç etmek durumunda kalmıştır (Gençler, 2005; Mangır ve Acet, 2014).

2014 tarihine gelindiğinde serbest dolaşıma dair engellerin kaldırılmasını yedi yıl boyunca bekleyen ve 1 Ocak 2014 tarihi itibariyle AB içerisinde çalışma hakkı kazanan Romen ve Bulgar vatandaşları da BK'da olumlu karşılanmamıştır İlerleyen süreçte Almanya'nın 1 milyon mülteci kabul edeceğini duyurmasına karşın BK'nın her yıl sadece 5-6 bin mülteci almak istemesi (Dinç, 2018) AB dışından göçmenlere yönelik algısını tekrar ortaya koymaktadır. Brexit referandumunun yapıldığı 2016 tarihine gelindiğinde referandumdan önce ülkede yapılan açıklamalara göre, göçe ve göçmenlere yönelik algıların olumsuz biçimde şekillenmeye devam ettiği söylenebilmektedir. 2016 tarihinde 25 ülkede yapılan Ipsos MORI çalışmasında 65 yaş altı kişilere kendilerini en çok neyin endişelendirdiğini ve ülkelerinde işlerin ilerleyiş biçimi hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Birleşik Krallık özelinde yapılan değerlendirmeye göre göçmenlik konusu ülkede öncelikli konulardan biri olarak görülmektedir. Halkın %42'si göç konusunda endişe duyduğunu belirtmiştir. Bu oran, mülteci krizinden doğrudan etkilenen Almanya (%41) ve İsveç (%33) gibi ülkelerle karşılaştırıldığında, Birleşik Krallık'ın daha yüksek bir endişe düzeyine sahip olduğunu göstermektedir (Avrupa Birliği Parlamentosu, 2009) Ayrıca Oxford Üniversitesi Göç Gözlemevi'nin Kasım 2016'da yayımladığı rapora göre, son yıllarda göç ve göçmenlik meselesi giderek daha fazla önem kazanan ve dikkat çeken bir konu olarak değerlendirilmektedir (Sokullu, 2017). Eurobarometre araştırmaları kapsamında Avrupa Birliği vatandaşlarına çeşitli sorular yöneltilmiştir. Bu araştırmaların 2016 yılı verilerinde, Birleşik Krallık vatandaşlarına, "Sizce ülkemizin şu anda karşı karşıya olduğu en önemli iki konu nedir?" sorusu sorulmuştur. Verilen yanıtlarda göç konusunun yine en önemli sorun olarak değerlendirildiği dikkat çekmektedir. Ayrıca Birleşik Krallık vatandaşlarına yöneltilen, "Sizce Avrupa Birliği'nin şu anda karşı karşıya olduğu en önemli iki sorun nedir?" sorusuna da ilk sırada yine göç yanıtı verilmiştir (Standard Eurobarometer 85 - Spring 2016, 2022).

3. BREXİT ÖNCESİ İNGİLTERE'NİN İLTİCA POLİTİKASI

Brexit'in Birleşik Krallık'ın iltica sistemi üzerindeki etkilerini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca, geçmişteki uygulamaların ve yasaların gözden geçirilmesi, gelecekteki politika değişikliklerini değerlendirmek ve oluşturmak için temel bir referans noktası sağlar (Avrupa Parlamentosu, 2021).

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmadan önceki iltica politikası, büyük ölçüde AB hukuku ve uluslararası anlaşmalar tarafından yönetiliyordu. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmadan önceki iltica politikasındaki ana unsurlar arasında, uluslararası koruma başvurularının değerlendirilmesinden sorumlu bulunan AB Üye Devletleri arasında sığınmacıların transferine olanak tanıyan Dublin Tüzüğü ve Birleşik Krallık'ın (en azından ilk aşamayı oluşturan) bir parçası olduğu Ortak Avrupa İltica Sistemi (Common European Asylum System- CEAS) kapsamında yer alan çeşitli diğer direktifler bulunmaktadır. Bir Üye Devlet olarak, Birleşik Krallık, Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) yargı yetkisine tabi olup, Lizbon Antlaşması ile birincil hukuk gücü kazanmış olan AB Temel Haklar Şartı'na bağlıydı.

ABAD, Avrupa Birliği'nin en yüksek yargı organıdır ve AB hukukunun yorumlanması ve uygulanmasında nihai otoritedir. İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne üye olduğu dönemde (1973–2020), ABAD'ın yargı yetkisi, İngiltere açısından bağlayıcıydı. Aşağıda, İngiltere'nin AB üyesi olduğu dönemde ABAD ile ilişkili olduğu başlıca hukuki kurallar ve yükümlülükler şunlardır:

AB Hukukunun Üstünlüğü İlkesi

İngiltere, AB üyesi olduğu sürece, Avrupa Birliği hukukunun ulusal hukuk üzerindeki üstünlüğü ilkesini tanımak zorundaydı. Bu kapsamda, İngiliz mahkemeleri bir ulusal yasa ile AB hukukunun çelişmesi durumunda, AB hukukunu uygulamakla yükümlüydü. Bu ilke, ABAD'ın geliştirdiği içtihatlarla şekillenmiştir (örneğin: Costa v. ENEL davası).

Costa v. ENEL davası (1964), Avrupa Birliği hukukunda dönüm noktası olarak kabul edilen ve AB hukukunun üye devletlerin ulusal hukukları üzerindeki üstünlüğünü açık biçimde ortaya koyan bir karardır. İtalya'da Flaminio Costa adlı bir

vatandaş, hükümetin elektrik dağıtımını kamulaştırarak ENEL adlı bir kamu şirketi kurmasına itiraz etmiş, bu uygulamanın Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Antlaşması'na aykırı olduğunu savunmuştur. Costa, bu gerekçeyle ENEL'e olan fatura borcunu ödememiş ve dava açmıştır. İtalyan mahkemesi, bu tür uyuşmazlıklarda ulusal hukukun geçerli olduğunu ileri sürse de, Avrupa Adalet Divanı'na (ABAD) başvurarak yorum istemiştir. ABAD, davada verdiği kararla, Avrupa Topluluğu hukukunun üye devletlerin ulusal hukuklarının üzerinde olduğunu, yani topluluk hukukunun öncelikli ve bağlayıcı nitelikte olduğunu vurgulamıştır. Bu kararda ABAD, üye devletlerin topluluğa katılarak egemenliklerinin bir kısmını devrettiklerini ve artık Avrupa hukukuna öncelik tanımak zorunda olduklarını açıkça belirtmiştir. Costa v. ENEL kararı ile birlikte AB hukukunun üstünlüğü ilkesi (supremacy of EU law) ve doğrudan uygulanabilirliği ilkeleri somutlaşmış; ulusal mahkemelerin, iç hukukla AB hukuku arasında çelişki olduğunda, AB hukukunu uygulaması gerektiği içtihat haline getirilmiştir. Bu dava, Avrupa bütünleşme sürecinin hukuki temelini oluşturan en önemli kararlardan biri olarak kabul edilmektedir (Craig & de Búrca, 2020; Chalmers, Davies, & Monti, 2019)

ABAD'ın Yargı Yetkisi ve Bağlayıcılığı

İngiliz mahkemeleri, ön karar (preliminary ruling) mekanizması kapsamında, AB hukukunun yorumu konusunda ABAD'a başvurma yükümlülüğüne sahipti. Yani bir davada AB hukukuna ilişkin yorum gerekirse, İngiliz mahkemesi, özellikle de son derece olan mahkemeler, ABAD'dan bağlayıcı bir yorum almak zorundaydı (Craig & de Búrca, 2020; Chalmers, Davies, & Monti, 2019).

Ayrıca, Komisyon veya bir üye devlet tarafından İngiltere'ye karşı açılan davalarda, ABAD İngiltere'nin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetleyebiliyordu. Bu da ihlal prosedürü (infringement procedure) yoluyla oluyordu (Craig & de Búrca, 2020; Chalmers, Davies, & Monti, 2019).

Temel Haklar ve AB Şartları

İngiltere, özellikle 2009 Lizbon Antlaşması sonrasında yürürlüğe giren AB Temel Haklar Şartı'na, bazı çekincelerle birlikte taraf oldu. Ancak İngiltere'deki kamu otoriteleri, AB hukukunu uygularken bu şartın hükümlerine uymak zorundaydı. Yani

İngiltere'de kamu idaresi veya mahkemeler bir AB direktifi ya da tüzüğünü uygularken, bireylerin temel haklarını korumakla yükümlüydü (Craig & de Búrca, 2020; Chalmers, Davies, & Monti, 2019).

AB İç Pazar ve Özgürlük

İngiltere, AB üyesi olarak mal, hizmet, sermaye ve kişilerin serbest dolaşımı ilkelerine uymak zorundaydı. Bu çerçevede, AB vatandaşları İngiltere'de yerleşme, çalışma, sosyal hizmetlerden yararlanma hakkına sahipti. İngiltere, bu serbestileri kısıtlayan ulusal düzenlemeler yaptığında, bu düzenlemeler ABAD tarafından iptal edilebilirdi (Craig & de Búrca, 2020; Chalmers, Davies, & Monti, 2019).

İngiltere'nin Tavizleri ve Özel Statüsü

İngiltere, AB üyeliği süresince bazı alanlarda opt-out (hariç tutma) mekanizmaları ile özel statü elde etmişti. Örneğin, Avro Bölgesi'ne katılma zorunluluğu yoktu; Schengen Anlaşması'na taraf değildi; Adalet ve İçişleri politikalarında ise bazı direktiflerden geri durma hakkı vardı. Ancak bu özel durumlara rağmen, İngiltere, dahil olduğu alanlarda ABAD'ın yargı yetkisini kabul etmekle yükümlüydü (Craig & de Búrca, 2020; Chalmers, Davies, & Monti, 2019).

ABAD Kararlarının Uygulanması

İngiltere, ABAD'ın verdiği kararları doğrudan uygulamak zorundaydı. Bu, sadece kendisine karşı verilen kararlar için değil, diğer AB üye devletlerine ilişkin içtihatların İngiltere'deki benzer olaylara da uygulanması gerektiği anlamına geliyordu (Craig & de Búrca, 2020; Chalmers, Davies, & Monti, 2019).

Birleşik Krallık'ın iltica politikasını düzenleyen iç hukuku, büyük ölçüde Göç Kuralları ve 1971 Göçmenlik Yasası, bunların yanındaki ek değişiklikler ve düzenlemelerden oluşmaktaydı. Bu yasalar, Birleşik Krallık içerisinde sığınma başvurularının prosedürlerini ve kriterlerini belirlemenin yanı sıra sığınmacılara yönelik muameleyi de öngörmekteydi (European Parliament, 2018).

Birleşik Krallık'ın Brexit öncesi iltica politikasını anlamak, bu politikaların geçmişte nasıl işlediğini görmek açısından önemlidir. Ayrıca, bu geçmişteki politikaların mevcut ve gelecekteki değişikliklerin yönünü anlamamıza yardımcı

olacak önemli bir bağlam sağlar. Brexit sonrası iltica politikalarının gelişimini değerlendirirken, öncelikle önceki düzenlemelerin ne olduğu ve nasıl işleyiş gösterdiği üzerine analiz yapmak, gelecekteki olası değişikliklerin etkisini daha iyi değerlendirmemize olanak tanır.

Brexit, Birleşik Krallık'ın iltica konusundaki yaklaşımını etkilemiş ve değiştirmiştir. Ayrıca, Brexit öncesi iltica politikalarının bilinmesi, Birleşik Krallık'ın uluslararası yükümlülüklerini, özellikle 1951 BM Mülteci Sözleşmesi ve diğer insan hakları anlaşmalarında belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeye devam edip etmediğini değerlendirmek açısından kritik öneme sahiptir. Bunun yanı sıra, Brexit öncesi iltica politikasının tartışılması, çalışmaya tarihi bir bağlam sağlayarak, zaman içindeki politika evrimini daha kapsamlı bir şekilde anlamamıza katkıda bulunmaktadır (European Parliament, 2018).

3.1. Avrupa Birliği'nin Göçmen ve Sığınmacı Politikalarının Kapsamı ve Hukuki Çerçevesi

Brexit sürecini göç üzerinden okumak, konuya Avrupa Birliğinin göçmen ve sığınmacı politikalarını dâhil etmeyi gerektirmektedir. Brexit birçok farklı açıdan değerlendirilebilecek bir kavramdır. Brexit'e giden süreci ve Brexit sonrasını; ekonomik, politik, hukuki ve sosyolojik anlamda ele almak mümkündür. Konu göçe geldiğinde ise, tüm bu disiplinler üzerine çalışılması gerekmektedir. Çünkü göç kavramı tüm bunlarla ciddi ilişkiler içerisindedir. Bu bağlamda, Brexit AB ve BK olarak iki taraflı bir süreç olarak değerlendirildiğinde; tüm bu kavramlara her iki taraf açısından da bakmakta fayda vardır. Brexit sürecini göç bağlamında iyi anlamak için İngiltere'nin göçmen, sığınmacı ve vatandaşlık yasalarına hâkim olmak kadar; AB'ninkilere de aynı derecede hâkim olmak gerekmektedir.

Egemenlikten ödün vermek, uluslararası iş birliğinin daima karşısına çıkan bir engel olmuştur. Avrupa Birliği özelinden ele alındığında, birliğin entegrasyon sürecinin oluşumu ve salim bir şekilde seyretmesi adına başvurulan en popüler yöntemlerden biri kuşkusuz işlevselcilik (fonksiyonalizm) yöntemidir. Bu yöntemin uluslararası ilişkiler disiplinine kattığı yayılma etkisi (spill-over) ise teorik düşüncenin

pratiğe geçişinde oldukça önemli bir kavram olmuştur. Spill-over kavramı kısaca, bir alanda başlayan entegrasyonun ilgili diğer alanlara yayılması tanımıyla açılanabilir (Haas, 1956).

İngiltere, Avrupa Birliği üyesi ülkelerden oldukça fazla göç aldığı için, entegrasyon süreci ve teorileriyle mevcut çalışma konusu arasında bir bağlantı kurulmaya çalışılacaktır. İşlevselciliği, metodolojik açıdan teorik bir perspektife oturtan Ernst Haas, spill-over kavramı üzerinden de anlaşılacağı gibi Avrupa entegrasyonunun, daha makul alanlardan başlayarak devam etmesi gerektiğini ileri sürmüştür (Rosamund, 2005). Haas'a göre, bu şekilde ilerleyen bir model; zamanla devletlerin egemenlik endişelerini ikinci plana atacak ve entegrasyonun; ağır, fakat sağlam adımlarla ilerlemesini sağlayacaktır (Haas, 1970).

İşlevselcilik ve daha güncel hali yeni işlevselciliğin günümüzde ne kadar işlevsel olduğu ayrı bir tartışma konusudur. Ancak süreç incelendiğinde, ekonomik boyutta başlayıp, yüksek bir ivmeyle ilerleyen Avrupa entegrasyonunun, XXI. Yüzyılda egemen devlvdgısı karşısında direnmekte zorlandığı reddedilemeyecek bir gerçektir. İşlevselcilik, çalışmada faydalanılacak teorilerden biridir. Çalışmadaki kırılma noktasının Brexit olduğu düşünüldüğünde, İngiltere ve Avrupa Birliği ilişkileri, entegrasyon teorileri bağlamında değerlendirilecektir. Başlangıçta hızla ilerleyen, ancak daha sonra tökezlemeler yaşayan Avrupa Birliği entegrasyon sürecinin günümüzdeki noktaya gelmesinde kuşkusuz birçok farklı sebep sayılabilir. Özellikle, Avrupa Birliği kurulduktan sonra ısrarlı bir şekilde birliğin bir parçası olmaya çalışan İngiltere'nin ayrılışı, yalnızca entegrasyon sürecine değil; aynı zamanda Avrupa Birliği'nin kendisine de vurulmuş en önemli darbelerden biridir. 2 Ekim 1997 yılında imzalanan ve 1 Mayıs 1999'da yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması, göç konusunu ciddi anlamda ele alan bir antlaşmadır. Amsterdam Antlaşması'nda, 1992'de imzalanan Maastricht Antlaşması'nın maddelerinde de ciddi değişiklikler yapılmıştır (Haas, 1970).

3.1.1. Amsterdam Antlaşması ve Ortak Avrupa İltica Sistemi

Amsterdam Antlaşması ve Ortak Avrupa İltica Sistemi (CEAS-Common European Asylum System), Avrupa Birliği'nin göç ve sığınmacı politikalarının gelişiminde önemli dönüm noktaları niteliğindedir. Bunlar, AB içindeki politikaların uyumlaştırılması ve sığınma prosedürlerinin etkinleştirilmesi için kilit adımlardır. Amsterdam Antlaşması, 2 Ekim 1997'de imzalanıp 1 Mayıs 1999'da yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme, Avrupa Birliği kurumlarında ve politikalarında önemli reformlara yol açmıştır. Amsterdam Antlaşması özellikle sınır kontrolü, güvenlik, adalet ve göç politikaları alanlarında geniş bir etki yaratmıştır. Antlaşmanın başlıca hedefleri şunlardır: İç pazarın güçlendirilmesi, AB içinde serbest dolaşım, hizmetler ve ticaretin kolaylaştırılması; AB içindeki göç ve mülteci politikalarının daha uyumlu hale getirilmesi ve ortak kuralların belirlenmesi; AB'nin içişleri ve adalet politikalarındaki işbirliğinin güçlendirilmesi, sınır güvenliği ve suçla mücadelede ortak yaklaşımların geliştirilmesi; insan hakları standartlarının artırılması, sosyal adalet ve eşitliğin pekiştirilmesidir. Amsterdam Sözleşmesi ile getirilen yenilikler sonucunda göç ve mülteci politikalarında işbirliği artırılması hedeflenmiştir (Doomernik ve Glorius, 2022).

Göç ve sığınma konularında üye devletler arasında daha yakın işbirliği ve ortak politikaların geliştirilmesi amaçlanmıştır (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2009). Amsterdam Antlaşması, Avrupa Birliği'nin göçmen ve sığınmacı politikalarının şekillenmesinde önemli bir kilometre taşı olmuştur. Bu anlaşma, özellikle adalet ve içişleri alanlarında AB'nin daha koordineli bir biçimde hareket etmesini ve üye devletler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesini sağlamıştır. Bu doğrultuda, göçmenlerin ve sığınmacıların kabulüne ilişkin daha kapsamlı ve standartlaştırılmış bir yaklaşım benimsenmiştir. Adalet ve İçişleri Konseyi, göç ve iltica politikalarının belirlenmesinde kritik bir rol üstlenmiştir. Bu anlaşmanın, ilerleyen yıllarda AB'nin ortak göç ve iltica politikalarının temellerini attığı ifade edilebilir. Ortak Avrupa İltica Sistemi'nin geliştirilmesi, Amsterdam Antlaşması'nın en önemli sonuçlarından biridir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2009).

Ortak Avrupa İltica Sistemi, Avrupa Birliği üye devletleri arasında iltica başvurularının işlenmesi ve sığınma hakkı veren prosedürlerin uyumlaştırılması amacıyla oluşturulan kapsamlı bir sistemdir. CEAS'in temel hedefleri, üye ülkeler arasında eşit ve adil bir iltica süreci sağlamak, sığınmacıların haklarını korumak ve sığınma başvurularının hızlı bir şekilde ele alınmasını temin etmektir. CEAS, çeşitli temel unsurlardan oluşur ve bu unsurlar zamanla AB'nin yasal çerçevesine dâhil edilmiştir. Bu unsurlar şunlardır: Dublin Tüzüğü, sığınma ve kabul direktifleri, düzensiz göçmenlerle ilgili politikalar, mültecilerin statüsüne ilişkin kararlar ve Avrupa Sığınmacı Fonu. Bu sistemin geliştirilmesi, AB'nin göç ve iltica politikalarında daha sistematik ve uyumlu bir yaklaşım benimsemesine olanak tanımıştır. Ancak, uygulamada üye devletler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır ve sistemin etkinliği konusunda çeşitli zorluklar yaşanmaktadır (Ippolito, 2013; Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2021).

Dublin Tüzüğü, bir sığınmacının hangi ülkede başvuru yapacağına karar veren bir sistemdir. Bu sistem, sığınma başvurularının yalnızca bir ülkede değerlendirilmesini sağlar ve genellikle başvurunun ilk yapıldığı ülke, başvuruyu incelemekle yükümlüdür. Amsterdam Antlaşması ile Dublin Tüzüğü daha da güçlendirilmiştir. Dublin Tüzüğü, bir sonraki başlıkta daha detaylı bir şekilde incelenecektir. Sığınma ve kabul direktifleri ile ilgili ise AB, başvuruları değerlendiren ortak standartlar oluşturmuştur. Bu direktifler, üye ülkelerin sığınmacılara nasıl muamele etmesi gerektiğine dair genel çerçeveyi çizer. Örneğin, Sığınma Direktifi (Asylum Procedures Directive), başvuruların nasıl işleneceği ve ne kadar süre içinde sonuçlanması gerektiğine dair kurallar belirler. Bu direktifler, sığınmacıların kabulüyle ilgili ortak kuralları belirler. Sığınmacıların kabul edileceği koşullar ve onlara sağlanacak destek hizmetleri bu çerçevede düzenlenir. Örneğin, barınma, sağlık hizmetleri ve eğitim gibi temel ihtiyaçlar, AB üyesi ülkeler arasında uyumlu bir şekilde sağlanmalıdır. Düzensiz göçmenlerle ilgili politika (geri gönderme direktifi) sığınma talebi reddedilen göçmenlerin geri gönderilmesine ilişkin kuralları belirleyen bir diğer önemli düzenlemeyi içermektedir. Ayrıca, göçmenlerin ve mültecilerin hakları, geri gönderme işlemleri sırasında da korunmalıdır. Mültecilerin durumuna ilişkin karar (Yeterlilik Direktifi- Qualification Directive) ise, sığınmacıların mülteci

statüsünü kazanabilmesi için gerekli koşulları belirler. Sığınmacıların, tehlike altında olduklarına dair kanıt sunmaları gerekebilir. Avrupa sığınmacı fonu (European Refugee Fund) ise, sığınmacıların kabul ve entegrasyonu sürecini desteklemek amacıyla finansal yardım sağlamaktadır. Bu fon, ülkelerin sığınmacılara yönelik harcamalarını karşılamalarına yardımcı olmaktadır. CEAS, sığınmacıların, iltica başvurularının ve prosedürlerinin daha etkili ve hızlı bir şekilde işlenmesini amaçlar. Ayrıca, AB ülkeleri arasında iltica prosedürlerine dair eşitlik ve adalet sağlamak da temel hedeflerden biridir. Bununla birlikte, CEAS'in başarılı olabilmesi için, üye ülkelerin birbirlerine karşı yüksek düzeyde güven ve işbirliği içinde olmaları gerekmektedir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2021).

Amsterdam Antlaşması, Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikalarının şekillendirilmesinde önemli bir kilometre taşı olmuştur. Bu anlaşma, özellikle adalet ve içişleri alanlarında AB'nin daha koordineli bir biçimde hareket etmesini ve üye devletler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesini sağlamıştır. Amsterdam Antlaşması, CEAS'in geliştirilmesi için önemli bir hukuki çerçeve oluşturmuştur. Özellikle, bu antlaşma ile Adalet ve İçişleri alanındaki işbirliği güçlendirilmiş ve iltica ve göç politikalarında daha fazla uyum sağlanmıştır. Amsterdam Antlaşması'ndan sonra, CEAS, Avrupa Birliği'nin göç ve iltica alanında daha sistematik ve uyumlu bir yaklaşım benimsemesine olanak tanımıştır. Ayrıca, bu antlaşma, AB'nin iç güvenlik ve adalet politikalarının uyumlu hale getirilmesine ve göç ile iltica politikalarının temelinin atılmasına katkı sağlamıştır. CEAS ise, bu çerçevede oluşturulmuş kapsamlı bir sistemdir ve Avrupa'daki sığınmacılara daha adil ve etkili bir değerlendirme süreci sunmayı amaçlamaktadır. Bu iki önemli yapı, Avrupa Birliği'nin iç sınırlarında güvenliği sağlarken aynı zamanda insani değerleri de göz önünde bulundurmayı hedeflemektedir (Ippolito, 2013; Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2021).

3.1.2. Dublin Tüzüğü

Dublin Tüzüğü, Avrupa Birliği'ne üye devletlerarasında sığınma başvurularının incelenmesinden hangi ülkenin sorumlu olduğunu belirleyen bir anlaşmadır (Demerouti, 2020). Bu anlaşma, sığınma başvurularının birden fazla

ülkede yapılmasını engellemeyi ve başvuruların hızlı ve etkin bir şekilde işleme konulmasını amaçlar. Dublin Tüzüğü'nün temel amacı, sığınma başvurusunda bulunan kişilerin başvurularının hangi üye devlet tarafından inceleneceğini belirlemektir. Bu belirleme, sığınmacının ilk giriş yaptığı ülke, aile bağlarının olduğu ülke veya daha önce vize aldığı ülke gibi çeşitli kriterlere göre yapılır. Dublin Tüzüğü, sığınma sisteminin adil ve etkili bir şekilde işlemesini sağlamayı amaçlar. Bu sayede, her bir sığınma başvurusu sadece bir üye devlet tarafından değerlendirilir ve sığınmacıların farklı ülkelerde birden fazla başvuru yapmasının önüne geçilir. Dublin Tüzüğü, her ne kadar sığınma süreçlerini düzenlemeyi amaçlasa da, bazı eleştirilere de maruz kalmıştır (Guild, 2018).

Avrupa Birliği ülkeleri ve bazı diğer ülkeler arasında iltica başvurularının hangi ülkede yapılması gerektiğini belirleyen bir yasal çerçeve sunan Dublin Tüzüğü ya da Dublin Konvansiyonu veya Dublin III Tüzüğü 1990'ların başında, özellikle AB'nin içinde serbest dolaşım politikaları ve mülteci krizleri göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. En son hali olan, Dublin III Tüzüğü, 2013 yılında kabul edilmiştir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2013).

Dublin Tüzüğü'nün temel hedeflerinin başında sorumluluğun belirlenmesi gelmektedir. Sözleşme, sığınmacı başvurusunun, belirli bir AB ülkesi tarafından kabul edilmesini ve işleme alınmasını sağlamak için hangi ülkenin sorumlu olduğunu belirler. Böylece, bir kişi birden fazla ülkeye başvuru yapamaz ve forum shopping denilen farklı ülkelerde iltica başvurusu yapma konusu da engellenmiş olur. Sığınma başvurularının tekrarına izin vermemek sözleşmenin hedeflediği bir diğer önemli konudur. Sözleşme, bir kişinin sığınma başvurusunun bir ülke tarafından reddedilmesi durumunda, o kişinin başka bir ülkeye yönlendirilmesini önler. Başvurular sadece bir ülkede değerlendirilir. Sınır kontrolleri ve mülteci akışının düzenlenmesi ise, Dublin Tüzüğünün bir diğer önemli hedefi olarak gösterilebilir. Dublin Tüzüğü, sığınmacıların AB içindeki sınırları geçerken veya AB'ye ilk giriş yaptıkları ülkenin sorumlu olmasını sağlar. Yani, kişi AB ülkelerine geldiği ilk ülkeye başvuru yapmak zorundadır (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2013).

Dublin Tüzüğü'nün temel ilkeleri üç ana başlıkta sıralanabilir. Birinci olarak ilk ülke ilkesi söylenebilir: Bu ilkeye göre, bir sığınmacı, AB'ye giriş yaptığı ilk ülkeye başvurmalıdır. Eğer başvuru başka bir ülkede yapılırsa, sorumlu ülke, başvuru yapan kişiyi ilk giriş yaptığı ülkeye geri gönderebilir. Bu, Avrupa'daki iltica başvurularının yönetilmesini kolaylaştırmak amacıyla uygulanır. Bir başvuru tekrarı ilkesi ise, ikinci sıraya konulabilir. Bu ilkeye göre, aynı kişi, sığınma başvurusu için bir ülkeye kabul edildiyse, başka bir ülkeye başvuru yapamaz. İlk başvuru yapılan ülke, başvuruyu işleme koyar ve kişiyi geri gönderme durumu engellenir. Son olarak ise, zincirleme gönderimler ilkesi sayılabilir. Bu ilkeye göre, eğer bir kişi, Dublin Tüzüğü'ne aykırı olarak başka bir ülkeye başvuru yaparsa ve başvurusu reddedilirse, sorumlu ülke geri gönderme mekanizmasıyla başvuruyu ilgili ülkeye gönderebilir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2013). Dublin Tüzüğü, kâğıt üzerinde AB için oldukça büyük bir öneme sahip olsa da beraberinde birçok eleştiriyi birlikte getirmiştir. Özellikle liberal ilkeler üzerine kurulmuş ve bu liberal söylemleri günümüzde dahi politik söylem olarak kullanan AB için bu tip uygulamalar ciddi anlamda eleştiri almıştır.

Sığınmacıların zor durumda oldukları ülkelerde kötü yaşam koşulları ve kötü muamele ile karşılaşmaları nedeniyle, Dublin Tüzüğü, bazen insan hakları ihlallerine yol açabilmektedir. Bir diğer eleştiri ise, birlik içerisindeki sınır ülkelerinden gelmektedir ve bu eleştiriler söylemlerle ya da politik felsefeyle ilgili değil; Dublin Tüzüğü'nün uygulanması ile ilgilidir. Örneğin sınırlarda yer alan ülkeler (örneğin, Yunanistan, İtalya, İspanya) mülteci akışlarını kontrol etmekte zorluk yaşamaktadır. Bu durum, özellikle Akdeniz üzerinden gelen mülteci akımlarında, bu ülkelerin yükünü arttırmıştır. Bazı ülkelerin, iltica başvurularını kabul etme konusunda daha katı olması ve bu durumun da mültecilerin daha iyi şartlarda yaşama hakkının ihlali anlamına gelmesi, Dublin Tüzüğü'ne yöneltilen ciddi eleştirilerden bir diğeridir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2013).

Dublin III Tüzüğü ise, 2013 yılında yürürlüğe girmiştir ve önceki düzenlemelere göre bazı değişiklikler getirmiştir. Bunlar arasında en dikkat çekenler; aile birliği ve zayıf ülkeler için önlemler başlıkları altında sıralanabilir. Aile üyelerinin aynı ülkede bir arada yaşaması sağlanmaya çalışılmıştır. Eğer bir aile üyesi sığınma başvurusu

yaparsa, diğer aile üyeleri de aynı ülkeye yerleştirilebilir. Üye ülkelerin, sığınmacılara uygun koşullar sağlama konusunda daha fazla sorumluluk taşıması gerektiğine dair maddeler getirilmiştir. Sonuç olarak, Dublin Tüzüğü Avrupa'da iltica başvurularının düzenlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, mülteci krizleri ve sığınmacı hakları gibi konularda uygulamada zorluklar ve eleştiriler devam etmektedir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2013).

3.1.3. Schengen Antlaşması

Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikalarının şekillenmesinde Schengen Antlaşması ve Brexit gibi önemli faktörler de rol oynamıştır. Schengen Antlaşması, Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında sınır kontrollerini kaldırarak insanların serbest dolaşımını sağlamıştır. Brexit ise Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasıyla sonuçlanmış ve hem AB'nin içindeki hem de dışındaki göç politikaları üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Schengen Antlaşması, Avrupa Birliği'nin sınır güvenliği ve göç yönetimi politikalarını derinden etkilemiştir. Serbest dolaşım ilkesi sayesinde, AB vatandaşları herhangi bir sınır kontrolüne tabi olmadan üye ülkeler arasında seyahat edebilirler. Bu durum, hem turizm ve ticaretin gelişmesine katkı sağlamış hem de iş gücünün serbest dolaşımını kolaylaştırmıştır. Brexit, Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikalarında önemli değişikliklere yol açmıştır (Bugarcic ve Simic, 2019).

Bu anlaşma, 1985 yılında Lüksemburg'un Schengen kasabasında beş Avrupa Birliği üyesi olan ülkenin, yani Almanya, Fransa, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda'nın temsilcileri tarafından imzalanmıştır. Başlangıçta, sadece birkaç ülkeyi kapsayan bir anlaşma olarak başlamış olsa da zamanla pek çok Avrupa ülkesi tarafından kabul edilmiş ve genişlemiştir (Adalet Divanı, 2018).

Schengen Antlaşması'nın temel hedefleri arasında; sınır kontrollerinin ortadan kaldırılması, ortak dış sınır politikasının oluşturulması, serbest dolaşımın sağlanması ve ortak polisiye işbirliğinin sağlanması yer alıyor. Schengen bölgesindeki ülkeler arasındaki iç sınırlar kaldırılmış olup, bu ülkeler arasında yapılan geçişlerde pasaport ve gümrük kontrolleri uygulanmamaktadır. Schengen bölgesine üye ülkeler, dış sınırlarını ortak güvenlik tedbirleriyle korumaktadır. Bu sayede, bölgeye dışarıdan gelen kişilerin güvenli bir şekilde denetlenmesi mümkün olmaktadır. Schengen

bölgesindeki vatandaşlar, serbestçe seyahat edebilmekte, çalışabilmekte ve ikamet edebilmektedir. Schengen Antlaşması, sınır kontrolleri ve dış sınırların korunması konusunda iş birliği sağlayarak, üye ülkeler arasında kişilerin serbest dolaşımını mümkün kılmıştır. Bu sayede, Avrupa Birliği vatandaşları arasında daha kolay ulaşım, seyahat ve çalışma olanakları sunulmuştur. Schengen bölgesinin işleyişi, üye ülkeler arasında koordinasyon ve işbirliğini gerektirir. Schengen Bilgi Sistemi, üye ülkeler arasındaki bilgi alışverişini destekleyen önemli bir araçtır. Bu sistem sayesinde, suçluların takibi, kayıp kişilerin bulunması ve seyahat belgelerinin kontrolü gibi konularda etkin bir işbirliği sağlanmaktadır. Schengen Antlaşması, Avrupa bütünleşmesinin önemli bir parçasıdır ve Avrupa Birliği vatandaşlarının günlük yaşamını kolaylaştırmıştır (Elsen, 2011).

Bu durum da, AB vatandaşları için büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Ülkeler arasında güvenlik, suçluların takibi, sınır dışı etme işlemleri ve göçmenlik politikalarında işbirliği yapılmaktadır (Adalet Divanı, 2018). Başlangıçta sınırlı sayıda ülkenin dâhil olduğu Schengen Antlaşması, zamanla daha fazla ülke tarafından kabul edilmiştir. Schengen Bölgesine dâhil olan ülkeler AB üyesi ülkeler ve AB üyesi olmayan ülkeler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bugün Schengen bölgesine üye olan AB ülkeleri şunlardır; Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, İspanya, Portekiz, İtalya, Avusturya, Yunanistan, Danimarka, İsveç, Finlandiya, Polonya, Çekya, Slovakya, Macaristan, Slovenya, Estonya, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya ve Hırvatistan. AB üyesi olmayıp Schengen bölgesine dâhil olan ülkeler ise İzlanda, Norveç, İsviçre ve Lihtenştayn'dır. İngiltere ve Birleşik Krallık ülkeleri ise Brexit sonrası Schengen bölgesinden ayrılmıştır (Adalet Divanı, 2018). Avrupa Birliği (AB) Konseyi tarafından 12 Aralık 2024'te alınan karar uyarınca Bulgaristan ve Romanya bugün itibarıyla Schengen Bölgesi'ne fiilen dahil olmuştur. (Yılmaz ve Kaya ,2024)

Schengen bölgesinin düzgün işleyebilmesi için çeşitli mekanizmalar ve kurallar belirlenmiştir, bunlar: Schengen Bilgi Sistemi (SIS), Polis işbirliği ve dış sınır kontrolüdür. Schengen Bilgi Sistemi, ülkeler arasında güvenlik verilerinin paylaşılmasına olanak tanımaktadır. Polis işbirliği, ülkeler arasında suçluların takibi ve sınır dışı edilmesi konusunda daha güçlü bir işbirliğini amaçlar. Schengen bölgesine giriş yapan kişiler, güvenlik gereklilikleri doğrultusunda belirli kontrol

prosedürlerinden geçmelidir. Schengen Antlaşması, serbest seyahat kolaylığı, ekonomik fırsatlar ve güvenlik işbirliği gibi hedeflerle Avrupa Birliği'ne önemli katkılar sağlamayı amaçlamıştır. Bununla birlikte, güvenlik sorunları, mülteci krizleri ve ulusal egemenlik endişeleri, Schengen Antlaşması'na yönelik eleştirilere neden olmuştur. Sonuç olarak, Schengen Antlaşması, Avrupa'daki seyahat ve ticaret serbestisini artırırken, bazı güvenlik ve göç sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, Schengen bölgesinin genişlemesi ve işleyişi, sürekli tartışma konusu olmaya devam etmekte ve gerekli güvenlik önlemlerinin alınmasını gerektirmektedir. Güvenlik açıkları, yasadışı göç ve terör tehdidi gibi sorunlar, Schengen bölgesinin karşı karşıya olduğu zorluklardan sadece birkaçıdır. (Elsen, 2011; Ueberecken, 2019; Wang, 2016) Bu zorluklar, üye ülkeler arasında daha fazla işbirliği ve koordinasyon gerektirmektedir (Wang, 2016; Adalet Divanı, 2018).

Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikaları, Schengen Antlaşması ve Brexit gibi faktörlerin etkisiyle sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. Schengen Antlaşması, Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında sınır kontrollerini kaldırarak insanların serbest dolaşımını sağlamış (Woltjer, 1995).

Brexit ise, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasıyla sonuçlanmış ve hem AB'nin içindeki hem de dışındaki göç politikaları üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Gelecekte, Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikalarının daha da uyumlu hale getirilmesi ve üye devletler arasında daha adil bir yük paylaşımının sağlanması beklenmektedir (Demerouti, 2020).

3.1.4. Açık Kapı Politikası

Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikalarını etkileyen bir diğer önemli faktör de "açık kapı politikasıdır". Açık kapı politikası, özellikle 2015 yılında yaşanan mülteci krizi sırasında bazı Avrupa ülkeleri tarafından uygulanmış ve büyük tartışmalara yol açmıştır. Bu politika, savaş, çatışma veya zulümden kaçan insanlara sığınma hakkı tanımayı ve bu kişilerin Avrupa'ya girişine izin vermeyi amaçlamıştır. Ancak, açık kapı politikasının uygulanması, Avrupa'da hem sosyal hem de ekonomik sorunlara neden olmuştur (Bilgin ve Arıkan, 2020).

Bu politika, temel olarak Avrupa Birliği'nin uluslararası insan hakları hukukundan kaynaklanan yükümlülükleri ile insani değerlerini birleştirme amacını taşımaktadır. Ancak bu yaklaşım, üye devletler arasında farklı şekillerde benimsenmiş ve uygulanmıştır. AB'nin açık kapı politikası, başta 1951 BM Cenevre Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) olmak üzere uluslararası hukuk metinlerinde yer alan, mülteci statüsü ve sığınma hakkını tanıyan düzenlemelere dayanmaktadır. Bu bağlamda, politikaya göre sığınmacılar, zulüm, savaş, çatışma ya da insanlık dışı muamele nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kaldıklarında, güvenli bir sığınak arama haklarına sahiptir. Avrupa Birliği'nin politikası, bu kişilere sınır kapılarından geri çevrilmeksizin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını, sığınma başvurularının değerlendirilmesini ve geçici veya kalıcı koruma sağlanmasını hedeflemektedir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2009).

Açık kapı politikası, özellikle Almanya'nın dönemin Başbakanı Angela Merkel tarafından dile getirilen "Wir Schaffen Das" (Bunu yapabiliriz) söylemi ile somutlaşmıştır. Bu bağlamda, Almanya ve diğer bazı AB ülkeleri, milyonlarca sığınmacıya kapılarını açarak insani bir liderlik örneği sergilemiştir. Bununla birlikte, bu yaklaşım AB üye ülkeleri arasında ciddi bir koordinasyon sorununu da beraberinde getirmiştir. Doğu Avrupa ülkelerinin, özellikle Macaristan ve Polonya'nın, daha katı sınır kontrolleri ve göç karşıtı politikalar uygulaması, AB içerisinde birliğin sığınmacılara yönelik ortak bir politika geliştirme kapasitesini sınamıştır. Açık kapı politikası, insan haklarına dayalı bir yaklaşım benimsemesine rağmen, uygulamada pek çok eleştiriyle karşılaşmıştır. AB ülkelerine kitlesel göçlerin başlamasıyla birlikte, sınırların yönetimi, sığınma süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve toplumsal uyum konularında sorunlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bazı eleştirmenler bu politikanın, Avrupa'daki aşırı sağ siyasi hareketlerin yükselmesine ve kamuoyunda göçmen karşıtı duyguların artmasına zemin hazırladığına dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, Brexit, Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikalarında önemli değişikliklere yol açmıştır. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla, AB'nin dış sınırlarının güvenliği ve göçmenlerin üye ülkeler arasında dağılımı gibi konularda yeni zorluklar ortaya çıkmıştır. Brexit'in ardından, AB'nin göç politikalarının daha da sıkılaştırılması ve üye devletler arasında daha fazla işbirliği yapılması gerektiği

yönünde görüşler ağırlık kazanmıştır. Açık kapı politikası da, Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikalarını derinden etkilemiştir. Özellikle 2015 yılında yaşanan mülteci krizi sırasında, bazı Avrupa ülkeleri tarafından uygulanan açık kapı politikası, Avrupa'ya gelen sığınmacı sayısında önemli bir artışa neden olmuştur. Bu durum, Avrupa'da hem sosyal hem de ekonomik sorunlara yol açmıştır (Gladysh ve Viktor, 2020; Bilgin ve Arıkan, 2020).

3.1.5. 1999 Tampere Zirvesi

Bu zirve, Maastricht Antlaşması ile belirlenen adalet ve içişleri politikalarının genişletilmesi ve Amsterdam Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle AB'nin bu alanda daha bütüncül bir yaklaşım geliştirme ihtiyacını karşılamayı amaçlamıştır. Tampere Zirvesi, Avrupa vatandaşlarına adalet, güvenlik ve özgürlük sunmayı hedefleyen Özgürlük, Güvenlik ve Adaletin temellerini atarak, özellikle sığınma, göç ve sınır yönetimi gibi konulara odaklanmıştır. Zirvede alınan kararlar, AB'nin adalet ve içişleri politikalarının insan hakları, dayanışma ve ortaklık ilkeleri doğrultusunda şekillendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda, öncelikli olarak Avrupa Birliği içerisinde ortak bir sığınma sisteminin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda, sığınmacıların temel haklarının korunması ve üye devletler arasında dayanışma temelinde yük paylaşımının gerçekleştirilmesi önemsenmiştir. Tampere Zirvesi, bu kapsamda, sığınma başvurularının işlenmesinde uyumlu bir yaklaşım geliştirilmesine yönelik olarak ilerleyen yıllarda yürürlüğe girecek olan Dublin II Tüzüğü gibi düzenlemelerin temelini atmıştır (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2014).

Tampere Zirvesi, AB'nin yasal göç politikalarının ekonomik gereksinimlerle uyumlu bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle, iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun yasal göç yollarının teşvik edilmesi ve göçmenlerin entegrasyonunun sağlanması temel bir öncelik olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda, düzensiz göçle mücadele, sınır kontrollerinin güçlendirilmesi ve köken ülkelerle iş birliğinin artırılması gerektiği belirtilmiştir. Zirvede, düzensiz göçle mücadelede insan hakları normlarının ihlal edilmemesine dikkat çekilmiş ve AB'nin, göçmenleri yalnızca sınır kontrolleri bağlamında değil, insan onurunu merkeze alan bir perspektifle ele

alması gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2014).

Tampere Zirvesi'nde adalet ve güvenlik politikalarının derinleştirilmesi de önemli bir gündem maddesi olmuştur. Zirve, suçla mücadelede daha etkili iş birliği yapılmasının ve ulusal adalet sistemleri arasında karşılıklı tanıma ilkesinin geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, AB ülkeleri arasında cezai ve medeni yargı kararlarının tanınmasını kolaylaştıracak mekanizmaların oluşturulması ve adalet sistemlerinin modernize edilmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda, AB'nin vatandaşlarına adalete erişimde daha hızlı ve etkili bir yol sunması gerektiği ifade edilmiştir. Sonuç olarak, Tampere Zirvesi, Avrupa Birliği'nin adalet, göç ve güvenlik alanlarında ortak bir vizyon geliştirme sürecinde dönüm noktası olmuştur. Zirvede alınan kararlar, AB'nin yalnızca sınır güvenliği ve suçla mücadele odaklı değil, aynı zamanda insan haklarını ve insani değerleri temel alan bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini vurgulamıştır. Tampere'nin sonuçları, AB'nin bu alanlardaki politikasının uzun vadeli şekillenmesine katkı sağlamış ve birliğin özgürlük, güvenlik ve adalvdanında küresel bir model oluşturma iddiasını pekiştirmiştir (Avrupa Parlamentosu ve Avrua Birliği Konseyi, 2014).

3.1.6. 2008 Avrupa Komisyonu Sığınmacı Politikası

Avrupa Komisyonu, 17 Haziran 2008 tarihinde Sığınmacı Politikası Planı başlıklı bir belge yayımlayarak, Avrupa Birliği'nin sığınmacılar ve mültecilerle ilgili politikalarını daha sistematik ve bütüncül bir yapıya kavuşturmayı hedeflemiştir. Bu plan, AB'nin uluslararası koruma rejimlerini uyumlu hale getirme, dayanışmayı artırma ve daha etkin bir yük paylaşımı sağlama amacı doğrultusunda atılmış önemli bir adım olarak kabul edilmektedir. 2008 Sığınmacı Politikası Planı, özellikle 1999 Tampere Zirvesi ile başlayan sürecin devamı niteliğindedir ve sığınmacı politikasını, özgürlük, güvenlik ve adalet çerçevesinde yeniden tanımlamayı amaçlamaktadır. 2008 Avrupa Komisyonu Sığınmacı Politikası Planı, Avrupa'daki sığınmacı politikalarının ortak standartlara dayalı olarak geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. AB'nin sığınma sistemi, bu dönemde ciddi farklılıklar göstermekte ve üye devletler arasında uygulama düzeyinde belirgin uyumsuzluklar bulunmaktadır. 2008 Sığınmacı

Politikası Planı, bu sorunun üstesinden gelmek amacıyla Ortak Avrupa Sığınma Sistemini (Common European Asylum System - CEAS) güçlendirme gerekliliğini vurgulamıştır. Planın temelinde, sığınmacıların insan haklarına saygılı bir şekilde karşılanması, uluslararası koruma standartlarının tüm AB üye ülkelerinde uyumlu bir şekilde uygulanması ve sığınma başvurusunda bulunanların güvenli bir şekilde koruma altına alınması yer almaktadır (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2008).

Avrupa Komisyonu, plan çerçevesinde beş temel öncelik belirlemiştir. İlk olarak, sığınma başvurularının değerlendirilmesinde ortak standartların geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda, mevcut yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Özellikle, Sığınma Direktifi, Sığınma Prosedürleri Direktifi ve Karşılama Koşulları Direktifi gibi düzenlemelerin daha etkili ve uyumlu hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Plan, üye devletlerin sığınma prosedürlerindeki farklılıklarının azaltılmasının, sığınmacılar için öngörülebilir ve adil bir sistem oluşturacağını öngörmüştür. İkinci olarak, AB genelinde dayanışmanın artırılması, planın önemli bir boyutunu oluşturmuştur. AB üye ülkeleri arasındaki sığınmacı yükünü daha adil bir şekilde paylaşma gerekliliğine vurgu yapılmış ve özellikle, dış sınırlarında yoğun göç baskısı altında olan ülkeler için dayanışma mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, sınır bölgelerindeki üye devletlerin desteklenmesi ve sığınmacıların yerleştirilmesinde daha dengeli bir dağılım sağlanması hedeflenmiştir. Üçüncü öncelik, AB'nin sığınma politikalarında uluslararası boyutun güçlendirilmesine yöneliktir. Avrupa Komisyonu, AB'nin küresel düzeyde bir aktör olarak sığınmacılara yönelik koruma rejimlerini destekleme sorumluluğu taşıdığını ifade etmiştir. Bu çerçevede, mülteci köken ülkelerle iş birliğinin artırılması, sığınmacıların Avrupa'ya tehlikeli yollarla ulaşmak zorunda kalmadan korunma altına alınabilmesi ve yeniden yerleştirme programlarının geliştirilmesi öngörülmüştür. Dördüncü olarak, plan, sığınmacıların entegrasyonunu ve sosyal uyumunu desteklemeye odaklanmıştır. Sığınma talebinde bulunan kişilerin yalnızca güvenliklerinin sağlanması değil, aynı zamanda ev sahibi ülkelere uyumlarının teşvik edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda, eğitim, sağlık, konut ve istihdam gibi temel hak ve hizmetlere erişimin garanti altına alınması

önemsenmiştir. Beşinci ve son olarak, sığınmacılara yönelik koruma sistemlerinde izleme ve değerlendirme mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda, Avrupa Komisyonu, sığınma süreçlerinin etkinliğini ve uygulamaların uyumluluğunu izlemek üzere bir değerlendirme çerçevesi oluşturmayı önermiştir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2008).

Sonuç olarak, 2008 yılında Avrupa Komisyonu tarafından oluşturulan Sığınmacı Politikası Planı, AB'nin sığınmacılara yönelik politikalarını daha etkin, uyumlu ve insan haklarına dayalı hale getirmeyi amaçlamıştır. Bu plan, Avrupa'nın sığınmacı krizine daha iyi yanıt verebilmesi ve uluslararası koruma rejimlerini güçlendirmesi için çeşitli hedefler belirlemiştir. Ancak, plan uygulanırken AB içindeki siyasi görüş farklılıkları, kaynak kısıtlılıkları ve sığınmacı politikalarına yönelik kamuoyu tepkileri gibi bir dizi zorluğun üstesinden gelmek zorunda kalmıştır. Buna rağmen, planın uzun vadede AB'nin sığınmacılar konusundaki dayanışma ve ortaklık anlayışını güçlendirmesi açısından önemli bir adım olduğu değerlendirilmektedir (Teodorescu, 2018; Voynikov, 2019). Bu bağlamda, AB'nin göç ve iltica politikaları, hem üye ülkeler arasındaki işbirliğini artırmayı hem de uluslararası standartlara uygun bir şekilde göç yönetimini sağlamayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, Avrupa'nın göç konusundaki karmaşıklığı ve çok boyutluluğu ile başa çıkma çabalarını yansıtmaktadır.

3.1.7. Avrupa Sığınmacı Destek Ofisi

Avrupa Sığınmacı Destek Ofisi (European Asylum Support Office - EASO), Avrupa Birliği üye devletleri arasında sığınma politikalarının uyumlaştırılması ve iş birliğinin güçlendirilmesi amacıyla 19 Mayıs 2010 tarihinde kurulmuş bir ajanstır. EASO, özellikle Ortak Avrupa Sığınma Sistemi (Common European Asylum System - CEAS) kapsamında belirlenen hedeflerin uygulanmasını desteklemek ve üye devletlerin sığınma süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ele almak üzere faaliyet göstermektedir. Merkezi Malta'nın Valetta kentinde bulunan EASO, AB'nin sınır ötesi göç yönetimi ve sığınma politikalarına yönelik stratejik bir kurum olarak konumlanmıştır. EASO'nun temel misyonu, AB genelinde daha uyumlu, etkili ve adil bir sığınma sistemi kurulmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda, ajans üç ana işlev

üstlenmiştir: Bilgi paylaşımı ve kapasite geliştirme, üye devletlere teknik destek sağlama ve AB'nin sığınmacı politikalarının uygulanmasını izleme. Özellikle, sığınma taleplerinin değerlendirilmesinde kullanılan prosedürlerin standartlaştırılması ve üye devletler arasında dayanışmanın teşvik edilmesi, EASO'nun öncelikli faaliyvdanları arasında yer almaktadır (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2010).

EASO, sığınmacı politikalarında bilgi paylaşımını artırmak amacıyla detaylı raporlar, analizler ve rehber belgeler hazırlamaktadır. Bu belgeler, sığınmacıların geldikleri ülkelerdeki durumu inceleyen menşei ülke bilgileri raporları (MÜBR) gibi kritik araçları içerir. MÜBR raporları, sığınma başvurularının değerlendirilmesinde üye devletler için ortak bir referans kaynağı oluşturarak, karar verme süreçlerinin daha şeffaf ve tutarlı olmasına katkıda bulunur. Ayrıca, EASO, sığınma prosedürlerinde görev alan yetkililere eğitimler düzenleyerek, kapasitelerinin artırılmasını destekler. Teknik destek sağlama, EASO'nun bir diğer önemli işlevini oluşturur. Ajans, sığınma başvurularında yoğunluk yaşayan üye devletlere operasyonel destek sunarak, bu ülkelerin üzerindeki yükü hafifletmeyi hedefler. Özellikle, dış sınır bölgelerinde bulunan üye devletler, göç akınlarının artış gösterdiği dönemlerde teknik ve lojistik desteğe ihtiyaç duymaktadır. EASO, bu kapsamda uzman ekipler göndererek, kayıt işlemlerinin hızlandırılmasını, başvuruların değerlendirilmesini ve sığınmacılara yönelik koruma hizmetlerinin sağlanmasını destekler. Örneğin, Yunanistan ve İtalya gibi göç baskısı altında olan ülkelerde, EASO' nun operasyonel müdahaleleri, bu ülkelerin sığınma sistemlerini güçlendirmelerine yardımcı olmuştur (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2010).

EASO' nun faaliyetleri, yalnızca teknik ve operasyonel destekle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda AB'nin sığınma politikalarının uygulanmasını izleme görevini de içermektedir. Ajans, üye devletlerin sığınma politikalarının AB standartlarına uygunluğunu değerlendirmek ve olası eksiklikleri tespit etmek amacıyla düzenli incelemeler yapmaktadır. Bu izleme faaliyetleri, sığınma süreçlerinin kalitesinin artırılmasına ve AB genelinde daha bütüncül bir sığınma politikası oluşturulmasına katkı sağlar. EASO, AB'nin uluslararası koruma alanındaki küresel rolünü de güçlendirmektedir. Ajans, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve diğer uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak, küresel düzeyde

mülteci koruma standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, köken ülkelerle iş birliği projelerine katılarak, sığınmacıların zorunlu göç yollarına başvurmadan korunmalarını hedefleyen programlara destek vermektedir (Solak, 2023).

Sonuç olarak, Avrupa Sığınmacı Destek Ofisi, AB'nin sığınma politikalarında dayanışma ve iş birliğini güçlendiren merkezi bir role sahiptir. EASO, hem üye devletlerin kapasitelerini artırarak hem de sığınmacılara yönelik koruma standartlarını yükselterek, AB'nin sığınma sistemi içindeki uyum sorunlarını çözme çabasına önemli katkılarda bulunmaktadır. Ancak, ajansın faaliyetleri, üye devletler arasındaki siyasi farklılıklar ve artan göç baskısı nedeniyle zaman zaman zorluklarla karşılaşmıştır. Buna rağmen, EASO'nun çalışmaları, AB'nin sığınmacılara yönelik ortak bir politika geliştirme çabasında kilit bir unsur olarak değerlendirilmektedir. 2022 yılında Avrupa Birliği İltica Ajansı'na (European Union Agency for Asylum - EUAA) dönüştürülmesiyle birlikte, ajansın yetkileri genişletilmiş ve AB'nin sığınmacı politikalarındaki etkisi artırılmıştır (Solak, 2023).

3.1.8. Sığınma Prosedürleri Direktifi

AB Sığınma Prosedürleri Direktifi (Asylum Procedures Directive- APD), AB genelinde sığınma başvurularının ele alınmasına ilişkin standartları belirleyen Ortak Avrupa Sığınma Sisteminin temel bir bileşenidir. Direktifin amacı, sığınma başvurularının adil, etkili ve şeffaf bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak ve bu konuda üye devletler arasında uyumlu bir yaklaşım geliştirmektir. 2005 yılında kabul edilen APD, sığınma prosedürlerini daha standart bir çerçeveye oturtmak için tasarlanmış olan 2013 direktifi/eu ile yürürlüğe giren 2013'ün revize edilmiş versiyonudur. APD'nin temel amacı, başvuranların temel haklarını koruyarak başvurularının etkili bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktır. Direktif, AB ülkelerinin ulusal yasal hükümleri arasındaki tutarlılığı artırmayı, sığınma sürecini daha erişilebilir hale getirmeyi ve başvuruların işlenmesini hızlandırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, başvuruların incelenmesinde keyfiliği önlemeyi ve AB'nin uluslararası koruma yükümlülüklerine uymasını sağlamayı amaçlamaktadır. APD, yalnızca sığınma başvurularını değil aynı zamanda ikincil koruma statüsünü de

kapsamaktadır. Tamamlayıcı koruma, mülteci statüsüne sahip olmayanlarla birlikte geri dönecek olsalar önemli zarar görme kriterleri altında olan kişilere uygulanır Dolayısıyla, APD mültecilerin statüsüne ilişkin kapsamlı bir değerlendirme mekanizması kurmayı amaçlamaktadır (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2015).

Barınma Kurumu, barınma başvuru prosedürlerini üç ana aşamada düzenler. Bu Direktif her bir başvuru süreci için üye devletlerinin uyması gereken asgari standartları belirlemektedir. APD, mültecilerin başvuru süreçlerine hızlı ve kolay bir şekilde erişmesini garanti altına almayı amaçlamaktadır; ayrıca, başvuruları gecikmeden kaydetme ve başvuru sahiplerini süreç hakkında bilgilendirme yükümlülüğü getirmektedir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2015). Ayrıca, başvuru sahiplerinin hukuki destek ve çeviri hizmetlerine erişimini zorunlu kılarak sürecin şeffaf ve adil bir şekilde yürütülmesini sağlar. Direktif, sığınma başvurularının bireysel, nesnel ve tarafsız bir şekilde değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu süreçte, başvuru sahiplerinin kişisel durumları ve ülkelerindeki koşullar dikkate alınmaktadır. Ayrıca, başvuruların değerlendirilmesi sırasında, geri dönüşlerin nesnel verilere dayanmasını sağlamak için menşe ülke bilgilerinin belirlenmesi yapılmaktadır. Direktif, hızlandırılmış prosedürler ve açıkça kabul edilemez başvurular dâhil olmak üzere özel kategoriler için farklı düzenlemeler de içerir. Asılsız olduğu açıkça belirlenebilen bu tür başvurular daha kısa bir süre içinde sonuçlandırılabilir. Ancak, bu gibi durumlarda bile, başvuranların temel hakları korunmalıdır. APD, bir mülteciye gerekçeli olarak karar yazılı olarak bildirilecektir. Başvuru sahipleri, olumsuz bir duruma itiraz etme hakkına sahiptir. Direktif, başvuranların yargı makamlarına itiraz edebileceğini ve süreç boyunca hukuki yardıma erişebileceğini garanti eder (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2015).

APD, savunmasız grupların korunması için özel hükümler içerir. Değerlendirme süreci, savunmasız bireylerin ihtiyaçlarının değerlendirilmesini ve destek mekanizmalarının sağlanmasını gerektirir. Bu grubun haklarını korumak için, refakatsiz küçükler için bir veli atanmasını sağlayın. Bunun yanında bazı denetimli başvurular hızlandırılmış uygulamalarla değerlendirilmektedir. Örneğin, başvuranın

güvenli bir ülkeden geldiği veya açıkça asılsız olduğu tespit edilirse, başvuru daha erken sonuçlandırılabilir. Bu durumlarda bile, başvuranın bireysel durumunun dikkate alındığı söylenmektedir. APD'nin kullanımında bazı zorluklar bulunmaktadır. Özellikle üye devletler arasındaki farklı prosedür standartları ve sığınmacılar için hukuki yardım ve çeviriye erişim eksikliği eleştirilmektedir. Hızlandırılmış prosedürlerin sığınmacıların haklarını ihlal edebileceği yönünde endişeler de bulunmaktadır. 2015'teki göç krizinden sonra, APD'nin reform edilmesi yönündeki çağrılar arttı ve AB Komisyonu, sığınma başvurularının daha hızlı ve daha etkili bir şekilde yönetilmesini sağlamak ve üye devletlerin yükümlülüklerini daha bağlayıcı hale getirmek için APD'yi bir düzenlemeye dönüştürmeyi önerdi. Kısacası, APD, AB'nin sığınma başvurularının adil, etkili ve şeffaf bir şekilde ele alınmasını garanti altına alma çabalarının önemli bir parçasıdır. Direktif, üye devletler arasında uyumlu standartlar oluşturmayı ve sığınmacıların temel haklarını korumayı amaçlamaktadır. Etkisi sınırlı olsa da, uygulamada sorunlar ve üye devletler arasında farklılıklar bulunmaktadır. AB göç ve sığınma politikalarının geliştirilmesinde ana araç olan APD, bu sektörde reform gerektirmeye devam etmektedir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2015).

3.1.9. Vasıf Direktifi

Avrupa Birliği Nitelik Direktifi, göçmenlerin ve mültecilerin uluslararası koruma ihtiyaçları için ortak bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır. Bu düzenleme, sığınma başvurusunda bulunan bir bireyin mülteci veya ek koruma sağlanan bir kişi olabileceği durumları açıklar ve bu kişilere verilecek hakları standart hale getirir. Üye ülkelerde mülteci statüsüne ilişkin uygulamaları tek tip hale getirmeyi ve mültecilerin temel haklarına saygı gösterilmesini garanti altına almayı amaçlamaktadır. Direktif ilk olarak 2004 yılında kabul edilmiş, 2011 yılında değiştirilmiş ve mevcut versiyonu 2013 yılında yürürlüğe girmiştir. Uluslararası Koruma Statüsü Başvurularının Değerlendirilmesine Dair Tüzük bu çerçevede, mülteci statüsü ve ikincil koruma statüsü olarak iki temel koruma kategorisi tanımlanmıştır. Mülteci statüsü, ırk, din, milliyet, belirli bir sosyal gruba üyelik veya siyasi görüş gibi nedenlerle zulüm riski altında olan kişilere verilir. Tamamlayıcı koruma statüsü, mülteci tanımlamasına

girmeyen fakat geri gönderilmeleri halinde ölüm cezası, insanlık dışı ya da onur kırıcı müdahale gibi ciddi zarar görme riski bulunan kişilere verilmektedir. Direktifin amacı, uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişilerin statüsünün belirlenmesine yönelik karar alma süreçlerini daha objektif ve standart hale getirmektir. Bu bağlamda, mültecilerin bireysel durumlarının değerlendirilmesi önemlidir. Direktif, sığınmacıların taleplerinin incelenmesi üzerine menşe ülke durumunun ayrıntılı bir analizini gerektirir. Bu analiz, güvenilir bilgi kaynaklarına ve özellikle köken ülkelerinin ilgi raporlarına dayanmalıdır. Ayrıca, başvuranların beyanları ilgili kanıtlarla birlikte dikkatlice değerlendirilmeli ve durumlarını açıklama şansı verilmelidir. Direktif, uluslararası koruma statüsü verilen kişilerin hak ve yükümlülüklerini düzenler. Buna oturma izni hakkı, çalışma hakkı, eğitim hakkı, sosyal yardım, sağlık hizmeti, entegrasyon programı dahildir. Aynı zamanda, mültecilerin aile birleşimi hakkı, bu önergenin önemli bir yerinde bulunmaktadır. Aile birleşimi, sadece aile birleşimi insan hakları normları üzerinde değil, aynı zamanda entegrasyon süreci yararına, koruma statüsüne sahip kişiler için teşvik edilmektedir. Ancak, direktif ayrıca sığınmacıların üye devletlerin kamu düzeni ve güvenliği kurallarına saygı göstermesini de gerektirir (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2017).

Vasıf Direktifi, muaf gruplara özel iletileri tasarlamak amacıyla hazırlanmıştır. Özellikle, refakatsiz çocukların, yaşlıların, istismara ve cinsel şiddete maruz kalanların korunmasının gerekliliği belirtilmiştir. Bu bağlamda raporda, savunmasız bireylerin özel ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve bu ihtiyaçları karşılayacak çözümler sunulması gerektiğine dikkat çekildi. Refakatsiz çocuklar için de vasi atanması ve bu çocukların eğitim, barınma gibi temel haklarının sağlanması gerekmektedir. Bu direktif aynı zamanda uluslararası koruma statüsünün sona ermesi veya geri çekilmesine ilişkin koşulları da düzenlemektedir. Koruma statüsü, kişinin artık zulme uğrama veya ciddi şekilde zarar görme riski altında olmadığı durumlarda sona erebilir. Aynı zamanda bu tür kararların değerlendirilmesinde bireysel değerlendirmeler yapmak mümkün değildir. Üye devletler, diğer bir üye devlet ya da sığınmacı tarafından koruma yöntemlerinin dağılımının kullanılması halinde bunu geri alabilirler (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2017).

3.1.10. Eurodac

Eurodac (European Asylum Dactyloscopy Database), AB'nin göç ve sığınma politikalarının yönetilmesinde önemli rol oynayan bir biyometrik veri tabanıdır. Eurodac, 2003'te hayata geçmiştir. Avrupa Birliği içinde sığınmacıların parmak izlerini alan ve depolamak için kullanılan bir yapıdır. Sistem öncelikle Avrupa Birliği Üye Devletleri içindeki sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin hareketlerini izlemek, Dublin Tüzüğü'nün etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve sığınma başvurusuyla hangi Üye Devletin ilgileneceğini belirlemek amacını taşımaktadır. Bu biyometrik veri tabanı, göç ve sığınmanın şeffaf, hesap verebilir ve güvenli bir şekilde yönetilmesi için Avrupa Birliği için hayati bir araçtır. Eurodac sistemi, AB Adalet ve İçişleri Konseyi tarafından kabul edilen 2725/2000 sayılı Tüzük kapsamında kurulmuştur. Sistem, mültecilerin parmak izi verilerinin merkezi bir veri tabanında saklanmasını sağlar. Bu veriler, bu başvuru sahiplerinin kimliğini belirlemek ve farklı üye devletlerde birden fazla başvuru yapılmasını önlemek için kullanılır. Bu sayede Dublin Tüzüğü kapsamında, bir sığınma başvurusunun hangi üye devlet tarafından inceleneceğine karar verme sürecinde yardımcı olur. Sistem, sığınmacıların birden fazla başvuruda bulunmasını ve aynı kişinin farklı üye devletlerde tekrar tekrar başvuruda bulunmasını önlemek için önemli bir mekanizma sağlar (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2013).

Eurodac, üç ana kategori altında veri toplar: İlk kategori, sığınmacı başvuru sahiplerinden alınan parmak izi verilerini içerir. İkinci kategori, sınırları yasadışı olarak geçen kişilerin parmak izi verilerini içerir. Üçüncü kategori, üye devletlerde yasal olarak bulunan ancak kimlik tespiti amacıyla sisteme kaydedilen kişilerle ilgili veriler anlamına gelir. Biyometrik veriler, sığınmacıların ilk başvuruyu yaptığı ülkeyi belirlemeyi ve Dublin Tüzüğü uyarınca işlemleri başlatmayı mümkün kılar. Eurodac sistemi, AB sığınma ve göç sisteminde verimliliği artırmak için tasarlanmış olmasına rağmen, insan hakları konusunda bazı tartışmalara yol açmıştır. Sistemin bireylerin gizlilik hakları üzerindeki etkisi ve verilerin güvenliğiyle ilgili endişeler önemli eleştiriler olmuştur. 2013 yılında kabul edilen reformlar sayesinde Eurodac'ın kapsamı genişlemiş ve ceza adalet sistemiyle bağlantıları güçlendirilmiştir. Bu değişikliklerle, kolluk kuvvetleri ve Europol'e belirli koşullar altında Eurodac verilerine erişim hakkı

verilmiştir. Ancak bu durum sistemin göçün ötesinde güvenlik ve suçla mücadele alanında da kullanılabilmesini sağladı. Bunun yaygın kullanımı, veri koruma ve bireysel haklar konusunda bir dizi tartışmaya yol açtı ve bazı insan hakları örgütleri bunu eleştirdi (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2013).

Eurodac sistemi Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın denetimi altında çalışmaktadır. Eurodac Tüzüğü, AB'nin sığınma ve göç politikalarının tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamayı ve Dublin Tüzüğü'nün etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır. Ancak sistem, üye ülkeler arasında göç ve iltica politikalarının koordinasyonunun güçlendirilmesine yönelik bir araç olarak görülmektedir. Ancak, sistemin etik boyutunu gündeme getirerek mülteciler üzerinde bir gözetim aracı olarak kullanıldığı yönünde bir eleştiri olmuştur. İnsan hakları grupları, Eurodac'ın sığınmacıları salt biyometrik verilere indirgediği ve bireysel özgürlükleri sınırladığı yönünde endişelerini dile getirmişlerdir. Sonuç olarak, Eurodac, AB'nin sığınma ve göç yönetiminde kilit bir rol oynar. Biyometrik verilerin merkezi olarak toplanması, Dublin Tüzüğü'nün uygulanmasını kolaylaştırır ve sığınma başvurularının daha sistematik bir şekilde işlenmesine olanak tanır. Ancak, bunun daha belirgin bir sorunu, bu sistemin geniş kullanımı ve bireysel hakları üzerindeki etkileridir. Sığınma yönetimindeki bu teknoloji tabanlı yeniliğin arka planında, etik, yasal ve politik boyutların benzer bir öneme sahip olması önemlidir. Bu bağlamda, Eurodac'ın işleyişinin ve bireysel temel hakların korunmasının şeffaf bir şekilde izlenmesi, sistemin meşruiyetinin ve etkinliğinin devam etmesi için hayati önem taşımaktadır (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2013).

3.1.11. Geçici Koruma Direktifi

Avrupa Birliği'nin Geçici Koruma Direktifi (Temporary Protection Directive - TPD) (2001/55/EC), uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişilere, aynı seviyedeki kişilerin akını durumunda hızlı yardım sağlayan yasal bir düzenlemedir. Kasım 2001'den bu yana direktif, kriz zamanlarında sığınmacıların korunmasına ve kitlesel akının yaşandığı kriz zamanlarında üye devletlerarasındaki dayanışmaya yönelik bir çerçeve oluşturmaktadır. Norm, savaş, etnik çatışma veya insan hakları ihlali nedeniyle Avrupa'ya sığınan başvuru sahipleri için geçici koruma mekanizmaları

oluşturmayı ve sonuçta bireysel iltica prosedürlerinin yükünü azaltmayı amaçlamaktadır. Geçici Koruma Direktifi'nin amacı, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin iltica yeteneğinin aşılmasının engellenmesidir. Ayrıca uluslararası koruma olan kişiler için hızlı bir şekilde güvenli bir yer tutulmaktadır. Bu direktif, bireysel sığınma başvurularının değerlendirilmesini beklemek yerine, geçici koruma rejimi oluşturarak kitlesel insan akınlarından etkilenen kişilere acil koruma sağlamayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda üye devletlerarasında yük paylaşımını teşvik eder ve mültecilerin adil bir şekilde dağıtılmasını sağlar (Avrupa Komisyonu, 2024).

Geçici koruma, mülteci statüsünün aksine bireylere kısa süreli koruma sağlamak için tasarlanmıştır. Bu koruma genellikle bir yıllık bir süre için geçerlidir ve kriz durumu devam ederse iki yıla kadar uzatılabilir. Direktif, mültecilere bu süre zarfında belirli haklar ve hizmetler hakkı tanır. Bu haklar arasında yeterli konut, sağlık hizmetleri, eğitim ve çalışma izni gibi temel sosyal ve ekonomik haklar yer alır. Ayrıca, aile birleşimi hakkı geçici koruma rejiminin önemli bir unsuru olarak tanımlanmaktadır. Bu düzenlemelerin amacı, kriz dönemlerinde mültecilerin insani ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumla bütünleşme sürecini kolaylaştırmaktır. Akın Nedeniyle Geçici Korumaya İlişkin Avrupa Konseyi Kararı Avrupa Konseyinin nitelikli çoğunluk oylamasıyla kararlaştırılır. Bu süreç, üye devletlerin, rejimin etkili bir şekilde uygulanmasında ortak hareket etmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Geçici Koruma Mekanizması Direktifi, geçici koruma altındaki bireylerin statüsü ve geri dönüş süreçlerinin organizasyonu ile ilgili belirsizliklerin giderilmesi için bir çerçeve sunmaktadır. Geçici koruma süresi sona erdiğinde, bireylerin ülkelerine güvenli bir şekilde geri gönderilmeleri veya bireysel sığınma başvurusunda bulunmaları için düzenlemeler yapılır (Avrupa Komisyonu, 2022).

Geçici Koruma Direktifi, AB'nin dayanışma ve yük paylaşımı ilkesini güçlendiren bir mekanizma olarak tasarlanmıştır. Bu direktif toplu göç akınları durumunda göçmenlerin belirli üye devletlerde aşırı yoğunlaşmasını önlemek için yeniden yerleştirme süreçlerini düzenler. Bu bağlamda amaç, geçici koruma altındaki kişilerin AB üye devletleri arasında eşit şekilde dağıtılmasıdır.

3.2. Avrupa Birliğinin Göçmen ve Sığınmacılarla İlgili Kurumları

Avrupa Birliği (AB), göçmen ve sığınmacıların yönetimi konusunda kapsamlı bir kurumsal yapı oluşturmuştur. Bu yapının temel amacı, üye ülkeler arasında dayanışmayı artırmak, insan haklarını korumak ve göç akışlarını etkin bir şekilde yönetmektir. Bu makalede, AB'nin göçmen ve sığınmacılarla ilgili başlıca kurumlarını ve rollerini inceleyeceğiz.

3.2.1. Avrupa Birliği İltica Ajansı

Avrupa Birliği İltica Ajansı (ABİA) (European Union Agency for Asylum-EUAA), 2022 yılında EASO'nun yerini alarak, CEAS'ın etkinliğini artırmak ve üye devletlere teknik, operasyonel ve yasal destek sağlamak amacıyla kurulmuştur. Ajansın temel hedeflerinden biri, sığınmacıların temel haklarının korunmasını güvence altına almaktır. Bu bağlamda, ABİA bünyesinde Temel Haklar Görevlisi (FRO) atanmış ve bir şikayet mekanizması oluşturulmuştur. ABİA'nın faaliyetleri, AB Temel Haklar Şartı, 1951 BM Cenevre Sözleşmesi ve diğer uluslararası insan hakları belgeleri çerçevesinde yürütülmektedir. Ajans, sığınma başvurusunda bulunan bireylerin haklarının korunmasını sağlamak için çeşitli önlemler almıştır. Bu önlemler arasında, operasyonel planların temel haklara uygunluğunun değerlendirilmesi, saha ziyaretleri ve eğitim programları yer almaktadır.

ABİA, 2023 yılında François Deleu'yu ilk Temel Haklar Görevlisi olarak atamıştır. FRO, ajansın temel haklar stratejisinin geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumludur. Ayrıca, şikayet mekanizmasının yönetimi ve operasyonel faaliyetlerin temel haklara uygunluğunun denetlenmesi görevlerini üstlenmiştir. ABİA, bireylerin temel haklarının ihlal edildiğini düşündükleri durumlarda başvurabilecekleri bir şikayet mekanizması oluşturmuştur. Bu mekanizma, ajansın operasyonel faaliyetlerinde görev alan uzmanların eylemleriyle doğrudan etkilenen kişilere açıktır. Şikayetler yazılı olarak sunulmalı ve somut temel hak ihlallerini içermelidir. Anonim, kötü niyetli veya asılsız şikayetler kabul edilmemektedir. ABİA, sığınma ve kabul alanında görev yapan personelin temel haklar konusunda bilinçlendirilmesi amacıyla eğitim programları düzenlemektedir. Bu programlar, personelin temel haklara saygılı bir şekilde görev yapmalarını sağlamak için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmayı

hedeflemektedir. ABİA, sığınmacıların temel haklarının korunmasını sağlamak için kapsamlı bir yapı oluşturmuştur. Temel Haklar Görevlisi'nin atanması ve şikayet mekanizmasının kurulması, ajansın bu alandaki taahhüdünü göstermektedir. Ancak, bu yapıların etkinliği, uygulamadaki başarıları ve sürekli iyileştirme çabalarıyla ölçülecektir (EUAA, 2025).

3.2.2. Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla birlikte, sınır güvenliği ve göç yönetimi konularında yeni iş birliği modelleri geliştirme ihtiyacı doğmuştur. Bu bağlamda, Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Frontex) ile Birleşik Krallık arasındaki ilişkiler, düzensiz göçle mücadele ve sınır güvenliğinin sağlanması açısından önem kazanmıştır. Şubat 2024'te, Frontex ve Birleşik Krallık İçişleri Bakanlığı arasında sınır yönetimi ve güvenliği alanında yakın iş birliğini öngören bir çalışma düzenlemesi imzalanmıştır. Bu anlaşma, düzensiz göçle mücadele, sınır geçişlerinin izlenmesi ve insan kaçakçılığıyla mücadele gibi alanlarda ortak çabaları kapsamaktadır. Anlaşma, risk analizi, bilgi paylaşımı, eğitim ve teknik iş birliği gibi konuları içermektedir. Anlaşma, düzensiz göçle mücadele, sınır geçişlerinin izlenmesi ve insan kaçakçılığıyla mücadele gibi alanlarda ortak çabaları kapsamaktadır. Ayrıca, risk analizi, bilgi paylaşımı, eğitim ve teknik iş birliği gibi konuları içermektedir. Bu iş birliği, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasına rağmen, sınır güvenliği ve göç yönetimi konularında AB ile yakın ilişkilerini sürdürme isteğini göstermektedir. Ayrıca, Manş Denizi üzerinden gerçekleşen düzensiz göç akışlarının kontrol altına alınması ve insan kaçakçılığıyla mücadele açısından da önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık ve Frontex arasındaki iş birliği, sınır güvenliği ve göç yönetimi konularında karşılıklı çıkarları koruma ve ortak sorunlara çözüm bulma açısından önemlidir. Bu iş birliği, taraflar arasında güvenin tesis edilmesi ve gelecekteki ortak projelerin temelini oluşturabilir (Frontex, 2024)

3.2.3. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla birlikte, insan hakları ve eşitlik standartlarının korunması ve geliştirilmesi konularında yeni zorluklar ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (European Union Agency for

Fundamental Rights -FRA), AB üyesi ülkelerde temel hakların izlenmesi ve teşvik edilmesi konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Brexit sonrası dönemde, FRA'nın Birleşik Krallık ile ilişkileri ve iş birliği alanları da yeniden şekillenmiştir.

FRA, AB üyesi ülkelerde temel hakların korunması ve geliştirilmesi amacıyla veri toplama, analiz yapma ve politika önerileri sunma görevlerini üstlenmektedir. Ancak, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla birlikte, FRA'nın Birleşik Krallık'taki faaliyetleri ve etkisi sınırlanmıştır. Bu durum, özellikle insan hakları ve eşitlik standartlarının izlenmesi ve teşvik edilmesi konularında yeni iş birliği modellerinin geliştirilmesini gerektirmiştir. Brexit sürecinde, Kuzey İrlanda'nın özel durumu nedeniyle, AB ve Birleşik Krallık arasında Kuzey İrlanda Protokolü imzalanmıştır. Bu protokol, Kuzey İrlanda'da temel haklar ve eşitlik standartlarının korunmasını ve AB ile uyumlu kalmasını amaçlamaktadır (FRA, 2025)

FRA, bu süreçte, Kuzey İrlanda'daki insan hakları durumunu izlemek ve değerlendirmek için önemli bir referans noktası olmaya devam etmektedir. Brexit sonrası dönemde, FRA ve Birleşik Krallık arasındaki doğrudan iş birliği sınırlı olsa da, insan hakları ve eşitlik konularında dolaylı iş birlikleri ve bilgi alışverişi devam etmektedir. Özellikle sivil toplum kuruluşları, akademik çevreler ve uluslararası insan hakları mekanizmaları aracılığıyla, FRA'nın bilgi ve deneyimlerinden faydalanılmaktadır. Brexit, Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'nın Birleşik Krallık ile olan ilişkilerini ve iş birliği alanlarını yeniden şekillendirmiştir. Ancak, temel hakların korunması ve geliştirilmesi konusundaki ortak hedefler doğrultusunda, FRA ve Birleşik Krallık arasında dolaylı iş birlikleri ve bilgi paylaşımı devam etmektedir. Gelecekte, bu iş birliklerinin daha da güçlendirilmesi ve insan hakları standartlarının korunması için yeni mekanizmaların geliştirilmesi önem arz etmektedir (FRA, 2025; ECNI, 2025)

3.2.4. Avrupa Komisyonu Göç ve İçişleri Genel Müdürlüğü

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla birlikte, göç ve içişleri alanındaki iş birlikleri de yeniden şekillenmiştir. Avrupa Komisyonu Göç ve İçişleri Genel Müdürlüğü (Directorate General for Migration and Home Affairs -DG HOME), AB'nin göç, sınır yönetimi ve iç güvenlik politikalarını koordine eden ana kuruluştur.

Brexit sonrası dönemde, DG HOME'un Birleşik Krallık ile ilişkileri, özellikle düzensiz göç, sınır güvenliği ve insan kaçakçılığıyla mücadele konularında önem kazanmıştır. Brexit'in ardından, Birleşik Krallık, AB'nin CEAS ve serbest dolaşım gibi temel politikalarından ayrılmıştır. Bu durum, DG HOME'un Birleşik Krallık ile olan doğrudan iş birliklerini sınırlamıştır. Ancak, düzensiz göç ve sınır güvenliği gibi ortak sorunlar, taraflar arasında yeni iş birliği modellerinin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Manş Denizi üzerinden gerçekleşen düzensiz göç akışları, hem AB hem de Birleşik Krallık için önemli bir güvenlik sorunu haline gelmiştir (European Commission, 2025; OMO, 2025).

DG HOME, bu konuda Frontex aracılığıyla sınır yönetimi ve göç kontrolü konularında AB ülkeleriyle iş birliği yapmaktadır. Birleşik Krallık, Frontex ile doğrudan bir iş birliği içinde olmamakla birlikte, düzensiz göçle mücadele konusunda AB ile bilgi paylaşımı ve koordinasyon sağlamaktadır. İnsan kaçakçılığı, Brexit sonrası dönemde daha da karmaşık bir hal almıştır. DG HOME, insan kaçakçılığıyla mücadele kapsamında AB ülkeleri arasında veri paylaşımı ve operasyonel iş birliklerini koordine etmektedir. Birleşik Krallık, bu alanda AB ile sınırlı iş birliği içinde olsa da, uluslararası platformlarda ortak çalışmalar yürütmektedir. DG HOME, AB'nin göç ve iç güvenlik politikalarını şekillendirmeye devam ederken, Birleşik Krallık ile olan ilişkilerini de yeniden tanımlamaktadır. Her iki taraf da düzensiz göç, sınır güvenliği ve insan kaçakçılığı gibi ortak sorunlarla mücadele etmek için iş birliğini sürdürme niyetindedir. Ancak, bu iş birliğinin kapsamı ve derinliği, taraflar arasındaki siyasi irade ve güvene bağlı olarak şekillenecektir (European Commission, 2025; OMO, 2025).

3.2.5. Avrupa Birliği Büyük Ölçekli BT Sistemlerinin Operasyonel Yönetim Ajansı

1 Ocak 2021 itibarıyla Birleşik Krallık, AB'nin adalet ve içişleri alanındaki ajanslarına üyeliğini kaybetmiş ve Avrupa Birliği Büyük Ölçekli BT Sistemlerinin Operasyonel Yönetim Ajansı (European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice - eu-LISA)tarafından yönetilen sistemlere erişimi sona ermiştir. Özellikle SIS ve Eurodac gibi sistemlere erişimin kaybı, sınır güvenliği ve göç yönetimi açısından

önemli bir boşluk yaratmıştır. AB, Birleşik Krallık'ın bu sistemlere yeniden erişim taleplerini, yasal kısıtlamalar ve Schengen dışı bir ülkeye özel erişim sağlanmasının yaratacağı emsal nedeniyle reddetmiştir. AB'nin özgürlük, güvenlik ve adalvdanında büyük ölçekli bilgi teknolojisi (BT) sistemlerinin operasyonel yönetiminden sorumlu olan eu-LISA, Schengen Bilgi Sistemi (SIS), Eurodac, Vize Bilgi Sistemi (VIS), Giriş/Çıkış Sistemi (EES) ve Avrupa Seyahat Bilgi ve Yetkilendirme Sistemi (ETIAS) gibi kritik altyapıları işletmektedir (EULISA, 2025; AP News, 2023).

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması (Brexit) sonrası, eu-LISA ile olan ilişkilerinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Birleşik Krallık, AB ile olan güvenlik iş birliğini sürdürmek amacıyla alternatif yollar aramaktadır. Örneğin, Frontex ile düzensiz göç ve insan kaçakçılığıyla mücadele konularında bilgi paylaşımı ve ortak eğitim programları yürütülmektedir. Ancak, eu-LISA'nın yönettiği sistemlere doğrudan erişim olmaksızın, bu iş birliklerinin etkinliği sınırlı kalmaktadır. Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık ve AB arasındaki güvenlik ve göç yönetimi iş birliklerinin yeniden tanımlanması gerekmektedir. eu-LISA'nın yönettiği sistemlere erişim olmaksızın, Birleşik Krallık'ın AB ile olan veri paylaşımı ve iş birliği kapasitesi sınırlı olacaktır. Bu durum, her iki taraf için de güvenlik ve göç yönetimi alanlarında zorluklar yaratabilir (EULISA, 2025; AP News, 2023).

3.2.6. Uluslararası Ortaklıklar

AB, göç ve iltica konularında çeşitli uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapar:

3.2.6.1. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

AB, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Refugees -UNHCR) ile sığınma kapasitesinin artırılması ve mülteci korumasının güçlendirilmesi konularında iş birliği yapar. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla birlikte, mülteci ve sığınmacı politikalarında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu süreçte UNHCR, Birleşik Krallık'ın uluslararası mülteci hukukuna uyumunu sağlamak ve sığınmacıların haklarını korumak amacıyla önemli bir rol oynamıştır. Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık, AB'nin Ortak Avrupa Sığınma Sistemi'nden ayrılmış ve Dublin III Tüzüğü gibi düzenlemelerden çekilmiştir. Bu

durum, sığınmacıların ilk giriş yaptıkları AB ülkelerine geri gönderilmesini zorlaştırmıştır. UNHCR, Birleşik Krallık'ın bu yeni politikalarının, özellikle "Yasadışı Göç Yasası" gibi düzenlemelerin, 1951 BM Mülteci Sözleşmesi'ne aykırı olduğunu belirtmiştir. Bu yasa, sığınmacıların başvurularını reddetmekte ve onları güvenli olmayan üçüncü ülkelere göndermeyi öngörmektedir. UNHCR, bu yaklaşımın, sığınmacıların temel haklarını ihlal ettiğini ve uluslararası yükümlülüklerle bağdaşmadığını vurgulamıştır. Birleşik Krallık hükümeti, sığınma başvuruları reddedilen kişileri üçüncü ülkelerdeki "iade merkezlerine" gönderme planları yapmıştır. Bu kapsamda, Arnavutluk, Sırbistan, Bosna-Hersek ve Kuzey Makedonya gibi Batı Balkan ülkeleriyle görüşmeler yapılmıştır. UNHCR, bu planlara destek vermiş ve bu merkezlerin uluslararası insan hakları standartlarına uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Ancak, bu planlar, uygulama zorlukları ve hukuki engeller nedeniyle eleştirilmiştir (UNHCR, 2025; Reuters, 2024).

UNHCR, Birleşik Krallık'a şu önerilerde bulunmuştur:

i. Sığınma başvurularına erişimin yeniden sağlanması ve başvuruların adil bir şekilde değerlendirilmesi.
ii. Yıllık 10.000 mülteciyi kapsayan bir yeniden yerleştirme programının başlatılması ve aile birleşimi süreçlerinin kolaylaştırılması.
iii. Sığınmacıların transit ülkelerde korunmasını sağlamak için uluslararası iş birliklerinin güçlendirilmesi.
iv. Sığınmacıların güvenli ve yasal yollarla Birleşik Krallık'a ulaşmalarını sağlayacak mekanizmaların oluşturulması.

UNHCR, ayrıca, Birleşik Krallık'ın mülteci koruma konusundaki uluslararası liderliğini sürdürmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık'ın göç ve sığınma politikalarında yaşanan değişiklikler, UNHCR ile olan iş birliğini daha da önemli hale getirmiştir. UNHCR, Birleşik Krallık'ın uluslararası mülteci hukukuna uyumunu sağlamak ve sığınmacıların haklarını korumak amacıyla aktif bir rol oynamaktadır. Bu iş birliği, sığınmacıların haklarının korunması ve uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından kritik öneme sahiptir (UNHCR, 2025; Reuters, 2024).

3.2.6.2. Uluslararası Göç Örgütü

AB, Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration –IOM) ile göç yönetimi, gönüllü geri dönüş programları ve yeniden entegrasyon projeleri üzerinde çalışır. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılmasıyla birlikte, göç ve sığınma politikalarında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu süreçte, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Birleşik Krallık ile olan iş birliğini yeniden şekillendirmiştir. IOM, göçmenlerin haklarını korumak ve göç süreçlerini insani ve düzenli bir şekilde yönetmek amacıyla çeşitli programlar yürütmektedir. IOM, Birleşik Krallık'ta aşağıdaki alanlarda faaliyet göstermektedir:

i. **Gönüllü Geri Dönüş Programları**: IOM, Birleşik Krallık'ta bulunan göçmenlerin gönüllü olarak ülkelerine geri dönmelerini desteklemektedir.
ii. **İnsan Ticaretiyle Mücadele**: IOM, insan ticareti mağdurlarının korunması ve desteklenmesi için çeşitli programlar yürütmektedir.
iii. **Mülteci Yerleştirme**: IOM, mültecilerin güvenli bir şekilde yerleştirilmesini sağlamak amacıyla Birleşik Krallık hükümetiyle iş birliği yapmaktadır.
iv. **Araştırma ve Politika Geliştirme**: IOM, göç politikalarının geliştirilmesi için araştırmalar yapmakta ve politika önerileri sunmaktadır.

Brexit sonrası dönemde, IOM'un Birleşik Krallık ile olan iş birliği daha da önem kazanmıştır. Özellikle, AB vatandaşlarının Birleşik Krallık'taki statülerinin korunması ve yeni göç politikalarının uygulanması sürecinde IOM aktif bir rol oynamıştır (UNHCR, 2025; IOM, 2021).

IOM, AB vatandaşlarının Birleşik Krallık'ta kalıcı olarak kalabilmeleri için gerekli olan AB Yerleşim Planı (EU Settlement Scheme) kapsamında destek sağlamıştır. Bu destek, özellikle savunmasız grupların başvurularını tamamlamalarına yardımcı olmuştur. Brexit sonrası dönemde, IOM ve Birleşik Krallık arasındaki iş birliğinin devam etmesi beklenmektedir. Göçmenlerin haklarının korunması, insan ticaretiyle mücadele ve mülteci yerleştirme gibi alanlarda IOM'un uzmanlığı, Birleşik

Krallık'ın göç politikalarının insani ve etkili bir şekilde uygulanmasına katkı sağlayacaktır (UNHCR, 2025; IOM, 2021).

3.2.6.3. Uluslararası Göç Politikası Geliştirme Merkezi

AB, Uluslararası Göç Politikası Geliştirme Merkezi (International Centre for Migration Policy Development -ICMPD) ile göç politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması konusunda iş birliği yapar. Uluslararası Göç Politikası Geliştirme Merkezi (ICMPD), 1993 yılında Avusturya ve İsviçre tarafından kurulmuş, göç yönetimi alanında politika geliştirme, kapasite inşası ve uluslararası iş birliği konularında faaliyet gösteren bir hükümetler arası kuruluştur. Merkezi Viyana'da bulunan ICMPD, Avrupa, Afrika, Orta Doğu ve Orta Asya'da 90'dan fazla ülkede projeler yürütmektedir. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılması (Brexit) sonrası, göç ve sığınma politikalarında yaşanan değişiklikler, ICMPD ile olan iş birliğini de etkilemiştir. Bu dönemde, ICMPD'nin Birleşik Krallık ile olan ilişkileri yeniden şekillenmiştir. Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık, AB'nin göç ve sığınma politikalarından ayrılmış ve bu alandaki birçok iş birliği mekanizmasından çekilmiştir. Bu durum, ICMPD ile olan ilişkileri de etkilemiştir. Özellikle, ICMPD'nin desteklediği ve sekreterya hizmeti verdiği göç diyalogları, Birleşik Krallık'ın katılımı olmadan devam etmektedir. Ancak, ICMPD, göç yönetimi alanında teknik destek ve politika danışmanlığı sağlamaya devam etmektedir. Birleşik Krallık, ICMPD'nin uzmanlığından faydalanarak, göç politikalarını uluslararası standartlara uygun şekilde geliştirmeyi hedeflemektedir (ICMPD, 2025).

ICMPD, Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık ile aşağıdaki alanlarda iş birliği yapmaktadır:

i. **Politika Geliştirme ve Danışmanlık**: ICMPD, göç politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması konusunda teknik destek sağlamaktadır.
ii. **Kapasite İnşası**: Göç yönetimi alanında çalışan kurumların kapasitesinin artırılması için eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır.
iii. **Araştırma ve Veri Analizi**: Göç trendleri ve politikalarının etkileri üzerine araştırmalar yaparak, politika yapıcılara veri temelli öneriler sunmaktadır.

iv. **Uluslararası İş Birliği**: Göç yönetimi alanında uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi için platformlar ve diyaloglar oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.

Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık'ın göç ve sığınma politikalarında yaşanan değişiklikler, ICMPD ile olan iş birliğini yeniden şekillendirmiştir. ICMPD, teknik destek, politika danışmanlığı ve kapasite inşası alanlarında Birleşik Krallık ile iş birliğini sürdürmektedir. Bu iş birliği, göç yönetimi alanında uluslararası standartlara uygun politikaların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (ICMPD, 2025).

3.3. Brexit Öncesi İltica Konularında Birleşik Krallık İç Hukuku

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı olan Brexit, ülkenin iltica politikaları ve yasal çerçevesi üzerinde derin ve karmaşık etkiler yaratmıştır. Bu ayrılığın öncesinde ise, Birleşik Krallık iç hukuku, uluslararası anlaşmalar ve Avrupa Birliği düzenlemeleriyle şekillenmiş bir iltica sistemi sunmaktaydı. Brexit, 31 Ocak 2020 tarihinde gerçekleşmiş olup, bu tarih itibarıyla Avrupa Birliği hukuku ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Birleşik Krallık yasaları üzerindeki önceliği sona ermiştir (Clarke vd., 2017). Bu durum, Birleşik Krallık'ın iltica konularındaki iç hukuk düzenlemelerini ve uygulamalarını yeniden değerlendirme ve bağımsız bir şekilde şekillendirme fırsatı sunmuştur.

Brexit öncesinde, Birleşik Krallık iltica hukuku, 1951 tarihli BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme ve bu sözleşmeye ek olarak 1967 Protokolü gibi uluslararası anlaşmalarla uyumlu olarak yürütülmekteydi; bu uluslararası metinler, Birleşik Krallık'ın mültecilere yönelik yükümlülüklerini ve koruma standartlarını belirlemekteydi. Aynı zamanda, Avrupa Birliği üyesi olarak Birleşik Krallık, Avrupa Birliği'nin iltica alanındaki direktifleri ve düzenlemeleriyle de bağlıydı. Bu düzenlemeler, iltica prosedürlerinin standartlaştırılması, Dublin Tüzüğü ile iltica başvurularının hangi üye devlet tarafından inceleneceğinin belirlenmesi ve geçici koruma mekanizmalarının oluşturulması gibi konularda önemli rol oynamaktaydı. İltica başvurularının değerlendirilmesi ve mülteci statüsünün belirlenmesi süreçleri, Birleşik Krallık iç hukukunda detaylı bir şekilde düzenlenmişti; bu süreçlerde,

başvuru sahibinin ülkesindeki riskler, kişisel koşulları ve güvenilir deliller dikkate alınarak adil ve etkin bir karar verme mekanizması işletilmekteydi (Demerouti, 2020; Directive 2011/95/EU, 2018; EUR-Lex, 2024; Klaiber, 2019).

İltica başvuru süreçleri, Birleşik Krallık'ta titizlikle yürütülmekte ve başvuru sahiplerinin durumları, Birleşik Krallık İçişleri Bakanlığı tarafından detaylı bir şekilde incelenmekteydi; bu incelemelerde, başvuru sahibinin ülkesindeki risk durumu, kişisel hikayesi ve destekleyici kanıtlar dikkate alınmaktaydı. Başvuru sahiplerinin, adil bir yargılanma hakkına sahip olmaları ve kararlara itiraz edebilmeleri, hukukun üstünlüğü ilkesinin bir gereği olarak sağlanmaktaydı. İltica başvurularının reddedilmesi durumunda, başvuru sahipleri, bağımsız bir yargı organı olan Göçmenlik ve İltica Mahkemesi'ne başvurarak kararı temyiz edebilmekteydi (Acnur, 2017)

Brexit öncesi dönemde, Birleşik Krallık'ın iltica politikaları, hem ulusal güvenlik kaygıları hem de insani koruma gereklilikleri arasında bir denge kurmayı amaçlamaktaydı; bu bağlamda, Birleşik Krallık hükümeti, bir yandan sınırlarını koruma ve yasadışı göçle mücadele etme çabalarını sürdürürken, diğer yandan uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye özen göstermekteydi. Ancak, son yıllarda Birleşik Krallık, ülkeye giriş yapan sığınmacı sayısını çeşitli sınır kontrolü ve caydırıcı önlemlerle kısıtlamaya çalışmıştır (O'Sullivan, 2009). Bu yaklaşım, iltica sisteminin etkinliği ve insan hakları standartlarına uygunluğu konusunda tartışmalara yol açmıştır (Glover vd., 2001).

Brexit referandumunun ardından, Birleşik Krallık'ta iltica politikalarına yönelik kamuoyu tartışmaları daha da yoğunlaşmıştır. Bu tartışmalarda, göçün ekonomik ve sosyal etkileri, ulusal kimlik ve kültürel entegrasyon gibi konular ön plana çıkmıştır. Brexit, Birleşik Krallık'ın insan hakları standartlarını koruma konusundaki taahhüdünü zayıflatma riski taşımaktadır, özellikle göçmenler ve diğer savunmasız gruplar bu durumdan olumsuz etkilenebilir (McCorkindale, 2018).

Brexit Öncesi iltica konusuna derinlemesine baktığımızda, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, ülkeler, uluslararası çatışma sırasında ortaya çıkan sorunları düzenleyen uluslararası sözleşmelerin oluşturulmasının gerekliliğini fark ettiler. Bu

bağlamda, 1951 BM Mülteci Sözleşmesi ve 1967 Protokolü, modern mülteci hukukunun temellerini atmıştır. Birleşik Krallık, bu Sözleşmeye taraf olmuş ve zulme uğrama konusunda makul bir korkusu olanlara koruma sağlama taahhüdünde bulunmuştur (European Parliament, 2018). Sonrasında kabul edilen 1971 Göçmenlik Yasası'nda, 4. maddesi sığınma taleplerini ele almakta ve 35. maddesi ise, sığınmacıların gözaltına alınması ile ilgili düzenlemeler getirmektedir (UKPGA, 1971).

Bu yasalar, Birleşik Krallık'ın iç hukukunda iltica süreçlerinin nasıl yürütüleceği konusunda önemli bir çerçeve sağlamaktadır. Bu düzenlemeler, hem sığınma taleplerinin işlenmesi hem de sığınmacıların haklarının korunması açısından kritik öneme sahiptir. Ayrıca, bu bağlamda Birleşik Krallık'ın uluslararası mülteci hukukuna olan bağlılığı ve sığınmacı haklarının korunmasına yönelik tutumunun nasıl şekillendiği de merak konusudur (UKPGA, 1971).

1993 İltica ve Göç İtirazları Yasası, ziyaretçi, kısa dönem veya potansiyel öğrenciler olarak giriş yapmak isteyenler için itiraz haklarını kısıtlamış ve dolayısıyla iltica yasasında önemli bir değişiklik getirmemiştir (UKPGA, 1971). Ancak, 1996 İltica ve Göç Yasası, (UKPGA, 1996) reddedilen iltica başvuruları için hızlandırılmış itiraz prosedürü getirmiş, ciddi bir zulüm riski bulunmayan belirli varış ülkeleri belirlemiş, güvenli üçüncü ülkelere dönüşle ilgili itirazları kısıtlamış ve Birleşik Krallık'ta yaşamak veya çalışmak için izin almamış kişileri çalıştırmanın suç sayılmasını sağlamıştır. Bu yasa, tüm Birleşik Krallık işverenlerinin işe almayı planladıkları her kişi için temel belge kontrolleri yapmalarını gerektirmektedir (Denbighshire County Council, 2025).

İlticaya dair olmamakla birlikte, 1998 İnsan Hakları Yasası, (UKPGA, 1998) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni Birleşik Krallık hukukuna dahil ederek, Birleşik Krallık'taki sığınmacıların ve mültecilerin haklarını korumada kritik bir rol oynamıştır. Bu yasal değişiklikler, Birleşik Krallık'taki iltica ve göç politikalarının evriminde önemli adımlar ve etkiler taşımakta olup, ulusal ve uluslararası bağlamda göçmen haklarının korunması ve yönetimi üzerinde önemli sonuçlar doğurmuştur. 1999 tarihli Göç ve İltica Yasası, iltica başvuruları değerlendirilirken sığınmacılar ve bakmakla yükümlü oldukları kişilere yönelik destekle ilgili konuları ele almıştır. Bu

yasa, çoklu itiraz süreçlerinin yerine kapsamlı bir "tek durak" itiraz süreci getirmiş; ülkede izinsiz kalanlar ve sahte belgelerle kalış hakkı elde edenlerle ilgili yeni düzenlemeler getirmiş; gözaltı merkezlerinin daha fazla kullanılmasına olanak sağlamıştır (Perez, 2023).

2002 tarihli Vatandaşlık, Göç ve İltica Yasası, Birleşik Krallık'ın iltica sisteminde önemli değişiklikler yapmıştır. Bunlar arasında iltica itirazlarının ele alınması için İlk Derece Mahkemesi'ne bağlı Göç ve İltica Dairesi ile Üst Daire'nin kurulması da yer alır. Ayrıca sığınmacılara yönelik destekle ilgili düzenlemeler getirmiştir. Bunlar arasında: açıkça tanımlanmış gerekçelere dayanan tek bir itiraz hakkı, bazı iltica başvuruları için ülke içinden itiraz hakkı olmayan bir sertifikasyon süreci ve destek almaya hak kazanmak için sığınma başvurusunun zamanında yapılması zorunluluğu bulunur (UKPGA, 2002)

2003 yılında, daha önce ele aldığımız Dublin II Tüzüğü, Birleşik Krallık iç hukukuna dahil edilmiştir. Ayrıca, 2003 yılında başlatılan Aileler için Belirsiz Süreli Oturum İzni Uygulaması, belirli kriterler doğrultusunda, üç yıl boyunca iltica başvurusunda bulunan bazı ailelerin yerleşim hakkı kazanmasına olanak tanımıştır (UK Parliament, 2025).

2004 tarihli İltica ve Göç (Başvuru Sahiplerinin İşlemi vb.) yasası, iltica sisteminin suistimalini önlemeyi amaçlayan hükümler içermekte olup; sahte belge kullanımı için cezalar, "itiraz beklenirken sınır dışı etme" kavramı, belgesiz statü ve yeniden belgelendirme yükümlülüğüne uymama ile ilgili suçları kapsamına almıştır. Ayrıca, itiraz sistemini yeniden yapılandırarak, karar verme süreci ile Göç Temyiz Mahkemesi aşamalarını birleştirmiştir (UKPGA, 2004)

2006 tarihli Göç, İltica ve Vatandaşlık Yasası, Birleşik Krallık'a çalışma veya eğitim amacıyla girişine izin verilmeyen kişilerin itiraz haklarını kısıtlamıştır. 2007 tarihli Birleşik Krallık Sınırlar Yasası ise, Avrupa Ekonomik Alanı dışındaki yabancı uyruklu suçlular için suçluluk ile sınır dışı edilme arasında otomatik bir bağlantı kurmuş ve başarısız iltica başvurularının birikmiş dosyalarının çözümüne yönelik öncelikler belirlemiştir. 2008-2011 yılları arasında izlenen politikada değişiklik yapılmış; mültecilere belirsiz süreli oturum izni verilmesi yerine sınırlı süreli oturum

hakkı tanınmaya başlanmış ve sığınmacıların çalışma izinleriyle ilgili kısıtlamalar getirilmiştir. 2011-2015 yılları arasında ise savaş suçları nedeniyle iltica başvurusu reddedilen kişilere sınırlı oturum hakkı tanınmış ve Alvi ve Munir kararı sonrasında Refakatsiz Sığınmacı Çocuklar politikasında değişiklik yapılmıştır (Khan, 2012). 2015 yılında, AB vatandaşı olan bireylerden gelen iltica başvuruları, istisnai durumlar haricinde geçersiz (kabul edilemez) olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Ajans FRA, 2016).

Munir ve Alvi Davaları (2012)

R (Munir) v Secretary of State for the Home Department ve R (Alvi) v Secretary of State for the Home Department davaları, 2012 yılında İngiltere Yüksek Mahkemesi'nde görülmüştür. Bu davalarda temel tartışma, İçişleri Bakanlığı'nın göçmenlikle ilgili kuralları (örneğin, çalışma izinleri, başvuru kıstasları) Parlamento onayı olmadan "politika beyanı" şeklinde yayımlamasının hukuka uygun olup olmadığıdır. Alvi davasında, Yüksek Mahkeme, göçmenlik statüsüne ilişkin herhangi bir kuralın bağlayıcı olabilmesi için Parlamento tarafından resmi olarak onaylanması gerektiğine hükmetmiştir (R (Alvi) v Secretary of State for the Home Department [2012] UKSC 33). Bu karar, İçişleri Bakanlığı'nın "gizli kurallar" veya kamuya açık olmayan prosedürler uygulamasını hukuka aykırı kılmıştır. Munir davasında ise, iltica başvurularının değerlendirilmesinde kullanılan iç yönergelerin de bağlayıcı hukuk kuralı niteliğinde olabileceği ve bu nedenle şeffaflık ilkesi gereği kamuoyuna açıklanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu iki kararın ardından, özellikle refakatsiz çocuklara yönelik politikaların yeniden düzenlenmesi gerektiği gündeme gelmiştir. Çünkü bu çocuklara uygulanan karar mekanizmalarının büyük kısmı, kamuoyuna açık olmayan idari kurallar üzerinden yürütülüyordu. Alvi ve Munir sonrası, İngiltere'nin Refakatsiz Sığınmacı Çocuklar politikasında daha şeffaf ve hukuka uygun bir yaklaşıma geçilmiştir (Khan, 2012).

Tablo 1. Dublin III Tüzüğü ve Birleşik Krallık İç Mevzuatı Kapsamında Aile Birleşimi Haklarının Karşılaştırılması-I

Başvuranlar	**Sponsorun Durumu**	**Dublin III Tüzüğü**	**Birleşik Krallık Göçmenlik Kuralları**
18 yaş altı evli olmayan çocuk(ebeveyn kaçmadan önce ailenin parçası olan)	İngiltere'de mülteci veya insani koruma sahibi ebeveyn	✓ Evet (Madde 9, Madde 8.1 yalnız başına gelen çocuklar için)	✓ Evet (Bölüm 11, Paragraf 352D ve 352FG)
	İngiltere'de sığınmacı ebeveyn	✓ Evet (Madde 10, Madde 8.1 sığınmacı ebeveynle birleşmek isteyen yalnız çocuklar için)	✕ Hayır
	İngiltere'de İngiliz vatandaşı ebeveyn	✓ Evet (Madde 8.1 yalnız başına gelen çocuklar için)	✓ Evet
18 yaş altı evli olmayan çocuk(ebeveyn kaçtıktan sonra ailenin parçası olan)	İngiltere'de mülteci veya insani koruma sahibi ebeveyn	✓ Evet (Madde 9)	✕ Hayır
	İngiltere'de sığınmacı ebeveyn	✕ Hayır	✕ Hayır
	İngiltere'de İngiliz vatandaşı ebeveyn	✕ Hayır	✕ Hayır
18 yaş üstü çocuk(aileye katılmak isteyen)	İngiltere'de mülteci veya insani koruma sahibi ebeveyn	✕ Hayır (Ancak Madde 16 bazı bağımlılık durumlarında izin verir)	✕ Hayır
	İngiltere'de sığınmacı ebeveyn	✕ Hayır	✕ Hayır
	İngiltere'de İngiliz vatandaşı ebeveyn	✕ Hayır (Ancak Madde 16 bazı bağımlılık durumlarında izin verir)	✕ Hayır

Not. İşaretler: ✓ = Evet (Başvuru mümkün), ✕ = Hayır (Başvuru mümkün değil). Tablo, Dublin III Tüzüğü ve Birleşik Krallık Göçmenlik Kuralları kapsamında aile birleşimi koşullarını özetlemektedir.

Tablo 1, Brexit Sonrası Mülteci Ailelerin Yeniden Birleşmesi: Brexit'in Birleşik Krallık'ta yeniden bir araya gelmek isteyen parçalanmış aileler için ne anlama geleceğine ilişkin bilgiler sunmaktadır. Tablo, Dublin III Tüzüğü ve Birleşik Krallık'ın iç mevzuatı kapsamında mülteci ve sığınmacı aileler için aile birleşimi haklarını ortaya koymaktadır. Tabloda "başvuru sahibi" Birleşik Krallık dışındaki aile üyelerini,

"sponsor" ise Birleşik Krallık'taki akrabayı ifade etmektedir. Göçmenlik Kuralları kapsamında aile birleşimi hakkının bulunmadığı bazı durumlarda kişilerin takdire bağlı hükümlerden yararlanabileceği bilinmelidir (Yıldız, 2021).

Tablo 2. Dublin III Tüzüğü ve Birleşik Krallık İç Mevzuatı Kapsamında Aile Birleşimi Haklarının Karşılaştırılması- II

Başvuran	**Sponsorun Durumu**	**Dublin III Tüzüğü**	**Birleşik Krallık Göçmenlik Kuralları**
Ebeveyn (çocuğa katılmak isteyen)	İngiltere'de mülteci veya insani koruma sahibi, 18 yaş altı evli olmayan çocuk	✓ Evet (Madde 9: Aile daha önce menşe ülkede kurulmuş olsa bile)	✕ Hayır
	İngiltere'de sığınmacı olan, 18 yaş altı evli olmayan çocuk	✓ Evet (Madde 10: Sığınmacı çocuğa katılım)	✕ Hayır
Ebeveyn (çocuğa katılmak isteyen)	İngiltere'de bulunan, 18 yaş üstü çocuk	✕ Hayır (Ancak Madde 16 belirli bağımlılık durumlarında izin verir)	✕ Hayır
Kardeş (kardeşe katılmak isteyen)	İngiltere'de kardeşi bulunan kişi	✓ Evet (Yalnız gelen çocuklar için Madde 8.1; çoğu yetişkin kardeş ve birlikte gelen çocuklar için geçerli; Madde 16 belirli bağımlılık durumlarında izin verir)	✕ Hayır

Not. ✓ Evet: Başvuru mümkündür, ✕ Hayır: Başvuru mümkün değildir. Tablo, Dublin III Tüzüğü ve Birleşik Krallık iç mevzuatı kapsamında aile birleşimi haklarını karşılaştırmalı olarak sunmaktadır.

Yukarıdaki tablolarda da görülebileceği üzere, Dublin III Tüzüğü ile sağlanan aile birleşimi haklarının, mülteci ve sığınmacı aileler açısından çoğu zaman daha avantajlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu avantajların Birleşik Krallık'ın Mülteci Aile Birleşimi Göçmenlik Kuralları'na entegre edilmemesinin nedeni ise, insanları Birleşik Krallık'ta sığınma başvurusunda bulunmaya teşvik etme korkusudur. Ayrıca, Birleşik Krallık'a bir ebeveynin çocuğunu getirmesi durumunda "tam sorumluluğun" kanıtlanması gerekliliği ve mali bağımsızlık şartı, aile birleşimi hakkının kısıtlanmış sayılmasına neden olmaktadır (Groenendijk vd., 2007)

Dublin III Tüzüğü, Avrupa Birliği'ne üye devletlerde iltica başvurusunda bulunan bireylerin hangi ülkenin sorumluluğunda değerlendirileceğini belirlerken,

özellikle aile birleşimi ilkesine öncelik verir. Bu bağlamda, aile üyelerinin farklı AB ülkelerinde bulunmaları hâlinde, iltica başvurusu yapan kişinin aile üyelerinin bulunduğu ülkeye transfer edilmesi öngörülür. Bu düzenleme, sığınmacı ve mülteci ailelerin parçalanmasının önüne geçmeyi amaçlar. Ancak, Birleşik Krallık'ın Dublin III Tüzüğü'nden ayrılması ve Ulusal Göçmenlik Kuralları kapsamında aile birleşimi hakkını sınırlı şekilde tanıması, birçok sığınmacı için mağduriyet doğurmuştur.

R (MA & Others) v Secretary of State for the Home Department [2013] UKSC 49 Davası

Bu davada, Fransa'da sığınma başvurusu yapmış üç refakatsiz çocuğun, aile üyeleri Birleşik Krallık'ta yaşadığı için İngiltere'ye transfer edilmek istemesi üzerine dava açılmıştır. Yüksek Mahkeme, Dublin II rejimine dayanarak, refakatsiz çocukların ailelerinin bulunduğu ülkeye transferinin iltica hukuku açısından öncelikli olması gerektiğine hükmetmiştir. Bu karar, aile bütünlüğünün korunmasının yalnızca insani değil, aynı zamanda hukuki bir yükümlülük olduğuna dikkat çekmiştir.

R (ZAT and Others) v Secretary of State for the Home Department [2016] UKUT 00061 (IAC) Davası

Bu davada, Calais Kampı'nda yaşayan refakatsiz dört çocuğun, İngiltere'de yaşayan aile üyelerine ulaşmak istemeleri üzerine başvuruları İngiliz makamlarınca reddedilmişti. Mahkeme, Birleşik Krallık'ın aile birleşimi konusundaki pasif tutumunu eleştirmiş ve Dublin III kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini belirtmiştir. Mahkeme, çocukların haklarının ihlal edildiğine ve transferlerinin yapılması gerektiğine hükmetmiştir.

Bu tür davalar, Dublin III Tüzüğü ile sağlanan aile birleşimi haklarının Birleşik Krallık'taki ulusal göçmenlik kurallarına entegre edilmediğini ve bu durumun aile üyeleri farklı ülkelerde bulunan mülteci ve sığınmacılar açısından ciddi hak ihlallerine yol açtığını göstermektedir. Özellikle Brexit sonrası, Dublin III mekanizmasının artık geçerli olmaması, bu davalarda verilen içtihatların ilerleyen süreçte geçerliliğini yitirmesi riskini de beraberinde getirmiştir. Ancak söz konusu içtihatlar, hâlâ uluslararası insan hakları hukukunun aile bütünlüğüne verdiği önemin altını çizmeye devam etmektedir.

4. İNGİLTERE'Yİ BREXIT'E GÖTÜREN NEDENLER

4.1. Brexit Nedir?

Brexit Britanyalıların ya da İngilizlerin AB'den ayrılma sürecini (British exit) ifade etmektedir. Brexiteer ise, Brexit'i destekleyen kişileri ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. BK'nın AB'den ayrılması hakkında hem sert (hard) hem de yumuşak (soft) versiyonlar üzerinde duranlar olmuştur. Bakıldığında gerçekte ne anlama geldiğini tanımlamanın oldukça zor olduğu düşünülen bu iki terim hakkında şunlar söylenmektedir: Yumuşak Brexit destekçileri BK'nın belirli bir düzeye kadar serbest dolaşım karşılığında AB tek pazarı üyeliğine devam etmesini istemektedir. Böylece ülkenin büyümesi üzerindeki etki minimum düzeye çekilecektir. Brexit destekçilerine göre ise, AB' den ve tek pazardan tamamen ayırılması gerekliliği söz konusudur. Ayrıldıktan sonra da Dünya Ticaret Örgütü'nün sunduğu kurallara dayanan bir ilişki kurulmak istenmektedir (Bakır, 2021; Craig, 2017).

Brexit kararıyla birlikte kampanya döneminden itibaren tartışmalı bir sürece girilen ülkede referandum neticelendikten sonra da uzun süre tartışmalar devam etmiştir. Referandum öncesi yürütülen kampanya iki muhalif grup arasında gerçekleştirilmiştir. Taraflardan biri BK'nın taleplerinin AB tarafından değerlendirilmesi ve dikkate alınması halinde AB içerisinde daha güçlü olunacağını düşünmektedir. Bu nedenle kalma yanlısı kampanya yürütmüştür. Diğer taraf ise, BK'nın üyeliğinin devam etmesi halinde siyasi, kültürel ve ekonomik bağlamda AB'ye tavizler verileceğini düşünmektedir. Dolayısıyla BK'nın daha güçlü olması için AB'den ayrılması gerektiği savunulmaktadır (Perez, 2023).

Son olarak 2007 tarihinde imzalanan Lizbon Antlaşması birlikten ayrılma kararı alınması hakkını düzenlemektedir. Aynı zamanda Avrupa Birliği Antlaşması'nın (ABA) 50. Maddesine göre de üyelikten ayrılma üye devletin anayasal kuralları doğrultusunda alınmış olmalıdır. Ayrılma kararı verilmesi dahilinde taraflar arasında ayrılma koşullarının müzakere edilmesi gerekmektedir. Ayrılma hakkında üzerinde uzlaşılan antlaşma üyenin yetkili organları ile Avrupa Parlamentosu'nun (AP) onayı ve nitelikli çoğunluğu ile karar almalı, Bakanlar Konseyi tarafından imzalanmalıdır.

Buradan da anlaşılacağı üzere taraflar arasında esas olan anlaşmalı ayrılıktır. Herhangi bir antlaşmaya varılamaması ya da imzalanan antlaşmanın yürürlüğe girmemesi halinde ise ayrılma kararının bildirilmesinin üzerinden iki yıl geçtikten sonra üyelik sona erecektir. Ancak antlaşmayla ayrılma konusunda AB Zirvesi ve üye devlet arasında varılan uzlaşmayla süresiz erteleme durumu da söz konusu olabilmektedir (UKPGA, 2004).

4.2. Brexit Referandumunun Sebepleri ve Referanduma Giden Süreç

1973 itibariyle AB üyesi olan BK'nın AB'den ayrılmak konusundaki ilk referandumu Brexit değildir. 5 Haziran 1975 tarihinde yapılan ilk referandumda halka "Birleşik Krallık'ın Avrupa Topluluğu (Ortak Pazar) içinde kalması gerektiğini düşünüyor musunuz?" şeklinde soru yöneltilmiştir. Referandumda hükümetteki İşçi Partisi ile Margaret Thatcher liderliğindeki Muhafazakârlar, kendi içerisinde bölünmeler yaşasa da Liberaller evet yanlısı duruş sergilemiştir. Ülkede kampanyaya destek veren bankalar, şirketler, emek tarafı ve istisnalar hariç tüm ulusal basın da dahil olmak üzere evet yanlısı olmuştur. Katılımın % 64.67 olduğu referanduma % 32.77 hayır, % 67.23 evet şeklinde oy verilmiştir (Becker vd., 2007).

Bu referandumdan sonra BK ile AB'nin arasında sürekli iyi ilişkilerin olduğunu da söylemek mümkün değildir. Özellikle Margaret Thatcher dönemi BK-AB açısından en sorunlu dönem olarak değerlendirilmektedir. Durumun bir yansıması olarak Avrupa şüpheci tutumun (Euroscepticism) BK'da Brexit'e kadar süren bir tutum olmuştur. Bu tutum aynı zamanda İngiliz ulusal kimliği, egemenlik anlayışı ve ekonomik çıkarlarla da kolayca bulunabilir. Kültürel açıdan, İngiltere'nin Avrupa ile olan ilişkisi, zaman zaman yabancılaşma hissiyle genişlemektedir. İngiliz kimliği, Avrupa kıtasından ayrı bir tarih ve değerler silsilesi üzerine inşa edilmiştir. İngiltere'nin hukuk sistemi, dil ve gelenekleri gibi unsurlar, kıta Avrupası'ndan farklı bir özgünlük taşımaktadır. Bu farklılıklar, Avrupa şüpheciliğini besleyen kimliksel bir mesafe yaratmıştır (Gifford, 2022).

Ayrılmak isteyen İngiliz karar alıcıların aslında en temelde AB'yi egemenlik açısından tehdit olarak değerlendirdikleri bilinmektedir. AB'nin giderek bir federal

yapıya dönüştüğünü ve bu durumun BK'nın bağımsızlığını engellediği düşünülmektedir. Brüksel'in BK yönetiminde giderek daha etkin hale geldiği düşüncesinin yanı sıra karar alırken en küçük üyeye dahi danışılması da BK'yı AB'yi sorgular hale getirmiştir. Ayrıca Avrupa yanlısı siyasi grupların sayı bakımından BK'da fazla olmadığı ve siyasi bağlamda da kendilerine önemli bir konum elde edemedikleri bilinmektedir. Karşıtlıkları açısından seviyelerinde farklılıklar barındıran Avrupa karşıtı grupların sayıları Brexit öncesi ve sonrasında artış göstermiştir. Avrupa şüpheciliğinin BK'da yaygınlaşması ve merkezi bir konum haline gelmesini Startin üç dış faktöre bağlamaktadır. Bunlardan ilki Maastricht Antlaşması, ikincisi 2004'te AB'nin Orta ve Doğu Avrupa'da genişlemesi ile 2007'de Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye üye olması, son olarak 2008 ekonomik krizinin etkileridir (Startin, 2017). Buna ek olarak ülkedeki pek çok vatandaşın kendisini Avrupa'ya ait hissetmemesi giderek artan bir eğilimde karşımıza çıkmaktadır.

Brexit'e sebep olan bir diğer önemli faktör ötekileştirilen gruplar sorunu olarak değerlendirilmiştir. Sosyo kültürel ve sosyo ekonomik düzeyleri incelendiğinde Brexit yanlısı kişilerin yaş ortalaması yüksek, eğitim seviyeleri daha düşük, vasıflı iş sahibi olmayan ve daha az gelirli kişiler olduğu düşünülmektedir. Bu grupların 2008 krizinin BK'ya yansımalarıyla birlikte kendilerini mağdur olarak değerlendirdikleri dolayısıyla Brexit yanlısı tutum sergiledikleri görülmektedir (Gifford, 2022).

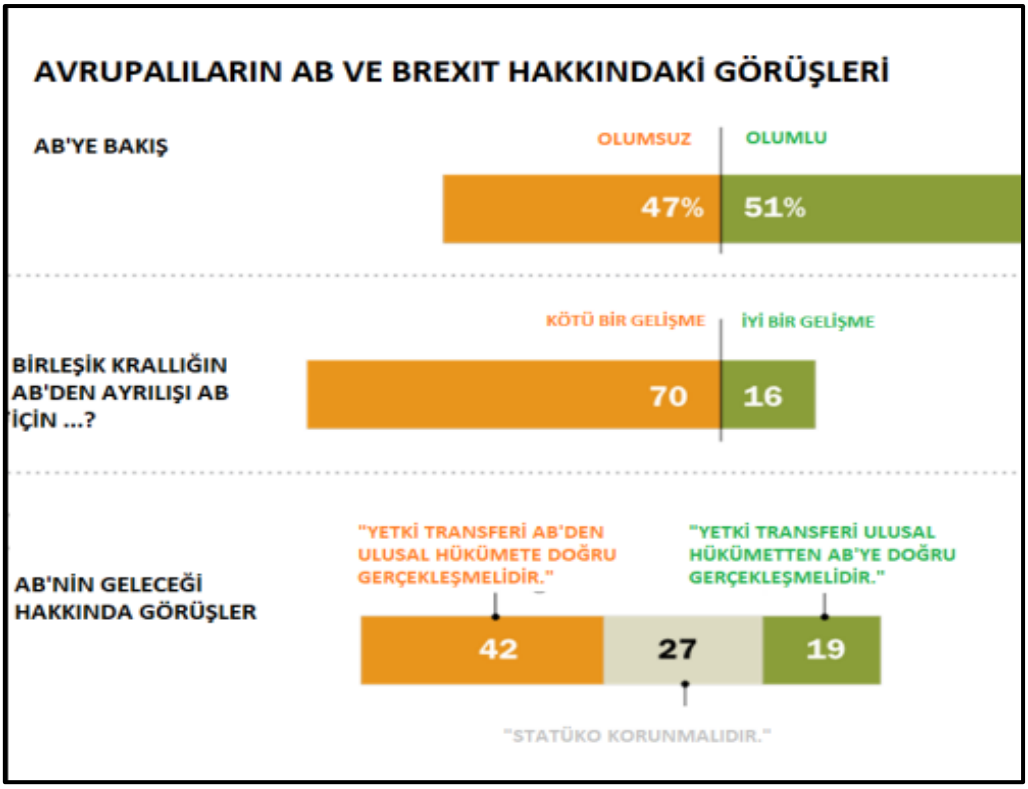
Avrupa şüpheciliğin yansıması olarak değerlendirilmesinin yanı sıra Brexit Avrupa'da yükselen popülist radikal sağın sonuçlarından biri olarak da düşünülebilmektedir. Özellikle 1993 tarihinde kurulan UKIP (United Kingdom Independence Party – Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi) ilerleyen zaman diliminde halktan destek görmüş ve Brexit referandumunda da etkin rol oynamıştır. UKIP Brüksel'in BK üzerindeki egemenliğine karşı olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca BK'nın küresel bağlamda oynayacağı rolü sınırladığını da düşünmektedir. Yaşanan ekonomik kriz ve mülteci kriziyle birlikte Avrupa şüpheciliği aynı kalan partinin popülist yanının daha da yükseldiği görülmektedir. Göçmen karşıtı söylemini daha fazla vurgulayan parti AB'den çıkılmaması durumunda göç krizinin yükünü BK'nın da paylaşmak durumunda kalacağını iddia etmiştir (Startin, 2017). Özellikle yazılı ve görsel medyada göçmen krizinin yoğun şekilde işlenmesi BK'nın AB'den ayrılma

sürecini hızlandırdığı da düşünülmektedir. Göç krizinin Avrupa'yı etkilemesinin temel sebebi olarak görülen Almanya eski başbakanı Angela Merkel pek çok Avrupalı vatandaş ve siyasiler tarafından suçlanmıştır. Mülteci krizinin etkileriyle birlikte son yıllarda AB'ye alınacak eski Doğu Bloğu ülkelerinden gerçekleşecek olan işçi göçü mavi yakalılar arasında hoşnutsuzluk oluşturmuştur (IKV, 2016). Tüm bu sebeplerden dolayı da göç meselesinin farklı boyutları Brexit'e giden süreci hazırlamıştır.

Liberal Demokrat Parti seçim manifestosunda BK'nın AB üyeliği hususunda referandum yapılması gerekliliğini vaat etmiştir. Seçimi kazanıp Parlamento'ya giren pek çok Muhafazakâr Parti milletvekili ise, Avrupa şüpheci ifadeleriyle oy almış ve Avrupa karşıtı bir Parlamento ortaya çıkmıştır. People Pledge (Halkın Sözü) adlı hareket de kamuoyunu AB referandumu hakkında örgütlemeye çalışmış ve Eylül 2011'de 100.000 imza toplamıştır. Bu şekilde hükümete halkın referandum istediği hakkında talebi iletilmeye çalışılmıştır (Henn ve Sharpe, 2016). 2015 seçimlerini kazanırsa AB ile üyeliği referanduma götüreceğini açıklayan Cameron'un bu kararı almasının iki önemli siyasi sebebi olduğu düşünülmektedir. Bunlardan ilki giderek Avrupa'ya karşı şüpheci bir tutum sergileyen Muhafazakâr Parti'nin iç siyaseti diğeri ise, UKIP'in göç karşıtı söylemleriyle yükselişidir (Emir, 2018).

Üyeliğinin başından itibaren çeşitli konularda AB'den ayrı şekilde politikalarda bulunan BK'da referandum kararı kesin şekilde alınmadan önce Cameron ile AB arasında çeşitli görüşmeler gerçekleştirilmiştir. BK'nın üyeliğinin yeniden müzakere edilmesi amacıyla başlayan görüşmeler aslında bir yerde referandumun kazanılması için de gerekli desteğin sağlanması için yapılmıştır. 2 Şubat 2016 tarihinde Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk ile görüşen Cameron'un istekleri doğrultusunda bir öneri antlaşması ortaya konulmuştur. Bu antlaşma AB üye devletleri, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nde görüşülmüştür. Sonrasında da devletler tarafından onaylanmış ve eğer referandumdan kalma kararı çıkarsa uygulamaya konulacağı söylenmiştir. Antlaşmanın içeriğine bakıldığında göç, Suriye ve Libya, Avrupa Sömestr Mekanizması gibi başlıklara yer verilmesinin yanı sıra ekonomik yönetişim, egemenlik, rekabetçilik, sosyal yardımlar ve serbest dolaşım hakkında kararlar alınmıştır.

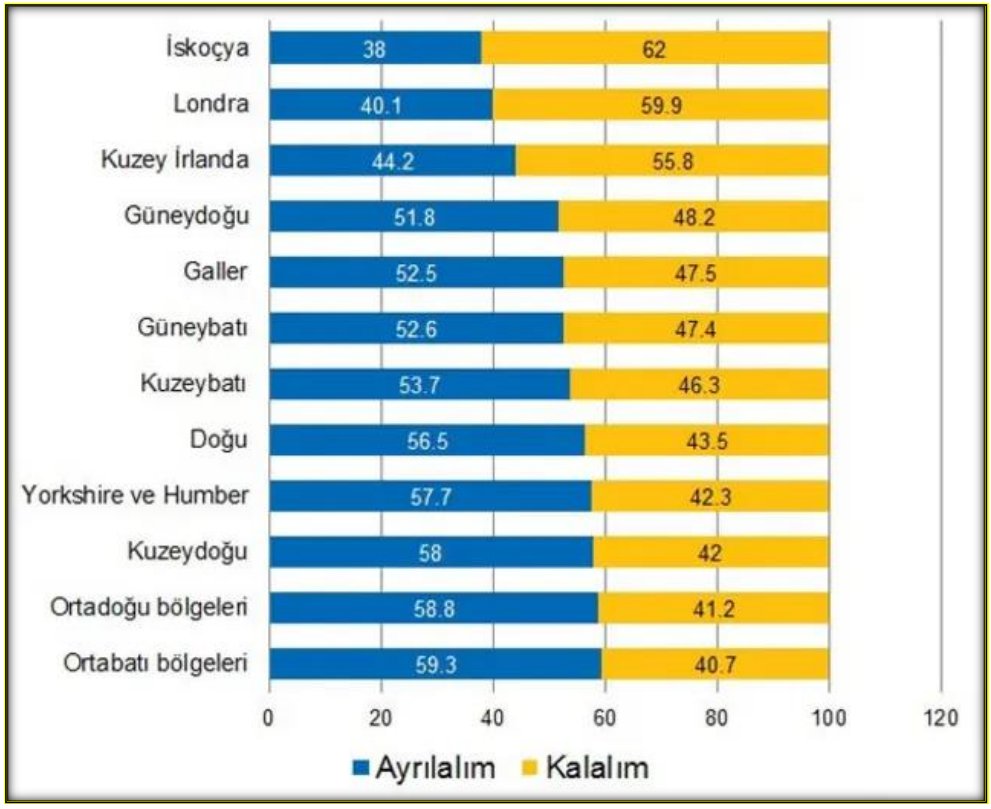
Antlaşmanın ardından Cameron AB üyeliğine evet demek için kampanya başlatmıştır. 20 Şubat 2016 tarihi itibariyle başlayan referandumla kampanyaları ile taraflar argümanlarının ortaya koymaya ve kamuoyunu ikna etmeye çalışmıştır. Özellikle ayrılma yanlısı kampanya tüm sosyal ağ platformlarını aktif kullanarak tartışmanın tonunu belirlemiştir. Ayrılma yanlısı kampanya güçlü ve duygusal mesajlar vermesinin yanında sosyal medya kullanımında diğer tarafa göre daha aktif olmuştur. Bu durumun da daha fazla ayrılma destekçisini harekete geçirdiği ve Facebook, Twitter ve Instagram gibi platformlara daha fazla hakim olarak kararsız seçmenin oyunu etkilediği bilinmektedir (Saygın ve Ultan, 2012).



Şekil 2. AB Ülkesinin Birleşik Krallığın AB'den Ayrılması Hakkındaki Görüşleri (Stokes, 2016)

Avrupa Birliği ise; genel itibariyle Birleşik Krallığın AB'den ayrılmasının birliğe zarar vereceği konusunda hemfikirdirler. Polonya, Macaristan, İtalya, İsveç Hollanda, Almanya, İspanya, Birleşik Krallık, Fransa ve Yunanistan'dan oluşan 10 AB ülkesinin ortalaması alındığında %51'lik kısım AB'ye karşı pozitif hislere sahiptirler (Stokes, 2016). Buna ek olarak sadece %19'luk kesim Brüksel'e daha fazla güç sağlanmasını desteklemekte %27'si ise, mevcut statükonun korunması gerektiğini savunmaktadır.

%70'lik kesim ise, Birleşik Krallığın AB'den ayrılmasının birliği kötü yönde etkileyeceğini belirtmişlerdir. Bu durum Birleşik Krallığın AB için 81 olan önemini ve Avrupa halkları tarafından bunun kabul edildiğini göstermesi açısından oldukça önemlidir (Harris, & Charlton, 2016; Stokes, 2016; Gatti, 2020). (Şekil 2).



Şekil 3. Birleşik Krallıkta Bölgelere Göre Oy Oranları (BBC, 2019)

Nisan ayının sonunda yapılan Ipsos Mori anketine göre seçmenlerin % 45'i kalmayı tercih ederken % 41'i ayrılma yanlısı tutum sergilemiştir. % 10'luk bir kesimin kararsız kaldığı ve % 25'in de fikrini değiştirmeye açık olduğu tahmin edilmektedir. Kullanılan argümanların yanı sıra siyasi eğilimler oy verme davranışı üzerinde etkin rol oynayan güçlü bir gösterge olarak değerlendirilmiştir. Yeşil, İşçi Partisi ve Liberal Demokrat destekçileri kalma yanlısıyken Muhafazakâr Parti ve UKIP destekçileri ayrılma yanlısı tutum sergilemektedir. Siyasi eğilime ek olarak yaş faktörünün de güçlü bir belirleyici olduğu düşünülmektedir. 30 yaşın altındaki seçmenler kalma yanlısı tutum sergilerken 60 yaş üstü seçmenler ayrılma kampanyasını savunmaktadır. Bölgesel bağlamda bir analiz yapıldığında ise genel olarak, İskoç,

Galli ve Kuzey İrlandalı seçmenler ile ağırlıklı olarak Kuzey İrlanda ve İskoçyalılar kalmaya eğilimli tutum sergilemektedir (Harris, & Charlton, 2016; Stokes, 2016; Gatti, 2020) (Şekil 3).

Tablo 3. Yaş Grubuna Göre Brexit Referandumundaki Dağılım

Yaş Grubu	**Avrupa Birliği'nden Ayrılma (%)**	**Avrupa Birliği'nde Kalma (%)**
18–24 yaş	25,0	75,0
25–49 yaş	44,0	56,0
50–64 yaş	56,0	44,0
65 yaş ve üzeri	61,0	39,0

Not. Veriler İktisadi Kalkınma Vakfı'ndan alınmıştır (İKV, 2016)

İngiltere'de artmakta olan muhafazakâr eğilim ile milliyetçilik akımının, referandum sonucunu doğrudan etkilediği söylenebilir. Zira yukarıda da ifade edildiği üzere, Şekil 3'teki referandum neticelerinin bölgesel dağılımları incelendiğinde, ülkenin kökeni İngiliz olan ve muhafazakâr sağ kanatta bulunan kesiminin yoğun biçimde yaşamakta olduğu bölgelerden Avrupa Birliği'nden ayrılma yönünde oy kullanıldığı anlaşılmaktadır (Weinberger, 2017).

Avrupa Birliği'nden ayrılmanın milliyetçi ve muhafazakâr akımın yükselmesiyle alınmış olduğu iddiasını doğrulayan bir başka ölçütse Tablo 3'de görülmektedir. Buna göre, referandum neticelerinin yaşlara göre dağılımını gösteren Tablo 3 incelendiğinde, alınmış olan karara tesir eden oy çoğunluğuna ilişkin yaş ortalamalarının en fazla 65 yaş üstü olduğu, yaş ortalamasının düşmesiyle Avrupa Birliği'nden ayrılma yönünde kullanılan oyların da sürekli düştüğü anlaşılmaktadır. Referandum sonuçları incelendiğinde, İngiltere'deki genç nüfusun Avrupa Birliği'nden çıkmayı arzu etmediğini ve söz konusu ayrılık kararının tutucu, gelenekselci İngiliz taraftarı yaşlı nüfusun oyları ile alındığı açıkça görülmektedir (Henn ve Shape, 2016).

Ekonomik açıdan bakıldığında, Brexit'in İngiltere ekonomisi üzerindeki etkisi oldukça belirgin olmuştur. AB ile serbest ticaretin sona ermesi, özellikle sınır geçişlerinde artan bürokrasi ve gümrük işlemleri nedeniyle ticaret hacmini düşürmüştür. İngiltere, AB ile olan ticari ilişkilerini sürdürmek için yeni anlaşmalar yapmak zorunda kalmış, bu da ekonomik belirsizliği artırmıştır. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler, ihracat ve ithalat süreçlerinde ciddi zorluklar yaşamıştır. Ayrıca, İngiliz sterlininin değer kaybı ithalat maliyetlerini yükseltmiş, enflasyonu tetiklemiştir. Yabancı yatırımların bir kısmı, belirsizlik nedeniyle AB ülkelerine kaymıştır. Finans sektörü özelinde, birçok büyük banka ve finans kuruluşu, AB pazarına erişimini kaybetmemek adına merkezlerini Londra dışına taşımıştır. (Emir, 2018)

İşgücü piyasasında da Brexit'in önemli etkileri olmuştur. AB vatandaşlarının serbest dolaşım hakkı sona erdiğinden, özellikle tarım, sağlık ve hizmet sektörlerinde çalışan yabancı işçilerin sayısında azalma yaşanmıştır. Bu durum bazı sektörlerde iş gücü açığına yol açmıştır. Göç politikasındaki değişim, AB dışından gelen göçmenlerin oranını artırsa da, bu yeni sistem özellikle vasıfsız iş gücüne erişimi sınırlamıştır. Üniversitelerde ve araştırma kuruluşlarında çalışan Avrupalı akademisyenlerin sayısı da azalmış; bu durum, İngiltere'nin bilimsel üretkenliği ve uluslararası iş birlikleri açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur (Erdem, 2019).

Sosyal ve kültürel etkiler de dikkat çekicidir. Brexit süreci, İngiltere'de toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmiştir. Referandum sonrası dönemde, AB yanlısı ve karşıtı gruplar arasında görüş ayrılıkları keskinleşmiş; bu durum politik atmosferde sert söylemlerin öne çıkmasına neden olmuştur. Bazı bölgelerde yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık olaylarında artış gözlenmiştir. Özellikle Avrupa kökenli göçmenler, geleceklerinden endişe etmeye başlamış ve bazıları ülkeden ayrılmayı tercih etmiştir. Ayrıca, İngiliz gençleri arasında AB vatandaşlığının sunduğu eğitim ve seyahat fırsatlarının kaybedilmesi, geleceğe dair hayal kırıklığı yaratmıştır (Fitzgibbon, 2016).

Hukuki ve idari alanda ise, Brexit, İngiltere için büyük bir dönüşüm anlamına gelmiştir. AB mevzuatından ayrılmak, İngiltere'nin kendi yasalarını yeniden düzenlemesini gerektirmiştir. Bu süreçte, sağlık, çevre, tüketici hakları, veri güvenliği

gibi pek çok alanda yeni yasal çerçeveler oluşturulmuştur. Ancak bu düzenlemeler zaman alıcı olmuş ve kamu yönetimi üzerinde ek yük yaratmıştır. Özellikle Kuzey İrlanda protokolü çerçevesinde yaşanan sınır ve gümrük sorunları, Birleşik Krallık içindeki siyasi birlik açısından da sorun teşkil etmektedir. İskoçya'da AB'den ayrılığa karşı olan çoğunluk, yeniden bağımsızlık referandumu taleplerini gündeme getirmiştir. Bu durum, Birleşik Krallık'ın bütünlüğünü tehdit eden bir başka dinamik haline gelmiştir (Erkul, 2023).

Brexit sürecinde İngiltere'nin taraf olduğu ve sürece doğrudan etki eden **davaları**, tarihsel bağlamlarıyla, hukuki meseleleriyle ve kararların etkileriyle birlikte incelemek istersek;

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılma süreci, yani Brexit, yalnızca siyasi değil aynı zamanda hukuk açısından da birçok karmaşık soruyu gündeme getirmiştir. Bu sürecin en kritik hukuki anlarından biri, 2017 yılında "*R (Miller) V Secretary of State for Exiting the European Union*" davasıdır. Gina Miller tarafından açılan bu davada, hükümetin Lizbon Antlaşması'nın 50. maddesini kullanarak AB'den çıkışı başlatmak için Parlamento onayı almadan harekete geçme girişimi engellenmiştir. Yüksek Mahkeme, Brexit'in iç hukukta önemli sonuçları olacağını ve bu nedenle çıkış sürecinin ancak Parlamento'nun izni ile başlatılabileceğini hükme bağlamıştır (UKSC, 2017). Bu karar, Birleşik Krallık anayasasında parlamenter egemenliğin ne kadar güçlü olduğunu ve yürütmenin yetkilerinin sınırlarını açıkça ortaya koymuştur (Elliott & Thomas, 2017).

Brexit sürecinde bir diğer önemli dava, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) 2018 yılında verdiği "*Wightman and Others v Secretary of State for Exiting the European Union"* kararıdır. Bu davada, ABAD, bir üye devletin çıkış bildirimi (madde 50) yaptıktan sonra, bu bildirimi tek taraflı olarak geri çekme hakkına sahip olduğunu belirlemiştir (Court of Justice of the European Union [CJEU], 2018). Karar, özellikle Birleşik Krallık'ın süreci tersine çevirme ihtimalini hukuki olarak mümkün kılmış ve referandum sonrası siyasette yeni bir belirsizlik yaratmıştır (Chalmers, Davies, & Monti, 2019).

2019 yılında ise *"Miller II (R (Miller) V The Prime Minister)"* olarak anılan dava, Başbakan Boris Johnson'ın Parlamento'yu Brexit müzakerelerinin kritik döneminde askıya alma (prorogation) kararının hukuka uygunluğunu sorgulamıştır. Yüksek Mahkeme, bu askıya almanın demokratik denetimi engellediği ve yürütmenin yetkilerinin sınırlarını aştığı gerekçesiyle kararı hukuka aykırı bulmuştur (UKSC, 2019). Bu karar, İngiltere'de hukukun üstünlüğü ve demokratik hesap verebilirlik açısından kritik bir mihenk taşıdır (Young, 2020).

İskoçya'da açılan *"Cherry v Advocate General for Scotland"* davası da, Miller II davasıyla paralel olarak yürütmenin Parlamento'yu askıya alma kararının anayasaya aykırı olduğunu belirtmiştir (Court of Session, 2019). Bu karar, Birleşik Krallık'ın farklı hukuk sistemleri arasındaki anayasal gerilimlerin Brexit sürecinde ne derece öne çıktığını göstermiştir.

Brexit sürecinin meşruiyeti ve demokratik süreci hakkında tartışmalar *"Wilson V The Prime Minister"* davasıyla devam etmiştir. Bu davada, Brexit referandumunun kampanya sürecinde yasa dışı fon kullanımı ve yanlış bilgilendirme iddiaları değerlendirilmiştir. Yüksek Mahkeme, referandumun bağlayıcı değil, sadece tavsiye niteliğinde olduğunu belirterek usulsüzlüklerin sonucunu etkilemediğini hükmetmiştir (High Court of England and Wales, 2018). Bu karar, demokratik süreçlerin şeffaflığı ve bilgi manipülasyonu sorunlarına dikkat çekmiştir (Ewing & Gearty, 2020).

Son olarak, yurtdışında yaşayan vatandaşların oy kullanma hakkını konu alan *"Shindler V Chancellor of the Duchy of Lancaster"* davası, uzun süre yurt dışında kalanların oy kullanmasının sınırlandırılmasını hukuki açıdan onaylamıştır (Court of Appeal, 2016). Bu durum, Brexit sürecinde demokratik katılımın sınırlarıyla ilgili önemli bir örnek teşkil etmiştir.

Bu davalar, Brexit'in sadece siyasi bir ayrılık değil, aynı zamanda anayasal ve hukuki bir dönüşüm olduğunu açıkça göstermektedir. İngiltere'nin yargı sistemi, yürütmenin yetkilerini dengeleyerek demokratik denetimi sağlamak adına çok sayıda örnek karar vermiştir. Ayrıca, AB ile olan ilişkilerin yasal yönleri, hem iç hukukta hem AB hukuku çerçevesinde defalarca sınanmıştır. Bu davalar, Birleşik Krallık'taki

anayasa hukuku, AB ile ilişkiler, yürütmenin yetkileri ve halkın demokratik katılımı gibi temel konularda derinlemesine analiz yapılmasına olanak sağlamıştır.

Uluslararası ilişkiler açısından değerlendirildiğinde ise, İngiltere'nin AB'den ayrılması küresel rolünü yeniden tanımlama ihtiyacını doğurmuştur. "Global Britain" söylemi çerçevesinde, İngiltere AB dışındaki ülkelerle ticaret ve savunma alanlarında yeni iş birliklerine yönelmiştir. Ancak, AB üyesi olmamanın getirdiği sınırlamalar, İngiltere'nin Avrupa'daki etkisini zayıflatmıştır. NATO ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası platformlarda etkisini sürdürse de, Avrupa kıtasındaki siyasi denge içindeki rolü değişmiştir (Saygın ve Ultan, 2012).

Brexit, İngiltere için sadece Avrupa Birliği'nden ayrılmak anlamına gelmemiş; çok katmanlı bir dönüşüm sürecini beraberinde getirmiştir. Ekonomik dalgalanmalar, iş gücü piyasasında dönüşüm, toplumsal yapıda değişim, hukuki düzenlemeler ve dış politikada yeni yönelimler, bu sürecin başlıca çıktıları olmuştur. Uzun vadede bu etkilerin nasıl evrileceği, İngiltere'nin iç ve dış politikasında alacağı kararlara bağlı olarak şekillenecektir. Ancak kesin olan şudur ki, Brexit İngiltere tarihinde derin bir kırılma noktası olmuş ve ülkenin küresel konumunu yeniden tanımlayan bir dönemeç olmuştur.

Referandum: Siyasi Söylem ve Meşruiyeti

2016'daki Brexit referandumundan bahsederken, 1975'teki selefinden söz etmek gerekmektedir. Aslında Birleşik Krallık halkı aynı konu hakkında daha önce de görüş bildirmişti, ancak bu kez sonuç farklıydı. O dönemde halk "kalma" yönünde oy kullanmış ve Birleşik Krallık Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) üyeliğini sürdürmüştü. Bu 30 yıllık arada, Birleşik Krallık, Avrupa bütünleşmesinden uzaklaşan birçok adım atmıştır. Örneğin, euro para birimini benimsememiş, Schengen müktesebatına (Protokol 19 kapsamında) katılmamış ve çeşitli alanlardaki AB mevzuatlarından muaf tutulmayı tercih etmiştir. Böylece AB içinde kendine özgü ve ayrıcalıklı bir konum yaratmıştır (Sokullu, 2017).

Birleşik Krallık hükümetinde her zaman AB karşıtı partiler ve gruplar bulunmaktaydı, ancak bu AB karşıtı duygular, göç karşıtı söylemlerin etkisiyle zaman içinde daha da güç kazanmıştır. Bu noktada, referanduma ve etrafında şekillenen

siyasi kampanyaya özel bir vurgu yapılmasının neden önemli olduğunu açıklamak gerekir. Ayrıca, referandumun genel meşruiyeti de ele alınacaktır. Yıl 2010'da Muhafazakâr Parti yeniden iktidardaydı. David Cameron'ın Liberal Demokrat Parti ile koalisyon halinde yürüttüğü ilk hükümet dönemi, Avrupa'daki en büyük finansal krizlerden biriyle baş etmek zorunda kaldı. 2011 yılında "Avrupa Birliği Yasası" kabul edildi. Bu yasa, 4. maddesinde "Antlaşma veya 48(6). madde kararlarının referandum gerektirdiği durumlar" başlığı altında referandum zorunluluğunu getirdi. Bu kararların içeriği esas olarak Avrupa Birliği yetki alanının genişletilmesini öngören konuları kapsıyordu. Ayrıca 6. madde olan "Yasa ve referandum onayı gerektiren kararlar" kapsamında, Birleşik Krallık adına bir Bakanın, bir kararı onaylaması veya lehte oy kullanabilmesi için hem Parlamento tarafından bir yasanın kabul edilmesi hem de referandum şartının sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Bu durum, Avrupa Birliği hukukunun Birleşik Krallık'ta uygulanmasını daha da zorlaştıran engeller yaratmıştır. Muhafazakâr Parti'nin düşüş eğilimini tersine çevirmek ve eş zamanlı olarak Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nin (UKIP) yükselişini dengelemek amacıyla, David Cameron 2013 yılında Bloomberg'de yaptığı bir konuşmada, eğer Muhafazakâr Parti yaklaşan genel seçimlerde mutlak çoğunluğu elde ederse, Birleşik Krallık'ın AB'de kalıp kalmayacağına dair bir referandum düzenleyeceği sözünü verdi (UK Cabinet Office, 2013).

Nitekim bu çoğunluk sağlandı ve "2015 Avrupa Birliği Referandumu Yasası" Avam Kamarası tarafından kabul edilerek, 2017 sonuna kadar bir referandumun gerçekleştirilmesi hükme bağlandı. Bu süreçte, 10 Kasım 2015 tarihinde Birleşik Krallık Başbakanı tarafından yazılan mektubun ardından, AB ile bir dizi taviz elde etmek amacıyla müzakereler başlatıldı. Bu tavizlerin amacı, Birleşik Krallık'ın AB içindeki özel konumunun teyit edilmesiydi (Fossum ve Lord, 2023).

Bu sürecin sonucunda ortaya çıkan belge "Avrupa Birliği İçinde Birleşik Krallık İçin Yeni Bir Düzenleme – 18-19 Şubat 2016 Avrupa Konseyi Sonuçlarından Alıntı (2016/C69/01)" olarak adlandırıldı. Bu belge, Birleşik Krallık'a tanınan ayrıcalıkları yeniden hatırlatmakta, teyit etmekte ve daha da genişletmektedir. Tüm güvenceler sağlanmış olmasına rağmen, 23 Haziran 2016 tarihinde yapılan referandumda "Ayrıl" (Leave) seçeneği kazandı. Bu sonuç karşısında büyük bir şok yaşayan Başbakan David

Cameron, 13 Temmuz'da istifa etti ve yerine Theresa May geçti. Uzmanlar, "Ayrıl" seçeneğinin %52 ile kazanmasını çeşitli şekillerde açıklamaya çalıştılar. Bazı araştırmalar, referandumda yaş grupları arasında dikkat çekici bir dengesizlik olduğunu ortaya koymuştur: gençler AB'de kalmak istediklerini belirtirken, yaşlılar ayrılmaktan yana oy kullanmışlardır. Diğer analizler ise, "kontrolü geri alma" gibi yanıltıcı söylemlere ve popülist ifadelere dikkat çekmiş; Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinin avantajlarını elde tutarken hiçbir yükümlülüğe katlanmadan bu konumu sürdürebileceği algısının yaratıldığını vurgulamıştır (Hekimoğlu ve Erkan, 2022).

Avrupa şüpheciliği duyguların büyümesini açıklayan birçok neden bulunmaktadır. Göç olgusu ve 2015 Mülteci Krizi, genellikle hükümetin siyasi çıkar için faydalandığı olumsuz durumlar olarak gösterilmektedir. Ayrıca, seçmenlerin oy kullandığı bu iki olayın kesişimi, yani Avrupa'ya sığınmacı akınının zirveye ulaştığı bir dönemde referandum yapılması, siyasi sağ için, özellikle Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) için göç söylemini kökten yeniden şekillendirme yönünde benzersiz bir fırsat yarattı. AB ve AB dışı, ekonomik ve insani, yasal ve yasadışı göç arasındaki sınırları bulanıklaştırarak, Ayrıl kampanyası, vatandaşlık, aidiyet ve insan haklarına dair yerleşik kavramları demokratik bir oylama sürecinde sorguladı ve kazandı (Kneuer, 2019).

"Kalmalı mıyım, yoksa gitmeli miyim– Brexit (Should I stay or should I go – Brexit)" Tartışmaları Sırasında İngiliz Basınında AB İmgeleri" adlı çalışmasında yazar Nadja Harvard, "ikinci düzey gündem belirleme teorisine" dayanarak, "medyada bir siyasi kurumun nasıl temsil edildiğinin, kamuoyu üzerinde önemli bir etkisi olabileceğini" savunur (Harvard, 2018). Gerçekten de, AB örneğinde, Birleşik Krallık'taki medyanın Avrupa Birliği'ni çoğunlukla istenmeyen bir siyasi kurum olarak tasvir ettiğini gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Bu olumsuz algının büyük ölçüde, AB'nin "gizli, elitist ve üye devletlerin vatandaşlarına fazlasıyla uzak bir yapı olarak görülmesinden" kaynaklandığını vurgular (Gattinara, 2017).

En önemli faktör olmasa da, zira vurgu esasen "AB göçü" üzerine yapılmıştı. Ancak özellikle serbest dolaşım, sınırlar, ulusal güvenlik ve egemenlik ile nasıl ilişkili olduğu bağlamında, mülteci krizi ve AB tarafından yönetilmesinin yanlış algılanması

bir rol oynamıştı ve bu, Britanyalıların "kontrolü geri alma" konusunda istekli oldukları alanlardan biriydi. Yabancı işçi sayısındaki artışa dair yapılan argümanlar, "işlerimizi çalıyorlar" söylemini güçlendirmiş ve "yabancı" olan her şeye karşı daha düşmanca bir algının oluşmasına katkıda bulunmuştur (Yıldız, 2021; Efe ve Arıcı, 2023).

UKIP, 2010 yılından itibaren AB göçü kavramını dikkatlice şekillendiriyordu. 2004 yılında Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya'nın Birliğe katılmasından önce, Birleşik Krallık'a gelen çoğu kişinin İrlanda ve Britanya kolonilerinden geldiği doğru olsa da, bu ülkelerden gelen işçi göçünün artmaya başladığı dönemin 2004 sonrasında olduğu gerçeği göz önüne alındığında, her zaman açıkça görülüyordu ki, birini diğerinden ayırmak mümkün değildi. Serbest piyasa, serbest dolaşım ile geldi. Ancak, 2015 yazında Hırvatistan'dan Slovenya'ya sınırı geçmekte olan mültecilerin bir kuyruğunun gösterildiği "Breaking Point" posterinde, AB göçünü Mülteci Krizi ile karıştırarak halkı zekice yanıltmak, tartışmada gerçekten de "dönüm noktası" oldu. AB, hem AB vatandaşları hem de üçüncü ülke vatandaşları için kaos ve açık sınırlarla ilişkilendirildi. Bu çalışmada, "migrant" (göçmen) kelimesinin yanıltıcı şekilde kullanılması, seçmenlerin AB göçmenleri ile mültecileri karıştırmalarına neden oldu. Bu kavramların yanlış anlaşılması ve bu kavramların içerdiği farklı politika alanları, AB'den ayrılmanın hükümetin "göçmenlerin" Birleşik Krallık'a girişini durdurmasına olanak sağlayacağı yönündeki yaygın inanca yol açtı. Çünkü serbest dolaşım sona erecekti. Ancak, göçmenleri mültecilerden ayırt edememek, mültecilerin Uluslararası Hukuk altında korunduğunu anlamamak anlamına geliyordu ve dolayısıyla AB'den ayrılmak bu sorunu kendi başına çözmeyecekti (Jakobson vd., 2023; Efe ve Arıcı, 2023).

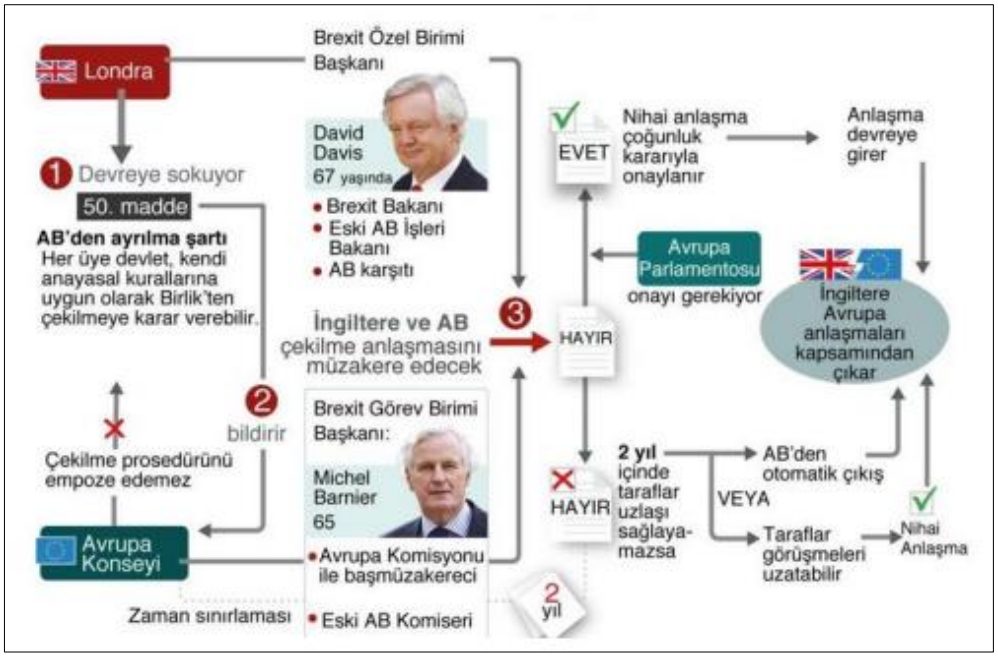
Esasen, bir referandumun işlevinin, hükümetin keyfi güç kullanımından korunma aracı olmaktan, hükümet tarafından siyasi kararlarını meşrulaştırmak ve seçmenleri manipüle etmek için kullanılmasına dönüştüğü iddia edilmiştir (Fossum ve Lord, 2023).

4.3. AB Antlaşması'nın 50. Maddesinin Tetiklenmesi

Avrupa Birliği Antlaşması'nın 50. maddesi, bir üye devletin Avrupa Birliği'nden gönüllü olarak ayrılma hakkını düzenleyen hukuki bir çerçeve sunar. Bu madde, 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile AB hukuk sistemine dahil edilmiştir. Madde 50, bir üye devletin kendi anayasal düzenlemelerine uygun olarak Birlik'ten ayrılma kararı alabileceğini belirtir. Ayrılmak isteyen devlet, bu kararını Avrupa Konseyi'ne bildirir. Bildirimin ardından, AB ile ilgili üye devlet arasında çıkış koşulları ile taraflar arasındaki gelecekteki ilişkiyi belirleyen bir anlaşmanın müzakere edilmesi gerekir. Bu anlaşma, Avrupa Parlamentosu'nun onayı ve Avrupa Konseyi'nin nitelikli çoğunluğuyla kabul edilir. Eğer iki yıl içerisinde bir anlaşmaya varılamazsa, üye devletin AB üyeliği bu sürenin sonunda otomatik olarak sona erer; ancak taraflar oybirliği ile bu süreyi uzatabilir.

Madde 50, AB üyeliğinin geri dönülemez bir bağ olmadığını ve her üye devletin ayrılma egemenliğine sahip olduğunu açıkça ortaya koyar. Ayrıca çıkış süreci için belirli kurallar ve zaman çizelgesi belirleyerek hukuki belirsizlikleri azaltmayı amaçlar. Bununla birlikte, bu madde, ilk kez Birleşik Krallık tarafından işletildiği için, hem siyasi hem de hukuki anlamda çeşitli tartışmalara yol açmıştır. 23 Haziran 2016'daki Brexit referandumunun ardından, Birleşik Krallık hükümeti 29 Mart 2017'de Madde 50'yi resmen devreye sokmuş ve bu işlemle iki yıllık müzakere süreci başlatılmıştır. Bu süreç, çeşitli uzatmaların ardından 31 Ocak 2020 tarihinde İngiltere'nin AB'den resmen ayrılmasıyla sonuçlanmıştır. Bu gelişme, Madde 50'nin AB hukuk sistemindeki pratik işleyişine dair ilk ve en somut örneği oluşturmuştur (European Union, 2012; Craig & de Búrca, 2020; Chalmers, Davies, & Monti, 2019).

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılıp ayrılmaması konusunun bu şekilde karar verilmesinin en uygun yol olup olmadığı, bu meselenin en önemli tartışma noktalarından biri 50. Madde süreci olmuştur.



Şekil 4. 50. Madde Brexit Sürecinin İşleyişi (BBC News, 2022)

Eleştirmenlerinden biri olan Mauro Gatti, bu hükmün "... yalnızca bir araç zorunluluğu (müzakere) getirdiğini, ancak bir sonuç zorunluluğu (bir çekilme anlaşmasının sonuçlanması) getirmediğini" belirtmektedir. Bu müzakere yükümlülüğünün "«anlaşmasız» bir senaryonun yol açtığı hukuki belirsizliği önlemeyi amaçladığını" ve bu nedenle Madde 50'nin bir amacının "çekilmenin «düzenli bir şekilde» gerçekleşmesini sağlayacak bir prosedür oluşturmak" olduğunu ifade etmektedir. Gerçekten de, "AB anlaşmalarının müzakereleri kolaylaştırmaya yönelik olmasının nedeni açıktır: AB'den tek taraflı bir çekilme, hem AB'nin hem de çekilen devletin ekonomisini ve vatandaşlarını büyük ölçüde etkiler..." diyebiliriz. Ancak, bunun sonucu yalnızca çekilme anlaşması yapılmasının zorunlu olmaması değil, aynı zamanda bir anlaşma olmadan, 2 yıllık sürenin sonunda ayrılışın geçerli hale gelmesidir; "bu nedenle bazıları bunu tek taraflı ayrılma için sınırsız bir hak olarak değerlendirmektedir" (Gatti, 2020).

Madde 4'e ilişkin olarak, "bu konuda alınacak kararlar" kavramı, öznel ve belirsiz olarak eleştirilmektedir. Christophe Hillion, bunun geniş bir şekilde yorumlanabileceğini, ancak anlamının "(çekilen devletin) Konsey ve Avrupa Konseyi'ndeki ağırlığının sınırlanması" olarak anlaşılması gerektiğini, böylece Üye

Devletin, kendisine asla tabi olmayacağı AB kararlarını etkilemesini engellemeyi amaçladığını uyarı yapmaktadır (aksi takdirde, bir çekilen devletin, yeni bir devletten daha fazla etkisi olabilir). Bu yapı, bir fikir değişikliği durumunda aşırı geniş olabilir. Çekilme müzakerelerinde güçlü bir yaklaşım gerektiği, Brexit'in diğer Üye Devletlerin ayrılmaya teşvik etmesine yol açmaması için ifade edilmektedir: "AB, Birleşik Krallık'ın, Brexit öncesi durumundan daha kötü olmayacak şekilde bir anlaşma kazandığı ya da potansiyel olarak daha iyi durumda olduğu bir anlaşmanın görülmesine izin veremez" (Barrett, 2016).

Her ne kadar başka bir Üye Devlet'in Birleşik Krallık'ı takip ettiğini görmemiş olsak da, Birleşik Krallık'ın ayrılışı entegrasyon projesini sorguluyor gibi görünmektedir. Özellikle teorik olarak bunun yalnızca bir siyasi baskı aracı olarak kullanılabileceği düşünüldüğünde. Miller kararının ardından, Birleşik Krallık Parlamentosu'nun, hükümete Madde 50'yi tetikleme yetkisi veren Avrupa Birliği (Ayrılma Bildirimi) Yasası'nı 2017 yılında kabul etmesi gerekiyordu. Birleşik Krallık hükümeti, Parlamento'nun önceki müdahalesinin müzakereleri etkileme niyetini gösterdiğinden korkmuş ve bu tür kısıtlamalara tabi olmayı reddetmiştir. Ancak, Parlamento, Avrupa Birliği'nden Çıkış Komitesini kurarak, zaten mevcut olan Lordslar Meclisi'nin Avrupa Birliği Komitesine ve Anayasa Komitesine katılmıştır. Madde 50, 29 Mart 2017 tarihinde resmi olarak tetiklendiğinde, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'ne Daimi Temsilcisi Tim Barrow, Başbakan Theresa May'in mektubunu Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk'a Brüksel'de teslim etmiştir (Bradley, 2020).

4.4. Geri Çekilme Anlaşması

Brexit, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılma süreci, karmaşık müzakereler ve siyasi çekişmelerle dolu bir yolculuk olmuştur ve bu sürecin en kritik unsurlarından biri, Geri Çekilme Anlaşması'na ulaşılmasıdır. Bu anlaşma, ayrılığın şartlarını belirleyen ve hem Birleşik Krallık hem de Avrupa Birliği için gelecekteki ilişkilerin temelini oluşturan hukuki bir çerçevedir (Bradley, 2020). 29 Mart 2017'de, İngiltere Başbakanı Theresa May, Avrupa Birliği Antlaşması'nın 50. maddesine uygun olarak ayrılık başvurusunu resmen sunmuştur (Heusler, 2020; Platon, 2020). Bu başvuru, 23 Haziran 2016'daki referandumda İngiliz halkının çoğunluğunun Avrupa

Birliği'nden ayrılma yönünde oy kullanmasının ardından gelmiştir (Bulmer ve Quaglia, 2018). Referandum sonucu, Birleşik Krallık'ta ve Avrupa genelinde derin bir şaşkınlık yaratmış, siyasi ve ekonomik belirsizliği tetiklemiştir (Tsangari ve Mantara, 2020; Worrell ve Miller, 2018). Bu belirsizlik ortamında, geri çekilme sürecinin nasıl yönetileceği ve gelecekteki ilişkilerin nasıl şekillendirileceği soruları ön plana çıkmıştır (Richardson ve Rittberger, 2020). Geri Çekilme Anlaşması'nın müzakereleri, Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği arasında uzun ve zorlu bir süreç olmuştur. Anlaşmanın temel amacı, ayrılığın düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak ve her iki taraf için de olası olumsuz etkileri en aza indirmektir.

Müzakereler, vatandaş hakları, mali yükümlülükler ve Kuzey İrlanda sınırının durumu gibi çeşitli hassas konuları içermiştir. Vatandaş hakları, Birleşik Krallık'ta yaşayan Avrupa Birliği vatandaşlarının ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerde yaşayan İngiliz vatandaşlarının haklarının korunmasını amaçlamıştır. Mali yükümlülükler, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği bütçesine olan taahhütlerini ve ayrılık sonrası ödemeleri kapsamıştır. Kuzey İrlanda sınırının durumu, özellikle hassas bir konu olmuştur. Çünkü sınırın yeniden tesis edilmesi, Kuzey İrlanda'daki barış sürecini tehlikeye atabilecek potansiyele sahipti. Geri Çekilme Anlaşması'nın en tartışmalı noktalarından biri, Kuzey İrlanda Protokolü olmuştur. Bu protokol, Kuzey İrlanda ile İrlanda Cumhuriyeti arasındaki sınırın açık kalmasını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Protokol, Kuzey İrlanda'yı fiilen Avrupa Birliği'nin tek pazarının bir parçası olarak tutmayı ve Birleşik Krallık'ın geri kalanıyla arasında bir gümrük sınırı oluşturmayı öngörmüştür. Bu durum, bazı kesimler tarafından Birleşik Krallık'ın bütünlüğüne aykırı olarak değerlendirilmiş ve yoğun eleştirilere neden olmuştur. Geri Çekilme Anlaşması, Birleşik Krallık Parlamentosu'nda defalarca oylanmış ve her seferinde reddedilmiştir (Barrett, 2016).

Theresa May'in hükümeti, anlaşmayı geçirmek için büyük çaba sarf etmiş ancak parlamentonun muhalefeti ve kendi partisi içindeki bölünmeler nedeniyle başarılı olamamıştır (Heinkelmann-Wild vd., 2019). Bu başarısızlık, May'in istifasına ve Boris Johnson'ın başbakanlık görevine gelmesine yol açmıştır. Boris Johnson, Geri Çekilme Anlaşması'nı yeniden müzakere etme sözü vermiştir ve Avrupa Birliği ile yeni bir anlaşmaya varmayı başarmıştır. Bu yeni anlaşma, Kuzey İrlanda Protokolü'nde

değişiklikler içermekteydi ve Birleşik Krallık Parlamentosu tarafından onaylanmıştır. 14 Kasım 2018 tarihinde, Avrupa Komisyonu ve Birleşik Krallık, müzakereciler düzeyinde Geri Çekilme Anlaşması'nın tamamı ve gelecekteki AB-İngiltere ilişkilerine dair Siyasi Deklarasyonun ana hatları üzerinde bir anlaşmaya varmışlardır (Clarke vd., 2017). İngiliz Parlamentosu tarafından reddedildikten sonra, AB ile Geri Çekilme Anlaşması üzerinde yeniden müzakere edilmiş ve nihayetinde Ekim 2019'da kabul edilmiştir.

Geri Çekilme Anlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle, Birleşik Krallık resmen Avrupa Birliği'nden ayrılmıştır. Ancak, anlaşma, ayrılığın hemen ardından bir geçiş dönemi öngörmüştür. Bu geçiş dönemi, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği kurallarına uymaya devam ettiği ve her iki tarafın gelecekteki ilişkilerini müzakere ettiği bir zaman dilimi olmuştur. Bu geçiş dönemi boyunca, Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği, ticaret, güvenlik ve diğer alanlarda gelecekteki işbirliği için bir çerçeve oluşturmaya çalışmışlardır (Özerim ve Öner, 2020).

4.5. Ticaret ve İşbirliği Anlaşması

Ticaret ve İşbirliği Anlaşması (TCA), Birleşik Krallık ile Avrupa Birliği arasındaki Brexit sonrası ilişkilerin karmaşık ve çok boyutlu bir yasal çerçevesini çizmektedir ve bu durum, Birleşik Krallık'ın iltica politikaları üzerinde derin ve çeşitli etkiler yaratmaktadır (Clarke vd., 2017). Bu anlaşma, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasının ardından ticari ilişkilerin, işbirliğinin ve diğer bağlantıların sürdürülmesini amaçlayarak, Brexit sürecinin Birleşik Krallık'ın iltica politikaları üzerindeki belirleyici rolünü vurgulamaktadır. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılma kararının ardından, ülkenin iltica politikalarının nasıl şekilleneceği ve bu durumun mültecilerin hakları üzerindeki etkileri yakından takip edilmesi gereken bir konu olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrıldıktan sonra kendi göç ve iltica yasalarını bağımsız olarak belirleme özgürlüğüne sahip olması, ülkenin bu alandaki politikalarını yeniden şekillendirme potansiyeli taşımaktadır. Brexit'in nedenleri ve beklenen etkileri üzerine yapılan çalışmalar, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasının, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı üzerinde önemli değişikliklere yol açabileceğini göstermektedir; bu durum

özellikle göçmenlik ve iş gücü piyasası gibi alanlarda daha belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Avrupa Birliği müzakere ekibinin düzensiz göç üzerine düzenli bir diyalog kurma niyetinde olmasına rağmen, Birleşik Krallık'ın refakatsiz sığınma talep eden çocukların transferi ve izinsiz olarak giren veya yaşayan kişilerin kabulüyle ilgili iki taslak anlaşma önermesi, iltica politikalarındaki ayrılıkları ve farklı yaklaşımları ortaya koymaktadır (Özel ve Yılmaz, 2021; Tiryakiol, 2023).

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması, Birleşik Krallık'ın uluslararası hukuk yükümlülüklerine bağlı kalması, insan hakları standartlarını koruması ve adil bir iltica sistemi tesis etmesi açısından kritik bir dönüm noktasıdır. Bu süreçte, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasının, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı üzerinde önemli değişikliklere yol açabileceği vurgulanmaktadır; özellikle göçmenlik ve iş gücü piyasası gibi alanlarda Brexit'in etkileri daha belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Ticaret ve İşbirliği Anlaşması'nın, Brexit'in ardından Birleşik Krallık'ın iltica politikaları üzerindeki etkileri incelenirken, anlaşmanın göçmenlik ve sınır yönetimi konularındaki düzenlemeleri dikkate alınmalıdır. Bu düzenlemeler, Birleşik Krallık'ın iltica prosedürlerini ve mültecilere sağladığı hakları doğrudan etkileyebilir. Anlaşmanın, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği üyesi ülkelerle olan işbirliği mekanizmalarını değiştirmesi, iltica başvurularının işlenmesi ve mültecilerin korunması konularında yeni zorluklar ve fırsatlar yaratabilir. Bu nedenle, Ticaret ve İşbirliği Anlaşması'nın Birleşik Krallık'ın iltica politikaları üzerindeki etkilerini değerlendirirken, anlaşmanın metnindeki ilgili hükümleri ve bu hükümlerin uygulanmasına ilişkin gelişmeleri yakından takip etmek gerekmektedir. Brexit, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasının, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı üzerinde önemli değişikliklere yol açabileceğini göstermektedir ve bu durum özellikle göçmenlik ve iş gücü piyasası gibi alanlarda daha belirgin bir şekilde hissedilmektedir (İçduygu vd., 1970; Mix, 2018; Portes, 2021).

Geçiş süreci, Ticaret ve İşbirliği Anlaşması'nın müzakerelerine ayrılmıştır. 31 Aralık 2020 tarihinde bu süreç sona ermiş ve Birleşik Krallık, Avrupa Birliği'nden ayrılma sürecini resmen tamamlamıştır. Anlaşmanın içeriğine dair çeşitli öngörülerin ardından, Ticaret ve İşbirliği Anlaşması 1 Ocak 2021'de geçici olarak yürürlüğe konmuştur. Ancak, TCA'nın sığınma konusuyla ilgili neredeyse hiçbir hüküm

içermediği belirtilmelidir. Bu durum, İngiltere'nin sığınma politikası ve uygulamaları üzerinde doğrudan belirleyici olmasa da, dolaylı etkileri bulunmaktadır (Grange vd., 2021; Mars ve Murray, 2021; Zayas, 2005)

İltica politikası ve uygulamalarına değinilmemesine rağmen, İngiltere ve Avrupa Birliği arasında ortaklaşa belirlenen ticaret standartları, işbirliği protokolleri ve ekonomik ilişkiler gibi faktörler, dolaylı olarak sığınma süreçlerini etkileyebilir. Örneğin, ekonomik istikrarın sağlanması ve ticaretin sürdürülebilirliği, göç hareketlerinin yönetimi için önemli bir zemin oluşturabilir. Bu bağlamda, Ticaret ve İşbirliği Anlaşması'nın ekonomik ve sosyal etkileri, İngiltere'nin sığınma politikalarını şekillendirmede dolaylı bir rol oynar (Glover vd., 2001).

5. BREXİT SONRASI BİRLEŞİK KRALLIK'IN İLTİCA POLİTİKASI

Brexit'in Birleşik Krallık iltica politikaları üzerindeki etkileri, karmaşık bir dizi faktörün bir araya gelmesiyle şekillenmektedir ve bu durum, hem yasal çerçevede hem de pratik uygulamalarda önemli değişikliklere yol açmıştır (Clarke vd., 2017). Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı, Birleşik Krallık'a kendi sınırlarını kontrol etme ve göçmenlik yasalarını yeniden düzenleme yetkisi vermiştir. Bu durum daha önce AB düzenlemeleriyle sınırlı olan alanlarda yeni politikaların geliştirilmesine olanak tanımıştır. Birleşik Krallık'ın iltica politikalarındaki bu değişimler, uluslararası hukuk, insan hakları ve ülke ekonomisi gibi çeşitli faktörler dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Brexit, sadece Birleşik Krallık için değil, aynı zamanda küresel ekonomi için de önemli sonuçlar doğurabilecek bir dönüm noktasıdır (Riaz vd., 2020). Bu nedenle, Birleşik Krallık'ın iltica politikalarındaki her türlü değişiklik, uluslararası toplum tarafından yakından izlenmelidir. Brexit referandumu sonrasında ortaya çıkan belirsizlik ortamı, Birleşik Krallık'ın gelecekteki dış politikasını ve uluslararası ilişkilerini de derinden etkileyecek potansiyele sahiptir (Oliver, 2023).

Brexit ile Birleşik Krallık, Dublin Tüzüğü gibi AB düzenlemelerinden bağımsız hareket etme özgürlüğüne kavuşmuştur. Bu husus iltica başvurularının işlenmesi ve iltica arayanların kabulü konusunda daha esnek bir yaklaşım benimsemesine olanak tanımıştır (Heusler, 2020). Ancak, bu durum aynı zamanda uluslararası hukuk ve insan hakları standartlarına uyum konusunda yeni zorluklar da yaratmıştır. Birleşik Krallık'ın iltica politikalarındaki değişiklikler, özellikle Brexit'in ekonomik etkileri ve Birleşik Krallık'ın diğer ülkelerle olan ticari ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda, karmaşık bir tablo ortaya koymaktadır. İltica politikalarındaki olası değişikliklerin Birleşik Krallık ekonomisi üzerindeki etkileri de dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda, Birleşik Krallık'ın iltica politikalarını yeniden düzenlerken, hem ekonomik çıkarlarını hem de insani değerlerini gözetmesi gerekmektedir. Bu yeni dönemde, Birleşik Krallık'ın uluslararası alandaki rolü ve itibarını koruması için, iltica politikalarını adil, şeffaf ve insan haklarına saygılı bir şekilde uygulaması büyük önem taşımaktadır (Clarke vd., 2017; Rogers, 1976).

İngiliz Hükümeti iltica konusunda kıstas olarak belirlediği dört temel ölçüt belirlemiştir. Bunlar yüksek değerli göçmenler, kalifiye işçiler, öğrenciler ve geçici göçmenlerdir (Kocak ve Gündüz, 2016; Kosten, 2023; Cvetkoska vd., 2025; Outlook, 2006). Bu ölçütlere eklenmiş olan bir diğer kıstas ise daha önce değinildiği üzere, kalifiye olmayan işçilerdir. İlk ölçütte belirtilen kişiler için şerh düşülmüş ifadelerden biri olan olağanüstü yetenekli sıfatı, İngiliz hükümetinin bu ilk ölçüt üzerinden değerlendirdiği kişilerin, kendi alanlarında dünyanın en iyileri olma potansiyeli taşıdıkları gerçeğini yansıtmaktadır. Bu ölçüte uyan kişiler genellikle yüksek yetenekli ve gelirli yatırımcılardan oluşmaktadır. İkinci ölçüt olan kalifiye işçiler ise, Birleşik Krallık ekonomisine önemli katkılar sağlayabilecek niteliklere sahip olan ve belirli bir sektörde uzmanlaşmış kişileri kapsamaktadır. Son olarak, geçici göçmenler ise, genellikle turizm, mevsimlik işler veya kısa süreli eğitim programları gibi amaçlarla ülkeye gelen kişileri ifade etmektedir (Cvetkoska vd., 2025; Outlook, 2006) İltica başvurusunda bulunanların durumu, bu genel göçmenlik kategorilerinden farklılık göstermekte ve özel bir değerlendirme sürecini gerektirmektedir.

Birleşik Krallık'ın Brexit sonrası iltica politikası, aynı zamanda Avrupa Birliği ile olan ilişkilerini de derinden etkilemektedir; zira iltica konusu, üye ülkeler arasında işbirliği ve dayanışma gerektiren bir alan olarak öne çıkmaktadır. Fakat İngiltere'nin uyguladığı bu göçmenlik politikası, Avrupa Birliği hukukunun kapsayıcılığı nedeniyle, Avrupa Birliği üyesi ülke vatandaşlarına uygulanamayan bir politikadır. Brexit öncesi için geçerli olan bu durum, Brexit'e giden yolun oluşumunda da oldukça büyük önem teşkil etmiştir. Avrupa Birliği hukukunun kapsayıcılığı bağlamında, tüm Avrupa Birliği ülkelerinin vatandaşlarının yeni üye olanlar da dâhil-diğer üye ülkeler arasında geçiş ve çalışma serbestliği ilkesi; İngiltere'nin puan temelli göçmenlik modelinin bu ülke vatandaşlarına uygulamasına engel olmuştur (Glover vd., 2001; Mars ve Murray, 2020; Mitrica vd., 2019).

İngiltere'nin Brexit sonrası uygulamaya koyduğu göçmenlik politikası, Avrupa Birliği'nden ayrılmasının ardından göçmenlik sistemini tamamen yeniden yapılandırma girişiminin bir parçası olarak 2021 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu politika, İngiltere'nin ulusal çıkarlarını önceliklendiren, yetenek odaklı bir göçmenlik çerçevesi sunmayı hedeflemiştir. Puan tabanlı sistem, iş gücü açığını kapatmak,

nitelikli göçmenlerin ülkeye girişini kolaylaştırmak ve düzensiz göçü caydırmak amacıyla geliştirilmiştir. AB ve AB dışındaki tüm ülkelerden gelen göçmenlere eşit bir değerlendirme sunarak, serbest dolaşım hakkının sona erdirilmesiyle ortaya çıkan boşluğu doldurmayı amaçlamıştır (Esenlikci ve Engin, 2019; Weingerl ve Tratnik, 2022) Bu kapsamda, başvuru sahiplerinin belirli kriterlere göre puanlar aldığı ve bu puanların toplamına göre değerlendirildiği bir sistem benimsenmiştir (Mahboubi, 2024).

Puanlama sisteminde, İngilizce dil yeterliliği, eğitim düzeyi, mesleki beceriler ve Birleşik Krallık'taki iş teklifi gibi faktörler değerlendirilmektedir. İltica başvurusunda bulunanların durumu ise, bu puanlama sisteminin dışında tutulmakta ve uluslararası hukuk ile Birleşik Krallık yasalarına göre özel olarak değerlendirilmektedir. Birleşik Krallık, Brexit sonrası dönemde, göçmenlik ve iltica politikalarını yeniden şekillendirerek, ulusal çıkarlarını koruma ve küresel sorumluluklarını yerine getirme arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır. Bu süreçte, Birleşik Krallık'ın uluslararası hukuk ve insan hakları standartlarına uygun hareket etmesi, hem ülkenin itibarını koruması hem de uluslararası toplumla olan ilişkilerini sürdürülebilir bir zeminde tutması açısından büyük önem taşımaktadır (Portes, 2021; Portes, 2020).

Brexit sonrası göçmenlik politikası, İngiltere'nin uluslararası ilişkilerindeki dönüşümü de yansıtmaktadır. Sistem, ülkenin küresel iş gücü piyasasında rekabetçi bir konuma gelme hedefini taşırken, aynı zamanda ulusal sınırların kontrolüne vurgu yapmıştır. Bu politika, göçün sosyal, ekonomik ve kültürel etkilerini dengelemeye çalışmıştır. Ancak, iş gücü açığı, ücret baskıları ve entegrasyon sorunları gibi konularda eksiklikler yaşanmıştır. Netice itibariyle, İngiltere'nin Brexit sonrası uygulamaya koyduğu puan tabanlı göçmenlik politikası, yetenek odaklı bir çerçeve oluşturarak, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara göre göçü düzenlemeyi amaçlamıştır. Yüksek vasıflı işçilere öncelik verilmesi ve düşük vasıflı göçün sınırlanması, bu politikanın ana unsurlarından biri olmuştur. Ancak, bu sistem, iş gücü piyasasındaki dengesizlikler ve bazı sektörlerde yaşanan iş gücü açıkları gibi zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Politikanın uzun vadeli etkileri, İngiltere'nin iş gücü piyasası ve

uluslararası rekabet gücü üzerindeki sonuçları üzerinden değerlendirilmeye devam etmektedir. (DatumPro, 2025; ECB, 2023; Conspicuous, 2025; Clarke vd., 2017).

Puan temelli göçmenlik sisteminde önemli olan üç kıstas vardır; etkenler, skor ölçümü ve sıralama (Wassem ve Haddal, 2007). Etkenlerin içerisinde; eğitim seviyesi, yaş, iş tecrübesi ve ülkenin diline olan hâkimiyet gösterilmektedir. Bunların yanında; gidilecek olan ülkede yaşayan aile fertleri ve alınmış iş teklifleri sayılabilmektedir. Bu etkenler temelde ekonomi temellidir. Ancak adaptasyon ve kültürel bütünleşme için de birer ölçüm aracı olarak görülmektedir. Sistemin diğer önemli kıstası skor ölçümüdür. Bu ölçüme eğitim kıstası üzerinden bir örnek vermek gerekirse, göçmenlik için başvuran kişinin lise mezuniyetinin ardından okuduğu her yıl için iki puan kazanması durumu veya yüksek mezuniyet seviyesindeki kişilerin doğrudan yirmi beş puan kazanmasını gösterilebilir. Puan temelli göçmenlik sisteminin son kıstası ise sıralamadır. Bu kıstasa göre, bazı kişiler birtakım avantajlardan faydalanabilmektedir. Örnek vermek gerekirse teknoloji, mühendislik, matematik gibi bölümlerden mezun olmuş kişiler ya da uluslararası hukukun jus sanguinis ilkesine uyan aile bağlarına sahip kişiler bu avantajlardan faydalanabilmektedir (Wassem ve Haddal, 2007; Akkoyun, 2021).

İngiltere de yukarıda sıralanan kıstasları kalifiye göçmenleri belirlemek için bir araç olarak kullanan ülkelerdendir. İngiltere'ye göçmenlik başvurusunda bulunan bir kişinin potansiyel yüz yirmi beş puandan yetmiş beş puan toplaması gerekmektedir. İngiltere'nin bu bireyleri seçmek için kurduğu politikanın adı Yüksek Kalifiye Göçmen Programı (HSMP- Highly Skilled Migrant Program)'dır. Sistemin temel özellikleri, İngiltere'nin uyguladığı politikada da mevcuttur. Başvuruyu yapan kişinin sağlık durumu, İngilizceye hâkimiyeti ve maddi olarak devlete yük olmadan kendi kendine yetebilecek bir durumda olması gibi koşullar da önemlidir (Wassem ve Haddal, 2007). HSMP'ye göre; eğitim durumundan 30-50 puan arası, sahip olduğu maddiyattan 5-45 puan arası, yaşlılık durumundan 0-20 puan arası ve Birleşik Krallık'taki daha önceden deneyimlediği iş veya eğitim tecrübelerinden 5 puan alabilmektedir (UK Border Agency). Dil konusunda, başvuran bireyin IELTS'ten (International English Language Testing System) altı veya daha yüksek bir puan alması gerekmektedir. İngiltere'de uygulanan puan temelli göçmenlik sisteminin diğer ülkelere göre en büyük farkı,

başvuran kişinin işletme yüksek lisansı (Master of Business Administration- MBA) belgesine sahip olmasının sağladığı avantajdır. Fakat MBA sahibi bir kişinin bile temel kıstasları karşılayabiliyor olması gerekmektedir. İngiltere'ye göçmenlik için başvuran kişiler de kendi içlerinde kategorize edilmektedir. Yüksek kalifiye işçi, orta kalifiye işçi, düşük kalifiye işçi, öğrenciler ve geçici işçiler. Aile bağlarından kaynaklı göçmenlik başvuruları ve insani haklardan kaynaklanan başvurular ise puan sisteminden etkilenmezler (Wassem ve Haddal, 2007). United Kingdom Border and Immigrant Agency (Birleşik Krallık Sınır ve Göçmen Ajansı) 2013 yılına kadar tüm bu düzenlemelerle uğraşan birim konumunda olmuştur. 2013'te ise, United Kingdom Visas and Immigration (Birleşik Krallık Vizeler ve Göçmenlik) kurulmuş ve tüm bu düzenlemeler hâlâ bu birim tarafından yapılmaktadır.

Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık'taki vasıflı göçmenlik seçim politikalarını karşılaştıran bir çalışma, Kanada ve Avustralya'daki puan sistemlerinin İngilizce yeterliliğine ve işgücü yaşına vurgu yapması ve önceden göç kimlik bilgisi ve İngilizce yeterlilik değerlendirmeleri gerektirmesi bakımından bazı benzerlikler taşıdığını belirtmektedir (Mahboubi, 2024). İngilizce yeterliliği ve niteliklerin tanınması, göçmenlerin işgücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştırmada önemli faktörlerdir (Clarke ve Skuterud, 2013). Ek olarak, yatırımcıları, girişimcileri ve serbest meslek sahibi bireyleri çekerek yaşam standartlarını yükseltmek Kanada için çok önemlidir (Mahboubi, 2024). Ayrıca, demografik faktörlerdeki benzerlikler, elde tutma politikaları ve beceri temelli seçim kriterleri nedeniyle Avustralya ve Kanada genellikle vasıflı göçmen alımında benzer eğilimler göstermiştir. Bununla birlikte, seçim politikalarındaki farklılıklar, özellikle vasıflı göçmenlik reformlarının zamanlamasıyla ilgili olarak, iki ülkedeki göçmenler için işgücü piyasası sonuçlarında önemli farklılıklara yol açmıştır (Mahboubi, 2024). Bu bağlamda, sanayileşmiş ülkeler, işgücü ve beceri eksikliklerini gidermek için giderek daha fazla beceri temelli seçici göç politikaları kullanmaktadır (Liu-Farrer vd., 2023).

İngiltere'nin puan temelli göçmenlik sistemi (points-based immigration system), özellikle 2008 yılından sonra göçmenlerin eğitim düzeyi, dil yeterliliği, iş teklifi ve maaş kriterlerine göre değerlendirilmesini öngören bir yapıya

dönüştürülmüştür. Bu sistemin uygulanması sırasında çeşitli hukuki ihtilaflar doğmuş ve bazıları mahkemeye taşınmıştır.

En dikkat çeken davalardan biri "*R (on the application of HSMP Forum Ltd) v Secretary of State for the Home Department [2008] EWHC 664 (Admin) davası*" dır.

Bu davada, İngiltere'de Yüksek Nitelikli Göçmen Programı (Highly Skilled Migrant Programme – HSMP) kapsamında vize alarak ülkeye gelen bireylerin, program koşullarının sonradan İçişleri Bakanlığı tarafından değiştirilmesi sonucu mağdur olmaları konu edilmiştir. HSMP kapsamında göç eden kişiler, başvurdukları dönemde belirli puan koşullarını yerine getirerek vize almışken, İçişleri Bakanlığı 2006 yılında bu koşulları değiştirmiş ve daha sıkı hale getirmiştir. Yeni şartlara göre bu bireylerin vize uzatma talepleri reddedilmeye başlanmıştır.

Dava, bu uygulamanın hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle açılmış ve Yüksek Mahkeme, İçişleri Bakanlığı'nın geriye dönük olarak kuralları değiştirmesinin "meşru beklenti" ilkesine aykırı olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, başvuruculların mevcut kurallara güvenerek ülkede yaşama ve çalışma hakkı kazandığını, bu hakkın keyfi değişikliklerle ihlal edilemeyeceğini belirtmiştir. Bu dava, İngiltere'nin puan temelli göç sisteminde hukuki öngörülebilirlik ve bireylerin kazanılmış hakları açısından önemli bir emsal teşkil etmiştir (R (HSMP Forum) v SSHD, 2008).

Bir diğer örnek, "*R (New London College Ltd) v Secretary of State for the Home Department [2013] UKSC 51*" davasıdır.

Bu davada, öğrenci vizesiyle gelen bireylerin sponsor eğitim kurumlarının sertifikalarının hükümetçe iptal edilmesi sonucu doğan mağduriyet ele alınmıştır. Mahkeme, İçişleri Bakanlığı'nın ulusal güvenlik ve sistemin bütünlüğünü koruma gerekçesiyle lisansları iptal etmesini hukuka uygun bulmuş, ancak süreçteki şeffaflık eksikliğine dikkat çekmiştir. Bu dava da puan sistemine bağlı öğrenci vizesi alan bireylerin karşılaştığı hukuki zorlukları yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, İngiltere'de uygulanan puan temelli göç sistemi, bazı durumlarda bireylerin hukuki güvencelerini zedelemiş ve bu nedenle çeşitli davalarla yargı denetimine konu olmuştur. Bu davalar, göç hukukunda meşru beklenti, şeffaflık ve kazanılmış haklar gibi ilkelerin ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermiştir.

5.1. Brexit Sonrası Birleşik Krallık İç Hukuku ve Sığınma Konuları

Brexit, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması, BK iç hukuku ve sığınma politikaları üzerinde derin ve çok yönlü etkilere yol açmıştır. Bu etkiler yalnızca yasal düzenlemeleri değil, aynı zamanda uygulamaları ve uluslararası ilişkileri de kapsamaktadır. Brexit süreci, göç ve sınır yönetimi konularını ön plana çıkarmış ve bu durum, siyasi tartışmaları körükleyerek farklı siyasi topluluk vizyonlarını ortaya koymuştur (Schmidtke, 2021). Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması, ülkenin kendi yasal çerçevesini belirleme ve uluslararası anlaşmalara taraf olma özgürlüğünü artırmış olsa da, bu durum aynı zamanda bir dizi karmaşık sorunu ve belirsizliği de beraberinde getirmiştir (Heusler, 2020).

Brexit'in sığınma hukuku ve uygulamaları üzerindeki etkileri, özellikle Dublin Tüzüğü'nün sona ermesiyle belirginleşmiştir. Dublin Tüzüğü, sığınmacıların hangi AB üye ülkesinde başvurularının işleme alınacağını belirleyen bir mekanizmaydı ve bu sözleşmenin sona ermesiyle Birleşik Krallık, sığınma başvurularını değerlendirme konusunda daha fazla serbestiye sahip olmuştur, ancak bu durum aynı zamanda sorumlulukların paylaşımı konusunda yeni zorlukları da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, Birleşik Krallık, AB üyesi ülkelerle işbirliği yapma ve ortak çözümler üretme ihtiyacı duymaktadır, zira sığınma krizi gibi küresel sorunlar tek bir ülkenin sınırları içinde çözülememektedir. Sığınma başvuru süreçlerindeki değişiklikler, başvuru sahiplerinin haklarına erişimini etkileyebilir ve bu durum, insan hakları örgütleri ve hukuk uzmanları tarafından yakından izlenmektedir. Brexit'in ekonomik etkileri de sığınma politikalarını dolaylı olarak etkileyebilir. Makroekonomik istikrarsızlık ve iş gücü piyasasındaki dalgalanmalar, göçmen aleyhtarı söylemleri yoğunlaştırarak sığınmacılara olan toplumsal desteği azaltabilir (Leach, 2023; LeVoy ve Geddie, 2009; McCorkindale, 2018).

Brexit'in ardından Birleşik Krallık, göçmenlik konusunda daha katı bir yaklaşım benimsemiş ve puan bazlı bir sistem uygulamaya koymuştur (Portes, 2020; 2021). Bu sistem, nitelikli iş gücünü ülkeye çekmeyi amaçlarken, düşük vasıflı iş gücünün girişini sınırlandırmayı hedeflemektedir. Bu durum, sığınmacıların entegrasyonu ve iş piyasasına erişimi konusunda ek zorluklar yaratabilir. Sosyal

uyumun sağlanması, dil eğitimleri, mesleki eğitim programları ve kültürel oryantasyon gibi çeşitli destek mekanizmalarının geliştirilmesini gerektirmektedir. Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık'ın uluslararası hukuk ve insan hakları konusundaki taahhütleri de yakından izlenmektedir (Leach, 2023; LeVoy ve Geddie, 2009; McCorkindale, 2018).

5.1.1. Göçmenlik Kuralları

İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılması, insan hakları standartlarının aşınması riskini beraberinde getirebilir ve bu durumdan en çok etkilenenlerin başında göçmenler ve diğer savunmasız gruplar gelmektedir (McCorkindale, 2018). Brexit sonrası dönemde Birleşik Krallık, uluslararası insan hakları hukuku konusundaki bağımsız rolünü yeniden tanımlama fırsatına sahip olmuştur, fakat bu durum, insan hakları ihlallerine karşı daha zayıf bir koruma mekanizması oluşturma potansiyeli de taşımaktadır. (McCorkindale, 2018; Smith vd., 2019).

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasının akabinde, hükümet, göçmenlikle ilgili muhtelif alanlarda, bilhassa aile birleşimi, sığınma prosedürleri ve başvuru süreciyle ilgili derin tesirler icra eden yasalar geliştirmiştir. Dublin III Tüzüğü'nün tatbikinin sona erdirilmesi ve bunun yerine ulusal göçmenlik kaidelerinin ikame edilmesi, aile birleşimi hakları hususunda mühim değişikliklere yol açmıştır. Artık bireyler, yalnızca mülteci veya ikincil himaye statüsüne haiz akrabalarıyla Birleşik Krallık'ta birleşebilirler. Ayrıca, refakatsiz çocukların birleşim talebinde bulunması dahi, yalnızca mülteci statüsüne haiz bir aile üyesi, sadece ebeveynleriyle birleşimle tahditlidir. Sığınma başvurusu zaten Birleşik Krallık'ta fiziken bulunanlarla mahduttu; harici başvurular veya yasal giriş için sığınma vizesi opsiyonu mevcut değildi. Brexit'in akabinde, "geçersizlik" ile ilgili yeni yasalar getirilmiştir. Bu yasalar, mütekabil bir üçüncü ülkeyle sabık irtibatları bulunan bireylerin Birleşik Krallık'ta sığınma talebinde bulunmalarını menetmeyi hedeflemektedir (Mars ve Murray, 2020; Stringer, 2004).

Brexit sonrası Birleşik Krallık'ta, göçmenlik yasaları aile birleşimi ve sığınma süreçlerinde önemli ölçüde değişti. Dublin III Tüzüğü'nün yerine ulusal kurallar getirildi, bu da aile birleşimini kısıtladı: artık sadece mülteci veya ikincil koruma

statüsündeki akrabalarla birleşime izin veriliyor ve refakatsiz çocukların başvuruları da sınırlandırıldı. Sığınma başvuruları yalnızca ülke içinde kabul edilirken, 'geçersizlik' yasaları güvenli üçüncü ülkelerle bağlantısı olanların başvurularını engellemeyi amaçlamaktadır (ILRC, 2023; Refworld, 2023; Koçak, 2020).

Sığınma başvuru süreci de önemli değişikliklere uğramıştır. Göçmenlik Kuralları Madde 349'a göre, sığınmacılar için dört potansiyel sonuç bulunmaktadır:

- "Grup 1" mültecilerine, ardından kalıcı ikamet başvurusu yapılabilecek şekilde beş yıl süreyle sığınma izni verilebilir.
- "Grup 2" mültecilerine daha az hak tanınır, 2,5 yıl (30 ay) süreyle izin verilir ve 10 yıl sonra kalıcı ikamet için başvurma fırsatları vardır.
- Diğerleri, insani nedenlerle kalma izni alabilir, bu da insani koruma (HP), takdir yetkisiyle izin (DL), aile veya özel yaşam kuralları kapsamında izin ve refakatsiz sığınmacı çocuk (UASC) izni gibi çeşitli statülere düşer.
- Alternatif olarak, sığınma başvuruları reddedilebilir, ancak başarılı bir itiraz durumunda kalma izni alma seçeneği bulunur.

Bağımlı aile bireyleri, yani eşler, kayıtlı partnerler, evli olmayan birliktelikler ve reşit olmayan çocuklar da ana başvuru sahibinin tabi olduğu karara tabidir. Bu durum, aile bireylerinin sığınma başvuru sürecindeki birbirine bağımlı durumunu teyit eder niteliktedir; sığınma hakkı, geçerli gerekçeler mevcut ise uzatılabilir, aksi takdirde kısıtlanabilir (UNHCR, 1999; ILRC, 2025).

Ek olarak, bu değişikliklerin önemli bir veçhesi, başvuranın Birleşik Krallık nezdinde teşkil edebileceği riskin tahkikidir. Birleşik Krallık Göçmenlik Kuralları'nın 334. maddesi uyarınca, şayet bir şahıs hükümet tarafından ülke için bir tehdit olarak addedilirse, kendisine sığınma hakkı tanınmayacaktır. Bu durum, Birleşik Krallık hükümetinin sığınmacılara yönelik olarak benimsediği güvenlik merkezli yaklaşımın altını çizmektedir (Glover vd., 2001).

5.1.2. Vatandaşlık ve Sınırlar Yasası

2022 tarihli Vatandaşlık ve Sınırlar Yasası, Birleşik Krallık'ın sığınma sistemi üzerinde önemli bir etki yaratmış ve sığınma başvurusunda bulunan kişilerin

haklarını ve muamelelerini etkileyen bir dizi önemli değişiklik getirmiştir. Bu yasa, Birleşik Krallık'a nasıl girdiklerine bağlı olarak sığınmacılara farklı muameleler öngörmektedir; bu da sığınma sisteminde eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin artması riski taşımaktadır. Yasa, ülkeye "1951 Mülteci Sözleşmesi'nin lafzına veya ruhuna aykırı olarak" girenler ile yasal yollardan gelenler arasında ayrım yapmaktadır. Bu ayrım, uluslararası hukuk standartlarına uygunluğu konusunda eleştirilere yol açmıştır, zira Mülteci Sözleşmesi, sığınmacıların ülkeye giriş yöntemlerinden bağımsız olarak korunmasını öngörmektedir (Ivanovic ve Malavisi, 2019; Orellana, 2020).

Yasa, "A grubu" ve "B grubu" olarak adlandırılan iki farklı sığınmacı grubu oluşturmaktadır. "A grubu" sığınmacıları, Birleşik Krallık'a doğrudan zulüm gördükleri ülkeden gelen ve yasal yollardan giren kişilerden oluşmaktadır. "B grubu" sığınmacıları ise, Birleşik Krallık'a güvenli bir üçüncü ülke üzerinden gelen veya sahte belgelerle giriş yapan kişilerden oluşmaktadır. "B grubu" sığınmacılarının başvuruları daha az dikkate alınmakta ve sınırlı haklara sahip olmaktadırlar. Bu ayrım, sığınmacıların hakları ve adil muamele konusunda ciddi endişeler yaratmaktadır (Hadj-Abdou ve Kollar, 2024; Kılınç, 2020; McGee, 2020).

Sığınma başvurusunda bulunan kişilerin güvenli bir üçüncü ülke üzerinden gelmeleri durumunda, Birleşik Krallık hükümeti başvuruyu reddetme yetkisine sahiptir. Bu hüküm, sığınmacıların Birleşik Krallık'a ulaşmadan önce güvenli bir ülkede kalmış olmaları halinde korunma ihtiyaçlarının daha az olduğu varsayımına dayanmaktadır. Ancak, insan hakları örgütleri, bu yaklaşımın sığınmacıların korunma haklarını ihlal ettiğini ve onları zulüm gördükleri ülkelere geri gönderilme riskiyle karşı karşıya bıraktığını savunmaktadır. Bu yasa, Birleşik Krallık'ın sığınma başvurusunda bulunan kişilere sağladığı sosyal yardımları da azaltmaktadır. "B grubu" sığınmacılarına daha az mali destek sağlanmakta ve çalışma hakları kısıtlanmaktadır (Allsop vd., 2014; Bloch, 2001; Hadj-Abdou ve Kollar, 2024).

Sığınma başvurusunda bulunan kişilerin temyiz hakları da Vatandaşlık ve Sınırlar Yasası ile sınırlandırılmıştır. Yasa, Birleşik Krallık'ta sığınma başvurusunda bulunan kişilerin temyiz haklarını kısıtlamakta ve bu da adil yargılanma hakkı konusunda endişelere yol açmaktadır. Bu kısıtlamalar, sığınmacıların hatalı kararlara

karşı itiraz etme ve korunma ihtiyaçlarını kanıtlama fırsatlarını azaltmaktadır (Bloch, 2001; Kahraman, 2021; Yıldırım ve Kılıç, 2021).

Yasa ile Birleşik Krallık hükümeti, sığınmacıları Ruanda gibi üçüncü ülkelere gönderme yönünde planlamalar yapmaktadır. Söz konusu planlar, uluslararası hukuk ve insan hakları standartlarına aykırı olduğu gerekçesiyle geniş çapta tenkit edilmektedir. Ruanda planı, sığınmacıların Birleşik Krallık yerine Ruanda'da sığınma başvurusunda bulunmalarını ve davalarının anılan ülkede görülmesini öngörmektedir (Fanneron vd., 2019; Euromedmonitor, 2025)

Ruanda Sığınmacı Planı, Birleşik Krallık'ın sığınma sistemi dâhilindeki en ihtilaflı gelişmelerden biri olarak addedilmektedir ve uluslararası hukuk ile insan hakları kuruluşları tarafından yoğun eleştirilere tabi tutulmaktadır. Söz konusu plan, Birleşik Krallık topraklarına ulaşan sığınmacıların Ruanda'ya sevk edilmesini ve sığınma taleplerinin bu ülkede değerlendirilmesini öngörmektedir. Hükümet, bu planın gayrı meşru göçmen akınını azaltmak, insan kaçakçılığı ile mücadele etmek ve Birleşik Krallık'taki göçmenlik sisteminin üzerindeki baskıyı hafifletmek maksadıyla oluşturulduğunu beyan etmiştir (Glover vd., 2001; Uk gov, 2024).

Planın uygulanabilirliği ve etik açıdan kabul edilebilirliği konusunda ciddi endişeler bulunmaktadır. Ruanda ile yapılan anlaşma çerçevesinde, yasa dışı şekilde Birleşik Krallık'a gelen bireylerin Ruanda'ya nakledilmesi ve bu ülkede yerleştirilmeleri planlanmıştır. Ruanda hükümetine, bu sığınmacıların barınma, entegrasyon ve iş bulmalarını desteklemek üzere mali yardım sağlanması kararlaştırılmıştır. Anlaşma, insan hakları grupları, akademisyenler ve politika uzmanları tarafından ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Eleştiriler, planın etik, yasal ve insani boyutlarına odaklanmıştır. Ruanda Sığınmacı Planı, uluslararası hukuk çerçevesinde, özellikle 1951 tarihli Mülteci Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamında tartışmaya açılmıştır. İnsan hakları savunucuları, sığınmacıların zorla Ruanda'ya gönderilmesinin uluslararası koruma ilkeleriyle bağdaşmadığını belirtmiş ve bu uygulamanın, sığınmacıların haklarına erişimini kısıtlayabileceğine dikkat çekmiştir. Dahası, bu durum, sığınmacıları potansiyel olarak zulüm veya insanlık dışı muamele görebilecekleri bir ülkeye gönderme riski

taşımaktadır. Ayrıca, Ruanda'nın kendi insan hakları sicilinin zayıf olduğu vurgulanarak, bu ülkede sığınmacıların yeterli koruma altına alınamayacağı ifade edilmiştir. Bu endişeler, Ruanda'nın geçmişte insan hakları ihlalleriyle ilgili güvenilir raporlarla desteklenmektedir ve bu durum, sığınmacıların güvenliği ve refahı konusunda ciddi şüpheler uyandırmaktadır. (Fanneron vd., 2019; Pascal, 2021; UNHCR 2023).

Ruanda planı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve bağlı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS**)** açısından çok sayıda hukuki tartışma ve kural ihlali iddiasını gündeme getirmiştir. İşte bu bağlamda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Sözleşme hükümleri çerçevesinde dikkate alınması gereken başlıca kurallar:

AİHS Madde 3 – İşkence Yasağı ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele Yasağı

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

Bu madde, mutlak bir haktır ve hiçbir koşulda istisnası yoktur. Birleşik Krallık'ın sığınmacıları Ruanda'ya gönderme politikası, Ruanda'da yeterli mülteci koruması ve insan hakları güvencesi bulunmadığı gerekçesiyle, bu kişilerin kötü muamele veya hak ihlali riskine maruz kalabileceği endişesi yaratmıştır. AİHM, bu maddeyi esas alarak 2022 yılında İngiltere'nin bir sığınmacıyı Ruanda'ya gönderme kararını geçici tedbir kararıyla durdurmuştur.

AİHS Madde 6 – Adil Yargılanma Hakkı

"Herkes, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklarda ya da kendisine yöneltilen bir suç isnadı durumunda, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil şekilde görülmesini isteme hakkına sahiptir."

Ruanda'ya gönderilmesi planlanan kişilerin, gönderilmeden önce kendi durumlarını etkin bir biçimde savunma, itiraz ve hukuki yardım alma hakları olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu sürecin yeterince adil ve şeffaf biçimde işlemediği yönünde AİHM tarafından endişeler dile getirilmiştir.

AİHS Madde 13 – Etkili Başvuru Hakkı

"Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, etkili bir iç hukuk yoluna başvurma hakkı vardır."

Sığınmacıların sınır dışı edilmeden önce iç hukuk yollarını tüketme ve başvurularının ciddiyetle değerlendirilmesi gerekir. Ruanda planı, bu bireylerin başvurularının yeterince bireyselleştirilmeden "toplu" biçimde reddedildiği yönündeki iddialar nedeniyle, etkili başvuru hakkının ihlali riski taşımaktadır.

AİHS Madde 2 – Yaşam Hakkı (Dolaylı bağlantı)

Doğrudan ihlal edilmemiş olsa da, sığınmacıların gönderilecekleri ülkede yaşamlarını tehdit edecek koşulların varlığı durumunda, devletlerin bu kişileri geri gönderme yasağına uymaları gerekmektedir (non-refoulement ilkesi).

AİHS, doğrudan "geri gönderme yasağı"nı içermese de, AİHM içtihatlarında Madde 2 ve Madde 3 ile birlikte yorumlanarak bu ilkeyi tanımaktadır. Ruanda'nın güvenli üçüncü ülke olup olmadığı konusundaki ciddi soru işaretleri, İngiltere'nin bu yükümlülüğünü ihlal etmiş olabileceğini göstermektedir.

AİHM'nin 2022 Kararı (Ara Tedbir)

2022 yılında AİHM, Birleşik Krallık'ın Ruanda'ya sığınmacı gönderme girişimini durduran geçici tedbir (Rule 39) kararını almıştır. Mahkeme, bireylerin Ruanda'ya gönderilmeleri halinde geri dönüşü mümkün olmayan zararlar doğabileceği gerekçesiyle, İngiltere'nin gönderme işlemini askıya almıştır. Bu karar, uluslararası insan hakları hukukunun üstünlüğünü ve AİHS'ye taraf devletlerin bu yükümlülüklere bağlı kalmak zorunda olduğunu yeniden vurgulamıştır.

Ruanda planı, AİHS'nin özellikle Madde 3 (kötü muamele yasağı) **ve** Madde 13 (etkili başvuru hakkı) gibi temel hükümleriyle çelişme riski taşıdığı için yoğun hukuki inceleme ve eleştiriye maruz kalmıştır. AİHM kararları, Birleşik Krallık da dahil olmak üzere Sözleşme'ye taraf tüm ülkeler için bağlayıcıdır. Dolayısıyla İngiltere'nin bu uygulaması, yalnızca iç hukuki değil, aynı zamanda uluslararası insan hakları yükümlülükleri açısından da tartışmalıdır**.**

Hükümet, bu planın yasa dışı göçmen teknelerinin tehlikeli yolculuklarını caydıracağını ve İngiliz kanalında yaşanan ölümleri azaltacağını savunmuştur. Ancak,

planın uygulanabilirliği konusunda ciddi soru işaretleri oluşmuştur. Özellikle, planın finansal maliyeti, operasyonel zorlukları ve Ruanda'nın insan hakları konusundaki geçmişi dikkate alındığında, bu planın uygulanabilirliği şüphelidir. Plan hakkında yeterli bilgi sağlanamamış ve kamuoyunda geniş çapta eleştiriler yükselmiştir. Bazı hukuk uzmanları, planın insan hakları ihlallerine yol açabileceği konusunda uyarıda bulunmuş ve yargı süreçlerinde iptali talep edilmiştir. Dahası, Birleşik Krallık'ın sığınmacıları koruma yükümlülüğünü başka bir ülkeye devretmesi, uluslararası hukuk normlarına aykırıdır ve ülkenin itibarını zedeleyebilir (Bloch, 2001; Lagrue, 2023).

Ruanda Sığınmacı Planı, yalnızca göç politikaları açısından değil, aynı zamanda Birleşik Krallık'ın uluslararası itibarı ve ahlaki yükümlülükleri açısından da önemli bir tartışma konusu olmuştur. Bu plan, hükümetin düşmanca çevre politikalarının bir uzantısı olarak görülmüş ve sığınmacılara yönelik yaklaşımın daha cezalandırıcı bir yapıya büründüğünü ortaya koymuştur. Göçmenlik sisteminin uzun vadeli sürdürülebilirliği, adil ve insani bir şekilde ele alınması gerektiği yönünde ulusal ve uluslararası düzeyde çağrılar yapılmıştır. Sonuç olarak, Boris Johnson hükümeti döneminde yürürlüğe alınan Ruanda Sığınmacı Planı, göç politikalarının sınırları, uluslararası sorumluluklar ve insan hakları normları arasında süregelen gerilimi açıkça gözler önüne sermiştir. Bu politika, yalnızca göçmenlik ve iltica sistemini değil, aynı zamanda Birleşik Krallık'ın uluslararası insan hakları taahhütlerini ve iç politikadaki etik sorumluluklarını yeniden değerlendirme gerekliliğini gündeme getirmiştir. Öte yandan, hükümet yetkilileri, planın insan kaçakçılarının eline düşen savunmasız sığınmacıların sayısını azaltarak ve Birleşik Krallık'ın göç sistemine olan talebi hafifleterek uzun vadede daha adil bir sistem sağlayacağını savunmaktadır. Bu bağlamda, planın eleştirilere rağmen, insani bir amaç taşıdığı ve yasa dışı göçle mücadelede önemli bir adım olduğu belirtilmektedir (Immigration White Paper, 2025; Teodorescu, 2018).

5.1.3. Yasa Dışı Göç Yasası

Yasa dışı Göç Yasası, Birleşik Krallık'ın sığınma politikalarında önemli değişiklikler getirerek ülkeye "yasa dışı" yollarla girenlerin durumunu daha da

karmaşık hale getirmektedir. Bu yasa, hükümetin göç kontrolünü sıkılaştırma ve yasa dışı göçü caydırma çabalarının bir parçası olarak yürürlüğe konulmuştur. 20 Temmuz 2023 tarihinde Kraliyet Onayı alarak yürürlüğe girmiştir. Yasa, özellikle Manş Denizi'ni geçerek ülkeye ulaşan sığınmacılara yönelik sert önlemler içermektedir. Bu yasa, belirli şartları sağlayan kişilerin sınır dışı edilmesi konusunda İçişleri Bakanı'na bir yükümlülük getirmektedir. Bu şartlar, göçmenlik yasalarını ihlal ederek Birleşik Krallık'a giriş yapmayı ve 7 Mart 2023 veya sonrasında ülkeye gelmeyi kapsamaktadır. (Uk gov, 2025; Glover vd., 2001).

Yasa dışı giriş yapmaya kalkışan kişiler ve onların aile üyeleri, çocuklar dahil olmak üzere, İçişleri Bakanı tarafından "makul ölçüde mümkün olan en kısa sürede" sınır dışı edilmelidir; ancak, İçişleri Bakanı tarafından belirlenmiş istisnai durumlar varsa bu uygulanmayabilir. Yasa, Birleşik Krallık'a yasa dışı yollarla giren kişilerin sığınma başvurusunda bulunmasını veya başka bir yasal yolla kalmasını zorlaştırmaktadır. Refakatsiz çocukların sınır dışı edilmesi zorunlu değildir, ancak İçişleri Bakanı bu çocukların 18 yaşına gelmeleriyle birlikte sınır dışı edilmesi için düzenlemeler yapılabilir. Bu politika, Birleşik Krallık'ın uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülükleri ve özellikle çocuk hakları konusunda ciddi eleştirilere yol açmıştır. Bakan, sınır dışı edilme koşullarını karşılayan kişilerin yaptığı iltica başvurularını işlemeye almayı otomatik olarak reddetmekle yükümlüdür. Bu kişiler, gönderilecekleri ülkede "ciddi ve geri döndürülemez zarara" uğrama riski taşıdıklarını ileri sürerek sınır dışı edilmeye itiraz edebilmektedirler (Kahraman, 2021; UNHCR, 2023).

Yasa, sınır dışı edilme süreci boyunca kişilerin, çocuklar ve refakatsiz çocuklar dahil olmak üzere, gözaltında tutulmasına izin verir. Göçmenlik hakimleri 28 günlük gözaltı süresinden sonra kefaletle serbest bırakılma izni verebilir; ancak bu garanti değildir ve bu durum uzun süreli gözaltılara yol açabilir. Ancak, hukuka aykırı gözaltılara karşı koruma sağlayan "habeas corpus" yargı başvuruları hariç tutulmamıştır (Bosworth ve Vannier, 2016).

Yasa, bu kapsama giren kişilerin Birleşik Krallık'a yeniden girişine, oturum izni veya vatandaşlık verilmesine kalıcı bir yasak getirmektedir. Bu yasak yalnızca insan

haklarına dayanan veya zorlayıcı koşulların bulunduğu sınırlı durumlarda istisnalar içermektedir. Vatandaşlık yasağı, bu kapsamdaki kişilerin Birleşik Krallık'ta doğan çocuklarını da kapsamaktadır. Yasa dışı Göç Yasası, Birleşik Krallık'ın uluslararası hukuk yükümlülükleri, özellikle de 1951 BM Mülteci Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile uyumluluğu konusunda ciddi soruları gündeme getirmektedir. BM Mülteci Ajansı ve diğer insan hakları kuruluşları, yasanın uluslararası hukuk standartlarını ihlal ettiğini ve korunmaya muhtaç kişilerin haklarını tehlikeye attığını belirtmiştir (Kahraman, 2021; Karageorgiou, 2019; LeVoy ve Geddie, 2009).

Ruanda planı ve Yasa Dışı Göç Yasası, Birleşik Krallık'ın Brexit sonrası göç politikasının temel taşları olarak kabul edilmektedir. Her iki düzenleme de, ülkeye düzensiz yollarla girenlerin sığınma başvurusu yapmasını engellemeyi ve bu kişileri üçüncü ülkelere göndermeyi amaçlamaktadır. Ancak, bu politikalar, insan hakları örgütleri ve uluslararası hukuk uzmanları tarafından yoğun bir şekilde eleştirilmektedir. Bu eleştiriler, söz konusu düzenlemelerin uluslararası hukuka aykırı olduğunu, mülteci haklarını ihlal ettiğini ve insanlık dışı uygulamalara yol açabileceğini vurgulamaktadır (Karaçay, 2023; UNHCR, 2023). Brexit sonrası dönemde, Birleşik Krallık, göç ve sığınma politikalarını yeniden şekillendirirken, uluslararası hukuk normlarına ve insan haklarına saygı gösterme yükümlülüğünü de gözetmek zorundadır. Aksi takdirde, ülkenin uluslararası arenadaki itibarı zarar görebilir ve insan hakları konusundaki liderlik rolü sorgulanabilir hale gelebilir. Brexit, Birleşik Krallık'ın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile ilişkisini de gündeme getirmiş ve bu durum, özellikle göç kontrolü alanında, insan hakları standartlarının korunması açısından önemli zorluklar yaratmıştır (Mitsilegas ve Guild, 2024). Brexit ile Avrupa Birliği'nin temel haklar konusundaki koruma mekanizmalarından ayrılan Birleşik Krallık'ta, insan haklarının geleceği ve özellikle de göçmenlerin ve sığınmacıların haklarının nasıl korunacağı büyük bir tartışma konusu olmuştur (McCorkindale, 2018).

Brexit'in ardından İngiltere, Avrupa Birliği'nden ayrılmasının getirdiği yeni koşullar altında, göçmenlik politikasını yeniden şekillendirme sürecine girmiştir, bu süreç Birleşik Krallık'ın ekonomik ve sosyal yapısında önemli değişikliklere yol açmıştır (Clarke vd., 2017). Bu bağlamda, İngiltere'nin uygulamaya koyduğu yeni

göçmenlik modeli, hem ekonomik ihtiyaçları karşılama hem de kamuoyunun göç konusundaki endişelerini giderme amacı taşımaktadır, bu dengeyi sağlamak karmaşık bir süreç olmuştur.

İngiltere'nin uyguladığı puan temelli göçmenlik sistemi, Avustralya'nın uyguladığı sisteme benzemekle birlikte, İngiltere'nin sistemi ve politikaları, diğer ülkelerinkilerden bazı noktalarda ayrılmaktadır. İngiltere'nin puan tabanlı göçmenlik sistemine geçişi 2008 yılında gerçekleşmiştir. Avustralya'nın sistemini örnek alarak kendi ihtiyaçlarına göre uyarlayan İngiliz hükümeti, sistemi daha karmaşık bir hale getirmiştir. Sistemin başlamasıyla birlikte, göçmenlik başvuruları dört ana başlıkta değerlendirilmiş, ardından Avrupa Birliği dışından kalifiye olmayan göçmen alımına son verilmiştir. Bu değişiklikler, İngiltere'nin göçmenlik politikasında önemli bir dönüşümü işaret etmektedir (Saleh-Hughes, 2025.; Uk Gov, 2025; HM Goverment, 2025). Yeni sistem, göçmenlerin niteliklerini ve potansiyel katkılarını daha detaylı bir şekilde değerlendirerek, ülkenin uzun vadeli ekonomik hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Hükümetin belirlediği dört temel kıstas bulunmaktadır. Yüksek değere sahip göçmenler, kalifiye işçiler, öğrenciler ve geçici göçmenler. Daha önce belirtildiği gibi, kalifiye olmayan işçiler de bu kıstaslara eklenmiştir. Olağanüstü yetenekli sıfatı, İngiliz hükümetinin ilk kıstas üzerinden değerlendirdiği kişilerin, kendi alanlarında küresel düzeyde en üstün potansiyele sahip olduklarını ifade etmektedir. Bu niteliklere haiz kişiler, genellikle yüksek yetenekli ve gelirli yatırımcılardan oluşmaktadır. İkinci kıstasa tabi olanlar ise, ilk kıstastaki nitelikleri tam olarak karşılamayan bireylerdir. Bu gruptakiler genellikle şirket çalışanı olan beyaz yakalılar, sporcular, bilim insanları ve mühendislerden oluşmaktadır. Bu kişilerin yıllık gelirlerinin 150.000 £'un altında olmaması gerekmektedir. Belirli mesleklerde uzmanlaşmış olmaları ve kabul edilmeleri için gereken toplam puan miktarı 70'tir. Üçüncü kıstas çerçevesinde değerlendirilen öğrenciler için herhangi bir ayrım gözetilmemektedir. Başvurulan eğitim kurumlarının kendilerine özgü kıstasları karşılaması koşuluyla, İngiltere'de öğrenim görmek isteyen öğrenciler arasında herhangi bir ayrım yapılmamaktadır. Son olarak, geçici göçmenler kategorisi,

İngiltere'de kısa süreli çalışma veya gönüllülük faaliyetlerinde bulunmak isteyen kişileri kapsamaktadır (Faus, 2018; Worsley vd., 2021).

İngiltere'nin puan tabanlı göçmenlik politikası, Avrupa Birliği hukukunun bütünleyici yapısı nedeniyle, Birlik üyesi ülke vatandaşlarına uygulanamamaktadır. Brexit öncesinde geçerli olan bu durum, Brexit sürecinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Avrupa Birliği hukuku çerçevesinde, tüm Avrupa Birliği ülkelerinin vatandaşlarının (yeni üyeler dahil) diğer üye ülkelerde serbestçe dolaşım ve çalışma hakkı, İngiltere'nin puan temelli göçmenlik modelinin bu ülke vatandaşlarına uygulanmasını engellemiştir. Brexit sonrası dönemde ise, İngiltere'deki göçmenler, ülkelerine yaptıkları para transferleriyle ekonomik katkı sağlamaya devam etmektedir. Bu ekonomik transferler, göçmenlerin sınır ötesi ekonomik bağlarını sürdürdüğünü göstermektedir. Ancak, göçmen politikalarındaki kısıtlamalar ve belirsizlikler, bu havalelerin hacmini ve devamlılığını etkileyebilmektedir. Yeni puan tabanlı sistem, nitelikli iş gücüne odaklanarak İngiltere ekonomisindeki belirli sektörlerin iş gücü gereksinimlerini karşılama amacını taşımaktadır. Bununla birlikte, düşük vasıflı iş gücünün azalması, özellikle tarım, inşaat ve hizmet sektörlerinde iş gücü açıklarına neden olabilmektedir. Göçmenlerin bu sektörlerdeki katkıları, İngiltere ekonomisinin sürdürülebilirliği ve rekabet gücü açısından kritik öneme sahiptir. İngiltere'nin Brexit sonrasında uygulamaya koyduğu puan tabanlı göçmenlik politikası, Avrupa Birliği'nden ayrılmasının ardından göçmenlik sistemini tamamen yeniden yapılandırma çabasının bir parçası olarak 2021 yılında hayata geçirilmiştir. Bu politika, İngiltere'nin ulusal çıkarlarını ön planda tutan, yetenek merkezli bir göçmenlik yaklaşımı sunmayı hedeflemiştir. Puan tabanlı sistem, iş gücü açığını kapatmak, nitelikli göçmenlerin ülkeye girişini kolaylaştırmak ve düzensiz göçü önlemek amacıyla geliştirilmiştir. Avrupa Birliği ve diğer ülkelerden gelen göçmenlere eşit bir değerlendirme yaparak, serbest dolaşım hakkının sona ermesiyle ortaya çıkan boşluğu doldurmayı amaçlamıştır. Bu sistem, bireylerin İngiltere'de çalışmak veya yaşamak için belirli kriterleri karşılamasını şart koşmaktadır (Bloch, 2001; Glover vd., 2001; HM Goverment, 2025).

Göçmenlerin puan elde edebilmeleri için belirli koşulları, mesleki yetkinlikleri ve iş tekliflerini karşılamaları beklenmektedir. Vize alabilmek için toplamda 70 puan

yeterli görülmektedir. Puanlar, iş teklifi, İngilizce dil yeterliliği ve yıllık maaş düzeyi gibi faktörlere göre belirlenmektedir. Örneğin, hükümetin belirlediği sektörlerde iş teklifi olan ve yıllık maaşı 25.600 £ veya üzerinde olan göçmenler 20 puan alabilmektedir. Daha düşük maaş teklifleri için ise, yalnızca sağlık ve eğitim gibi sektörlerde çalışmayı kabul etmeleri halinde ek puanlar kazanabilmektedirler. Puan tabanlı sistem, özellikle yüksek nitelikli iş gücüne odaklanmıştır. Sağlık sektörü, mühendislik ve teknoloji gibi kritik alanlarda çalışanların İngiltere'ye girişini kolaylaştırmak amacıyla Sağlık ve Bakım Vizesi gibi özel vizeler sunulmaktadır. Bu, sağlık sisteminin Brexit sonrası iş gücü eksikliklerini gidermeye yönelik bir tedbir olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, global yetenek programı, akademik araştırmacılar ve yenilikçi girişimciler gibi yüksek nitelikli bireyleri hedeflemektedir. Bu yaklaşım, İngiltere'yi küresel yetenek havuzundan yararlanabilecek bir cazibe merkezi yapmayı amaçlamaktadır. Düşük vasıflı işçilerin göçüne getirilen kısıtlamalar, puan tabanlı sistemin bir diğer önemli unsurudur. Brexit sonrası göç politikası, AB'nin serbest dolaşım düzenlemelerinin sona ermesiyle birlikte düşük vasıflı işçiler için yeni bir göç kategorisi oluşturmamıştır. Bunun yerine, düşük vasıflı işler için yerel iş gücünün desteklenmesi ve eğitilmesi gerektiği savunulmaktadır. Bu durum, tarım ve hizmet sektörlerinde iş gücü açığına yol açmış; bu nedenle, geçici işçi vizeleri gibi kısa süreli düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu çözümler, iş dünyası temsilcileri ve bazı politik çevrelerce geçici ve yetersiz olarak değerlendirilmektedir (Kosten, 2023; Özer, 2024).

Puan tabanlı sistem, İngiltere'nin göçmenlik politikalarının dijitalleştirilmesi ve modernizasyonu yönünde bir adım olarak da görülmüştür. Başvuru süreçleri büyük ölçüde çevrimiçi hale getirilmiş ve biyometrik verilerle desteklenmiştir. Bu durum, başvuru süreçlerinin daha hızlı ve etkili bir şekilde yönetilmesini sağlamıştır. Ancak, bu sistemin uygulanması sırasında çeşitli teknik sorunlar ve bürokratik engeller de ortaya çıkmıştır. Brexit sonrası göçmenlik politikası, İngiltere'nin uluslararası ilişkilerindeki dönüşümünü de yansıtmaktadır. Sistem, ülkenin küresel iş gücü piyasasında rekabetçi bir konuma gelme hedefini taşırken, aynı zamanda ulusal sınırların kontrolüne vurgu yapmıştır. Bu politika, göçün sosyal, ekonomik ve kültürel etkilerini dengelemeye çalışmıştır. Ancak, iş gücü açığı, ücret baskıları ve entegrasyon sorunları gibi konularda eksiklikler yaşanmıştır. Netice itibariyle, İngiltere'nin Brexit

sonrası uygulamaya koyduğu puan tabanlı göçmenlik politikası, yetenek odaklı bir çerçeve oluşturarak, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara göre göçü düzenlemeyi amaçlamıştır. Yüksek vasıflı işçilere öncelik verilmesi ve düşük vasıflı göçün sınırlanması, bu politikanın ana unsurlarından biri olmuştur. Ancak, bu sistem, iş gücü piyasasındaki dengesizlikler ve bazı sektörlerde yaşanan iş gücü açıkları gibi zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Politikanın uzun vadeli etkileri, İngiltere'nin iş gücü piyasası ve uluslararası rekabet gücü üzerindeki sonuçları üzerinden değerlendirilmeye devam etmektedir. Puan temelli göçmenlik sisteminde önemli olan üç kıstas vardır: etkenler, skor ölçümü ve sıralama. Bu üç kıstas, sistemin temelini oluşturarak göçmen adaylarının değerlendirilmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Her bir kıstas, göçmen adayının niteliklerini farklı açılardan değerlendirerek, İngiltere'ye uyum sağlayabilecek ve ekonomik katkıda bulunabilecek kişilerin seçilmesine yardımcı olmaktadır (Glover vd., 2001; Papademetriou, 2019; Tani, 2014; VisaGuide, 2023; HM Goverment, 2025).

Birleşik Krallık'ın göçmenlik sisteminde, göçmen adaylarının niteliklerini ve potansiyel katkılarını değerlendirmek üzere çeşitli faktörler kullanılmaktadır. Bu faktörler arasında; eğitim düzeyi, yaş, iş tecrübesi ve ülkenin diline olan hâkimiyet bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, gidilecek ülkede ikamet eden aile üyeleri ve alınmış iş teklifleri de sayılabilir. Bu faktörler temel olarak ekonomik odaklıdır; ancak, adaptasyon ve kültürel bütünleşme için de birer ölçüm aracı olarak değerlendirilmektedir. Sistemin bir diğer önemli unsuru skor ölçümüdür. Bu ölçüme eğitim kriteri üzerinden bir örnek vermek gerekirse, göçmenlik için başvuran bir kişinin lise mezuniyetini takiben okuduğu her yıl için iki puan kazanması veya yüksek mezuniyet seviyesine sahip kişilerin doğrudan yirmi beş puan kazanması örnek olarak gösterilebilir. Puan temelli göçmenlik sisteminin son unsuru ise sıralamadır. Bu unsura göre, bazı bireyler birtakım avantajlardan yararlanabilmektedir. Örneğin, teknoloji, mühendislik, matematik gibi bölümlerden mezun olmuş kişiler veya uluslararası hukukun "jus sanguinis" ilkesine uygun aile bağlarına sahip kişiler bu avantajlardan faydalanabilmektedir (Akkoyun, 2021; 2022; 2025; globalpassport, 2025)

İngiltere de kalifiye göçmenleri belirlemek için bu kriterleri kullanan ülkelerdendir. İngiltere'ye göçmenlik başvurusunda bulunan birinin yaklaşık 125

potansiyel puandan 75 puan alması gerekir. İngiltere'nin bu kişileri seçmek için oluşturduğu politikanın adı "Yüksek Nitelikli Göçmen Programı" (YNGP) dır. Sistem, başvuranın sağlık durumu, İngilizce bilgisi ve maddi yeterliliğini de dikkate alır.(uk Gov, 2024; Mahboubi, 2024).

YNGP'ye göre; eğitim durumundan 30-50 puan arası, sahip olduğu maddiyattan 5-45 puan arası, yaşlılık durumundan 0-20 puan arası ve Birleşik Krallık'taki daha önceden deneyimlediği iş veya eğitim tecrübelerinden 5 puan alınabilmektedir. Dil yeterliliği için ise, başvuran bireyin IELTS'ten en az altı puan alması gerekmektedir. İngiltere'de uygulanan puan temelli göçmenlik sisteminin diğer ülkelere göre en önemli farklarından biri, başvuran kişinin MBA derecesine sahip olmasının sağladığı avantajdır; bu durum, başvuru sahibine ek puanlar kazandırabilir ve başvuru sürecinde öncelik sağlayabilir. Ancak, MBA sahibi bir kişinin bile temel uygunluk kriterlerini karşılaması zorunludur. İngiltere'ye göçmenlik için başvuran kişiler; yüksek nitelikli işçi, orta nitelikli işçi, düşük nitelikli işçi, öğrenciler ve geçici işçiler şeklinde kategorize edilmektedir. Aile bağlarından kaynaklı göçmenlik başvuruları ve insani haklara dayalı başvurular ise, puan sisteminden bağımsız olarak değerlendirilmektedir (LOC, 2025; Tani, 2014; Wassem ve Haddal, 2007). United Kingdom Border and Immigrant Agency, 2013 yılına kadar tüm bu düzenlemelerle ilgilenen yetkili kurum olmuştur. 2013 yılında ise United Kingdom Visas and Immigration kurulmuş olup, söz konusu düzenlemeler halen bu kurum tarafından yürütülmektedir (UKVisas, 2024; 2022).

5.2. Brexit Sonrası İngiltere'nin Avrupa Birliği Ülkelerine Uyguladığı Göçmen ve Sığınmacı Politikaları

Brexit sonrası İngiltere'nin Avrupa Birliği üyesi ülkelere yönelik göçmen ve sığınmacı politikaları, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla birlikte önemli değişikliklere uğramış ve yeni bir göç rejimi oluşturulmuştur. Bu politikalar, AB ile serbest dolaşımın sona ermesi, göçmenlerin değerlendirilmesinde daha sıkı kriterlerin uygulanması ve sığınma başvurularının yönetiminde ulusal önceliklerin öne çıkarılması çerçevesinde şekillenmektedir. Serbest dolaşımın sona ermesi, İngiltere'nin AB vatandaşları ile diğer ülkelerden gelen bireyler arasında artık

herhangi bir ayrım yapmaması sonucunu doğurmuştur. Yeni sistemde, AB üyesi ülkelerin vatandaşları, tıpkı diğer ülkelerden gelen bireyler gibi puan tabanlı göçmenlik sistemine tabi tutulmaktadır. Bu sistemde, dil becerileri, iş teklifi, maaş seviyesi ve meslek kategorisi gibi kriterler temel alınmakta ve adaylardan belirli bir puan eşiğini karşılamaları beklenmektedir. Serbest dolaşımın kaldırılması, AB ülkelerinden düşük nitelikli iş gücünün girişini önemli ölçüde sınırlamakta ve İngiltere'nin göç politikasını daha seçici bir hale getirmektedir. Bu durum, özellikle belirli sektörlerdeki iş gücü açığını azaltmayı ve daha yüksek vasıflı iş gücünü ülkeye çekmeyi amaçlamaktadır. İngiltere'nin bu yaklaşımı, küresel rekabet gücünü artırma ve ekonomik büyümeyi destekleme stratejisinin bir parçası olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, bu değişiklikler, İngiltere'nin göçmenlik politikalarını daha ulusal çıkarlara uygun hale getirme çabasını yansıtmaktadır. Puan tabanlı sistem, İngiltere'nin ihtiyaç duyduğu yeteneklere sahip göçmenleri seçerek, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısına daha fazla katkı sağlamayı hedeflemektedir (Glover vd., 2001; Mahboubi, 2024).

İngiltere, Avrupa Birliği vatandaşlarına yönelik göç politikalarında, Brexit öncesinde ülkede bulunanların haklarını koruma amacıyla AB Yerleşim Planı adında bir düzenleme oluşturmuştur. Bu program, AB vatandaşlarına ve aile üyelerine İngiltere'de daimi veya geçici oturma izni başvurusunda bulunma imkânı tanımakta; ancak başvuruların belirli bir süre İngiltere'de yaşamış olma şartına bağlı olduğu belirtilmektedir. Bu düzenleme, AB vatandaşlarının Brexit öncesinde elde ettikleri hakları muhafaza etmeyi amaçlarken, yeni göçmenlerin sisteme girişini daha sıkı koşullara tabi kılmaktadır. Brexit sonrasında sığınmacı politikaları da yeniden düzenlenmiş ve İngiltere'nin AB ile olan sığınma iş birliği çerçevesi değişmiştir. Daha önceki Dublin III Tüzüğü uyarınca, sığınmacıların ilk giriş yaptıkları AB ülkesine iade edilmeleri mümkünken, Brexit sonrasında İngiltere bu sistemden ayrılarak söz konusu mekanizmayı kullanma yetkisini kaybetmiştir. Bu durum, İngiltere'nin sığınmacıları geri gönderme olanağını kısıtlamakta ve sığınma başvurularının yönetimini daha karmaşık bir hale getirmektedir. İngiltere, AB ile yeni bir sığınma iş birliği anlaşması yapma çabası içinde olsa da, bu konuda henüz belirgin bir ilerleme kaydedilememiştir (Clarke vd., 2017; Glover vd., 2001; Horizon, 2020).

İngiltere'nin sığınma politikaları, ulusal sınırların korunması ve yasa dışı göçmen akışının önlenmesi hedeflerine odaklanmaktadır. Kanal yoluyla gelen yasadışı göçmenlere yönelik daha sert tedbirler alınmakta ve bu durum, özellikle AB ülkeleri üzerinden geçiş yapan bireyleri etkilemektedir. Yasa dışı göçmenlerin Ruanda'ya gönderilmesini öngören tartışmalı bir politika da bu bağlamda ortaya çıkmıştır. İngiltere, bu tür uygulamalarla sığınma başvurularını caydırmayı ve yasa dışı göçmen akışını kontrol altına almayı hedeflemektedir (Arsava, 2018; Arsava, 2021).

Brexit sonrası göç politikaları, İngiltere'nin Avrupa Birliği ile olan ekonomik ve sosyal ilişkilerindeki dönüşümün bir yansıması olarak değerlendirilmekte olup, İngiltere'nin egemenlik anlayışına dayalı yeni bir göç rejimini temsil etmektedir. Bu politikalar, nitelikli iş gücünü desteklerken, düşük nitelikli iş gücünün ve yasa dışı göçmenlerin girişini sınırlandırmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda, sığınmacılar ve uluslararası koruma gereksinimi olan bireyler için daha sınırlayıcı bir yaklaşım benimsenmekte, bu durum uluslararası hukukun gereklilikleri ve insan hakları açısından eleştirilere neden olmaktadır (Yassen, 2021; Sanal, 2024).

Brexit sonrası İngiltere'nin AB üyesi ülkelere yönelik göçmen ve sığınmacı politikaları, serbest dolaşımın sona ermesi, puan tabanlı sistemin uygulanması ve sığınma başvurularında daha sıkı düzenlemeler gibi unsurlarla şekillenmekte ve bu durum, İngiltere'nin ulusal çıkarlarını önceliklendiren bir strateji izlediğini açıkça göstermektedir. Bu politikalar, AB ile İngiltere arasındaki göç ilişkilerinin yeniden tanımlandığı bir dönemi yansıtmakta ve uzun vadeli etkileri hem ekonomik hem de sosyal boyutlarda kendini derinlemesine hissettirmektedir. AB Yerleşim Planı, Brexit sonrası İngiltere'nin Avrupa Birliği vatandaşlarına yönelik göç politikalarının kritik bir bileşeni olarak tasarlanmış olup, Brexit öncesinde Birleşik Krallık'ta yaşayan AB vatandaşlarının haklarını etkin bir şekilde korumayı amaçlamaktadır. Program, serbest dolaşımın sona ermesiyle birlikte İngiltere'de yaşamaya devam etmek isteyen AB vatandaşlarının yasal statülerini güvence altına almak için oluşturulmuş ve bu sayede belirsizliklerin önüne geçilmiştir. Aynı zamanda, aile üyeleri ve Avrupa Ekonomik Alanı ile İsviçre'den gelen bireyler de bu kapsayıcı programa dâhil edilerek,

geniş bir kesimin hakları güvence altına alınmıştır (Bloch, 2001; European Commission, 2023; Sanal, 2024).

Söz konusu program, iki farklı statü seçeneği sunmaktadır: Sürekli oturma izni ve geçici oturma izni. Sürekli oturma izni, Birleşik Krallık topraklarında beş yıl boyunca kesintisiz ikametgahı bulunan bireyler için geçerli olup, bu kişilere İngiltere'de kalıcı olarak yaşama, çalışma ve kamu hizmetlerinden yararlanma hakkı sağlamaktadır. Beş yıldan daha kısa bir süre İngiltere'de ikamet eden bireyler ise geçici oturma iznine başvurma hakkına sahip olup, beş yıllık süreyi tamamladıktan sonra sürekli oturma izni başvurusunda bulunabilirler. Bu yapılandırma, Avrupa Birliği vatandaşlarının Brexit öncesinde elde etmiş oldukları hakların korunmasını temin etmekte ve Birleşik Krallık'taki varlıklarını sürdürebilmelerine olanak tanımaktadır. (Sanal, 2024; Uk Gov, 2022; Miller vd., 2019).

Başvurular, dijital bir platform üzerinden gerçekleştirilmekte olup, başvuru sahiplerinin kimlik bilgileri, Birleşik Krallık'taki ikamet sürelerini tevsik eden belgeler ve kimlik doğrulama evraklarını sunmaları beklenmektedir. Değerlendirme sürecinde, başvuru sahiplerinin Birleşik Krallık'ta istihdam edildikleri, eğitim aldıkları veya geçimlerini sağlayabilecek yeterli kaynağa sahip olduklarını ispatlamaları gerekmektedir. Prosedür, nispeten basit ve erişilebilir olacak şekilde yapılandırılmış olmasına rağmen, teknik aksaklıklar ve bilgi yetersizliği gibi faktörler nedeniyle bazı bireylerin sistemden faydalanmakta zorluklar yaşadığı yönünde eleştiriler bulunmaktadır. EU Settlement Scheme, bireylerin yalnızca yasal statülerini güvence altına almakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal haklara erişimlerini de temin etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, programdan yararlanan bireyler, Birleşik Krallık'ta sağlık hizmetleri, sosyal yardımlar ve kamu fonlarına erişim hakkına sahip olmaktadırlar. Ek olarak, Avrupa Birliği vatandaşlarının aile üyeleri de programa başvurarak Birleşik Krallık'ta birlikte yaşamaya devam etme hakkını elde edebilmektedirler. Bu durum, programın göçmenlerin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda ailevi bağlarını koruma amacını da desteklediğini göstermektedir. Söz konusu program, Birleşik Krallık'ın Brexit sonrası göç rejiminde Avrupa Birliği vatandaşları için özel bir geçiş düzenlemesi işlevi görmekte olup, bu bireylerin yeni göç sistemine tabi olmamaları için belirli bir zaman sınırı getirilmiştir. Belirlenen süre

zarfında başvuru yapmayan bireylerin yasal statülerini kaybetme riski bulunmakta olup, bu durum hak kayıplarına ve muhtemel ayrımcılığa neden olabileceği gerekçesiyle tenkit edilmektedir. İnsan hakları örgütleri ve sivil toplum kuruluşları, özellikle dezavantajlı grupların bu süreçte ihmal edilebileceğini ve programın kapsayıcılığının sınırlı kalabileceğini belirtmektedir (CHRGJ, 2021; Kahraman, 2021).

AB Yerleşim Planı, İngiltere'nin Brexit sonrası göç politikasında bir yandan kazanılmış hakları koruma çabasını yansıtırken, diğer yandan AB vatandaşları ile diğer göçmen gruplar arasında eşit bir rejim oluşturma stratejisini sergilemektedir. Bu program, AB vatandaşlarının İngiltere'deki varlığını düzenlemeye yönelik bir araç olarak işlev görmekte ve aynı zamanda bu bireylerin yeni göç rejiminde belirli ayrıcalıklardan mahrum kalacağı bir dönemin başlangıcını işaret etmektedir. Bu çerçevede, programın uygulanması, İngiltere'nin göç politikalarının gelecekteki yönelimlerini ve AB ile ilişkilerinin niteliğini anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir (Glover vd., 2001).

5.3. Brexit Sonrası İngiltere'nin Avrupa Birliği Dışındaki Ülkelere Uyguladığı Göçmen ve Sığınmacı Politikaları

Brexit sonrası İngiltere'nin Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelere yönelik göçmen ve sığınmacı politikaları, serbest dolaşımın sona ermesi ve ulusal kontrolün artırılmasına yönelik vurgularla şekillenen yeni bir göç rejimini yansıtmaktadır. Bu dönemde İngiltere, göç politikalarını küresel bir perspektiften ele alarak, nitelikli iş gücünü çekmeye ve yasa dışı göçü önlemeye odaklanan kapsamlı bir sistem geliştirmiştir. AB vatandaşları ile diğer ülkelerden gelen bireyler arasındaki farklı muamele ortadan kaldırılmış ve tek bir puan tabanlı göçmenlik sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Bu sistem, İngiltere'nin göç politikalarında işveren odaklı bir model ile ulusal çıkarların önceliklendirildiğini göstermektedir. Göçmenlik sisteminin temel bileşeni olan puan tabanlı model, dil becerileri, iş teklifi, maaş seviyesi ve meslek kategorisi gibi kriterler üzerinden değerlendirme yapmaktadır. AB üyesi olmayan ülkelerden gelen bireyler için iş teklifi temel bir gereklilik olarak belirlenmekte ve belirli bir maaş eşiğinin karşılanması beklenmektedir. Ancak, sağlık, eğitim ve bilgi teknolojileri gibi talep gören sektörlerde çalışan adaylar için bu eşik esnekleştirilmekte

ve bu alanlardaki iş gücü açığını kapatmaya yönelik özel avantajlar sunulmaktadır. İngiltere, bu politikayla yüksek nitelikli bireyleri hedef alırken, düşük nitelikli iş gücü için kapıları büyük ölçüde kapalı tutmaktadır. Bu yaklaşım, ülkenin ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmasında stratejik bir öneme sahip olup, küresel yetenek havuzundan en iyi şekilde yararlanmayı amaçlamaktadır. Yüksek vasıflı göçmenlerin ülkeye çekilmesi, İngiltere'nin inovasyon kapasitesini artırmakta, teknolojik gelişmeleri hızlandırmakta ve uluslararası rekabet gücünü pekiştirmektedir (Mitrica vd., 2019).

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelerden gelen bireyler için geliştirdiği bir diğer mühim politika, küresel yetenek vizesi programıdır. Bahsi geçen program, araştırma, mühendislik, teknoloji ve sanat gibi alanlarda yüksek niteliklere haiz bireyleri ülkeye celbetmeyi hedeflemektedir. İş teklifi gerekliliği olmaksızın başvuru yapılabilen bu sistem, belirli bir alanda uzmanlık sergileyen bireylere İngiltere'de çalışma ve ikamet etme hakkı tanımaktadır. Global Talent Visa, İngiltere'nin uluslararası arenada yetenek rekabetine iştirak etme ve küresel inovasyon merkezlerinden biri olma idealini yansıtmaktadır. Sığınmacı politikaları açısından, Birleşik Krallık'ın Brexit sonrası dönemde daha kısıtlayıcı bir yaklaşım benimsediği görülmektedir (TechNation, 2024).

Vatandaşlık ve Sınırlar Yasası 2022 ile İngiltere, yasa dışı yollarla ülkeye giren bireylere yönelik sert önlemler alarak sığınma başvurularının kabulünü zorlaştırmaktadır. Bu politika, yasa dışı göçü caydırmayı ve insan kaçakçılığıyla mücadeleyi amaçlamaktadır. Yasa, sığınmacıları giriş yöntemlerine göre sınıflandırarak, yasa dışı yollarla gelenlere daha kısıtlı haklar tanımaktadır. Tartışmalı bir uygulamayla, üçüncü ülkelerle yapılan anlaşmalar çerçevesinde sığınmacıların Ruanda gibi ülkelere gönderilmesi öngörülmektedir. Bu tür politikalar, uluslararası hukuka ve insan haklarına uygunluğu açısından eleştirilmekte ve İngiltere'nin sığınma başvurularını yönetme şekli sorgulanmaktadır. Buna karşılık, İngiltere insani krizlere yanıt olarak Afganistan ve Ukrayna gibi bölgelerden gelenler için özel insani yardım programları geliştirmiş, bu kişilere hızlı sığınma veya geçici yerleşim imkânları sunmuştur. Bu programlar, İngiltere'nin uluslararası sorumluluklarını yerine getirme çabasını gösterirken, aynı zamanda seçici bir yaklaşım izlediğini de

ortaya koymaktadır. Genel olarak sığınma başvurusu yapanların süreçleri ise karmaşık ve uzun prosedürlere tabidir, bu da başvuru sahiplerinin uzun süre güvencesiz koşullarda beklemelerine neden olmaktadır (Haas, 2017; Tschalaer, 2022)

Brexit'in ardından İngiltere, göç politikalarında insani yardımları ekonomik menfaatlerle dengeleme gayreti içerisindedir. Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelerden gelen bireyler nezdinde, bilhassa yüksek nitelikli göçmenler açısından daha cazip bir güzergâh oluşturulmaya çalışılmakta, lakin düşük nitelikli iş gücüne yönelik imkânlar büyük ölçüde sınırlandırılmaktadır. Sığınmacı politikaları ise, emniyet ve sınır kontrolü odaklı bir yaklaşımla şekillenmekte olup, bu durum milletlerarası hukuka muvafık olma ve insan hakları açısından eleştirilere sebebiyet vermektedir. Netice itibarıyla, İngiltere'nin Brexit sonrası göç politikaları, ekonomik öncelikler, ulusal egemenlik ve küresel rekabeti birleştiren bir strateji çerçevesinde yeniden şekillendirilmiş ve Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelere yönelik yeni bir göç rejimi tesis edilmiştir. 2022 Vatandaşlık ve Sınırlar Yasası, Brexit sonrası İngiltere'nin göçmen ve sığınmacı politikalarını yeniden şekillendiren mühim bir hukuki düzenleme olarak, özellikle Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelere yönelik göç ve sığınma yönetimini kapsamlı bir biçimde düzenlemektedir. Bu yasa, İngiltere'nin göçmenlik sisteminde ulusal sınırların kontrolünü tahkim etme, yasa dışı göçü caydırma ve milletlerarası himaye taleplerine yanıt verme süreçlerini yeniden tanımlamayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, söz konusu yasa, İngiltere'nin göç politikalarını milletlerarası hukuka uyum ve insan hakları çerçevesinde müzakereye açan bir metin olarak da değerlendirilmektedir. (UK Gov, 2024; Glover vd., 2001; Horizon, 2020; Mitsilegas ve Guild, 2024).

Yasa, sığınmacı başvurularını değerlendirme süreçlerinde başvuru sahiplerinin İngiltere'ye giriş yollarını temel bir ayrım noktası olarak belirlemekte ve bireylerin yasal ya da yasa dışı yollarla ülkeye girmelerine bağlı olarak farklı muamele yapılmasını öngörmektedir. Bu çerçevede, yasa dışı yollarla İngiltere'ye ulaşan bireyler, ikinci sınıf bir statüye tabi tutulmakta ve bu bireylerin sığınma başvurularında daha sınırlı haklara sahip olması öngörülmektedir. Yasa, sığınmacıların güvenli üçüncü bir ülkeden geçerek İngiltere'ye ulaşmış olmaları durumunda, başvurularının kabul edilmemesi veya bu bireylerin o üçüncü ülkeye geri

gönderilmesi imkânını sağlamaktadır. Bu düzenleme, İngiltere'nin uluslararası koruma taleplerine yönelik yükümlülüklerini sınırlayan ve sınır kontrolüne öncelik veren bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Yasa kapsamında, yasa dışı göçmenlere yönelik cezai yaptırımlar artırılmış ve insan kaçakçılığı ile mücadeleye odaklanan düzenlemeler güçlendirilmiştir. Yasa, insan kaçakçılarına karşı daha sert cezalar getirilmesini ve yasa dışı göçmenlerin İngiltere'ye girişlerini organize eden kişilere yönelik caydırıcı tedbirlerin uygulanmasını öngörmektedir. Buna ek olarak, yasa dışı yollarla İngiltere'ye giriş yapan bireylerin sığınma başvuruları sırasında gözaltında tutulma süresi uzatılmış ve bu bireylerin sınır dışı edilme prosedürleri hızlandırılmıştır. Bu düzenlemeler, yasa dışı göçü caydırmayı ve sınır güvenliğini artırmayı hedeflemektedir (Allen vd., 2023).

2022 Vatandaşlık ve Sınırlar Yasası, İngiltere'nin uluslararası koruma sistemini yenilemekte ve sığınmacı başvurularının hızla değerlendirilmesini sağlayacak düzenlemeler getirmektedir. Bu kapsamda, başvuru süreçlerini hızlandırmak ve daha verimli hale getirmek için yeni yönetim usulleri oluşturulmuştur. Ancak bu süreçte, sığınmacıların hakları kısıtlanmakta ve bazı durumlarda bireylerin güvenli olduğu düşünülen üçüncü ülkelere gönderilmesi planlanmaktadır. Özellikle Ruanda ile yapılan anlaşma, yasa dışı yollarla İngiltere'ye gelen sığınmacıların bu ülkeye gönderilmesini öngörmekte ve uluslararası koruma taleplerinin Ruanda'da incelenmesini amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, uluslararası hukuk ve insan hakları prensipleri açısından geniş çapta eleştirilmektedir. Yasa, İngiltere'ye kabul edilen sığınmacıların topluma uyum sağlaması için bazı düzenlemeler içermekte, fakat bu kişilerin sosyal ve ekonomik haklarına erişimini sınırlayan maddeler de barındırmaktadır. Sığınmacıların çalışma izinleri ve sosyal yardımlara erişimi kısıtlanarak, sığınma sürecindeki kişilerin ekonomik bağımsızlıkları zorlaştırılmaktadır. Başvuruları kabul edilse dahi, bu kişilerin yerleşim süreçleri daha sınırlı haklarla yürütülmektedir (Allen vd., 2023).

Yasanın bir diğer önemli boyutu, vatandaşlık düzenlemelerindeki değişikliklerdir. İngiltere vatandaşlığına başvuru süreçleri, bu yasa çerçevesinde daha katı şartlara bağlanmış ve bireylerin İngiliz toplumuna entegrasyon kapasiteleri temel bir kriter olarak değerlendirilmiştir. Vatandaşlık başvurularında geçmişte yasa dışı

göç yollarını kullanmış olan bireylere yönelik sınırlamalar getirilmiş, bu durum vatandaşlık kazanma süreçlerini daha karmaşık hale getirmiştir. 2022 Vatandaşlık ve Sınırlar Yasası, İngiltere'nin göç ve sığınma politikalarını daha sıkı bir çerçeveye oturtmayı hedeflemekte ve bu süreçte ulusal güvenlik, sınır kontrolü ve yasa dışı göçle mücadele öncelikli alanlar olarak belirlenmektedir. Ancak, bu düzenlemeler, uluslararası hukukun ve insan haklarının gereklerine uyum açısından tartışmalı bir zeminde değerlendirilmektedir. İngiltere'nin AB üyesi olmayan ülkelere yönelik göç politikalarında, bu yasa ile ulusal egemenlik vurgusu güçlendirilmiş ve İngiltere'nin küresel göç rejimindeki konumu yeniden tanımlanmıştır. Netice itibariyle bu yasa İngiltere'nin Brexit sonrası göç rejiminde ulusal çıkarlarını önceliklendiren bir paradigma kaymasını temsil etmektedir (Allen vd., 2023).

Bu çalışma kapsamında alanyazın değerlendirildiğinde, Brexit'in Birleşik Krallık'ın iltica politikasına uzun vadeli etkilerinin zamanla ortaya çıkmasıyla birlikte, gelecekteki incelemelere ve ampirik doğrulamalara tabidir. Durum geliştikçe, Birleşik Krallık'ın uluslararası yükümlülüklerini ve insan hakları çerçeveleriyle olan ilişkisini şekillendirebilecek ek faktörler ve gelişmelerin dikkate alınması önemlidir. Ayrıca, Brexit'in Birleşik Krallık'ın uluslararası yükümlülüklerine, özellikle de iltica politikası bağlamında, belirgin bir etkisi olduğu sonucuna varılabilir. AB çerçevesinden ayrılmak, Birleşik Krallık'ın uluslararası yükümlülüklerini yerine getirme yaklaşımında değişikliklere yol açabilir ve ihlalleri kolaylaştıracak koşullar oluşturabilir. Birleşik Krallık, AB ve diğer uluslararası kuruluşlarla olan ilişkisini yeniden tanımlarken, iltica ile ilgili yükümlülüklere uyum sağlama konusundaki etkileri değerlendirmek için gelişen durumu dikkatlice izlemek gerekliliği önemlidir.

Bu sonucun doğruluğu, Avrupa İnsan Hakları Mahmkemesi (AİHM)'den alınan kararlarla uyum sağlama konusunda AB'nin rolünü inceleyerek yapılabilir. Ön bulgular, AB üye devletlerinin siyasi baskılara ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) kararlarına uyumlarını artıran mekanizmalara tabi olduğunu göstermektedir. AB üyesi devletler ile AB üyesi olmayan devletlerin (örneğin İsviçre, Kuzey Makedonya, Ermenistan, Azerbaycan ve Rusya gibi) AİHM kararlarına uyum oranlarını karşılaştırarak, bir AB üyesi olmanın AİHS kararlarına sürekli uyum

sağlama olasılığıyla bir korelasyon oluşturup oluşturmadığı ortaya çıkabilmesi yapılacak olan diğer çalışmalar için yol gösterici olabilmektedir.

AİHS kararlarıyla uyum konusunda AB'nin etkisini incelemek, Brexit sonrası Birleşik Krallık'ın AİHS kararlarıyla uyum sağlama konusunda karşılaşabileceği zorluklar hakkında geçici bir sonuca varılmasına temel teşkil etmektedir. Doğrudan AB denetiminin olmaması, Birleşik Krallık'ı AİHS kararlarıyla uyum sağlamaya teşvik eden geleneksel siyasi dinamikleri etkileyebilir. Bu nedenle, birinci geçici sonucun doğruluğu, AB'nin uyum üzerindeki etkisinin tarihsel olarak üye devletlerin davranışlarını nasıl şekillendirdiğini, üye olmayan devletlere kıyasla nasıl bir fark yarattığını daha derinlemesine anlamayı gerektirir. Bu analiz, Brexit sonrası Birleşik Krallık'ın iltica politikası için potansiyel etkiler hakkında değerli bilgiler sunacaktır (UK Gov, 2024; Glover vd., 2001; Horizon, 2020; Mitsilegas ve Guild, 2024).

Brexit'in Birleşik Krallık'ın iltica politikası üzerindeki etkisinin değerlendirmesi, AB'den ayrılmanın ve dolayısıyla ABAD yargı yetkisi altında olmamanın, AİHS ve AİHM'in yargı yetkisine ilişkin önemli bir adım olabileceğini göstermektedir. Yapılan analiz, AB üyeliğinin olmamasının, AİHS ve AİHM yargı yetkilerinden çekilmenin daha mümkün hale geleceği bir ortam yaratabileceğini ima etmektedir. Birleşik Krallık'ın AB üyeliği sırasında AİHS'den çekilmesinin daha zor olduğu, çünkü bu durum temel üyelik özgürlüklerini ve haklarını tehlikeye atacağı için, Brexit'in, Birleşik Krallık'ı AİHM "yabancı mahkeme" yargı denetiminden ayırmayı amaçlayan nihai hedefe doğru atılmış bir adım olduğu geçici bir sonuç olarak öne çıkmaktadır. Özellikle, AİHS'den çekilmenin, göç kontrolü açısından daha büyük bir etki yaratacağı düşünülmektedir.

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması ve ABAD'ın yargı yetkisinin sona ermesinin, AİHS'den ve AİHM'in yargı yetkisinden çekilme yönünde bir ilerleme anlamına gelip gelmediğini doğrulamak, birkaç anahtar noktayı içerir. İlk olarak, AB vatandaşlığına bağlı temel haklar ve özgürlükler ile AİHS hükümleri arasındaki yasal karmaşıklıkları analiz etmek önemlidir. AB üyeliği sırasında uygulanan kısıtlamaların farkına vararak, Brexit sonrası Birleşik Krallık'ın insan hakları çerçevesini şekillendirme konusunda daha fazla özerklik kazandığı değerlendirilmelidir. Ayrıca,

hükümet açıklamaları ve kamusal söylemler ile siyasi niyetleri incelemek, Birleşik Krallık'ın uluslararası insan hakları standartlarına olan bağlılığını anlamak açısından önemli bir veri sağlar. Brexit sonrası ulusal yasal çerçevelere, uluslararası ilişkilere ve pratik uygulama zorluklarına etkilerinin de, AB'den çıkmanın AİHS ve AİHM yargı yetkisinden uzaklaşma anlamına geldiği yönündeki iddiayı doğrulamaya katkı sağladığı söylenebilir (UK Gov, 2024; Glover vd., 2001; Horizon, 2020; Mitsilegas ve Guild, 2024).

Brexit'in Birleşik Krallık'ın sığınma politikası ve uluslararası ilişkiler üzerindeki potansiyel etkisiyle ilgili olarak sunulan geçici sonuçlar, değerli içgörüler sunsa da, bu sonuçların doğrulanması çabalarını etkileyebilecek bazı sınırlamaların da farkında olunması önemlidir. Sadece Brexit'in uluslararası yükümlülüklerle uyum üzerindeki etkisini ve henüz gerçekleşmemiş bir çekilmenin kolaylaştırılmasını izole etmek, çok karmaşık bir manzaranın aşırı basitleştirilmesine yol açabilir. Bu sınırlamalar, medya kapsamı, iç politika, kamuoyu, ekonomik değerlendirmeler ve bir ülkenin davranışını etkileyen jeopolitik dinamikler gibi politika gelişimine katkıda bulunan diğer etmenlerle ilgilidir.

Brexit sonrası İngiltere'nin ülkede hâlihazırda yaşayan iç göçmenlere, yani uzun süredir İngiltere'de ikamet eden AB vatandaşları ve göçmen kökenli bireylere yönelik tutumu, önemli hukuki ve sosyal dönüşümlerle şekillenmiştir. Avrupa Birliği'nden ayrılmadan önce, bu bireyler serbest dolaşım hakkı kapsamında yerleşme, çalışma ve sosyal haklara erişim gibi geniş haklara sahipti. Ancak Brexit ile birlikte İngiltere, bu hakları yeniden düzenleyerek AB vatandaşlarını da dâhil eden yeni bir göç rejimine geçti. Bu kapsamda uygulamaya konulan EU Settlement Scheme (AB Yerleşim Programı), ülkede beş yıl ve üzeri süredir ikamet edenlere "yerleşik statü", daha az süre kalanlara ise "ön yerleşik statü" alma hakkı tanıdı. Ancak başvuru süreci her birey için eşit derecede erişilebilir ve anlaşılır olmadı; özellikle yaşlılar, dil engeli olanlar veya dijital erişimi sınırlı bireyler için ciddi mağduriyetler ortaya çıktı. Birçok kişi statüsüz kalma riskiyle karşı karşıya kaldı ve bu durum temel haklara erişimi doğrudan etkiledi. Brexit sonrası dönemde, bu statülere sahip bireylerin barınma, sağlık hizmetleri ve sosyal yardımlara erişimi konusunda uygulamada belirsizlikler yaşandı. Öte yandan, ülkede uzun süredir bulunan göçmen kökenli bireyler, Brexit

kampanyasında yoğun biçimde kullanılan yabancı karşıtı söylemlerin etkisiyle, toplumsal düzeyde artan ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kaldılar. Bu durum, yerleşik göçmenlerde aidiyet duygusunun zayıflamasına, "istenmeme" hissinin pekişmesine ve toplumsal güvenin sarsılmasına yol açtı. Ayrıca puan temelli göç sistemine geçilmesi, düşük vasıflı işgücüne olan bağımlılığın göz ardı edilmesine neden oldu. Sağlık, bakım, tarım gibi sektörlerde çalışan mevcut göçmenler, statü açısından daha kırılgan hale geldi. Kimi durumlarda çalışma izinleri yenilenmedi, kimi durumlarda ise kişilerin statüsü belirsiz olduğu gerekçesiyle işlerine son verildi. Sonuç olarak, Brexit sonrası İngiltere, yalnızca dış sınırlarını değil, içerideki yerleşik göçmen topluluklarını da etkileyecek politikalar geliştirmiş; ancak bu politikalar her zaman yeterli koruma sağlamamış ve yeni sosyal eşitsizlik alanları yaratmıştır. Bu süreç, hem hukuki statülerin güvence altına alınması hem de toplumsal bütünleşmenin sürdürülebilirliği açısından önemli riskler barındırmaktadır (UK Gov, 2024; Glover vd., 2001; Horizon, 2020; Mitsilegas ve Guild, 2024).

5.4. Çalışmanın Sınırlılıkları

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı olan Brexit'in, ülkenin iltica politikaları üzerindeki etkileri, hem hukuki hem de sosyopolitik açılardan karmaşık bir inceleme gerektirmektedir. Brexit'in iltica politikalarına etkilerini değerlendiren mevcut literatür, genellikle belirli sınırlamalarla karakterizedir, bu da kapsamlı ve kesin sonuçlara ulaşmayı zorlaştırmaktadır. İlk olarak, birçok çalışma, Brexit'in hemen ardından ortaya çıkan kısa vadeli etkilerine odaklanmakta, uzun vadeli sonuçları ve kalıcı değişiklikleri yeterince ele almamaktadır. İltica başvurularındaki dalgalanmalar, kabul oranlarındaki değişimler ve iltica sisteminin genel işleyişindeki dönüşümler gibi uzun vadeli eğilimlerin analizi, mevcut araştırmalarda sıklıkla eksik kalmaktadır. Ayrıca, Brexit'in iltica politikaları üzerindeki etkilerini değerlendirirken, Birleşik Krallık'ın diğer uluslararası yükümlülükleri ve iç politikalarıyla olan etkileşimini göz ardı etmek, eksik bir tablo ortaya çıkarabilir. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği ile uzun ve karmaşık ilişkisi ve referandum öncesindeki dramatik siyasi ve ekonomik olaylar, Brexit'in nedenleri için çeşitli potansiyel açıklamalar sunmaktadır (Smith vd., 2019). Birleşik Krallık'ın

kendine özgü hukuk anlayışı ve Brüksel bürokratlarına yönelik olumsuz tutumu da referandum sonucuna katkıda bulunmuştur (Jacobs, 2018; Somai ve Biedermann, 2016).

İkinci olarak, mevcut araştırmaların metodolojik yaklaşımları da sınırlılıklar taşımaktadır. Çoğu çalışma, nitel analizlere veya vaka çalışmalarına dayanmakta, ampirik verilere ve nicel analizlere yeterince yer vermemektedir. İltica başvuru sayıları, kabul oranları, iltica kararlarına itiraz süreçleri ve iltica sisteminin maliyetleri gibi nicel verilerin analizi, Brexit'in iltica politikaları üzerindeki etkilerinin daha nesnel ve ölçülebilir bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayabilir. Bu türden nicel verilerin eksikliği, araştırmaların genellenebilirliğini ve güvenilirliğini azaltmaktadır. Ek olarak, iltica politikalarının karmaşıklığı ve çok boyutluluğu, tek bir disipline dayalı yaklaşımların yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Hukuki analizlerin yanı sıra, sosyolojik, ekonomik ve politik analizlerin de yapılması, Brexit'in iltica politikaları üzerindeki etkilerinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayabilir. İltica politikalarının bireylerin yaşamları üzerindeki etkilerini anlamak için mültecilerle ve sığınmacılarla yapılan derinlemesine görüşmeler gibi nitel yöntemler de kullanılmalıdır. Avrupa ekonomileri için karmaşık, dinamik ve çok yönlü bir süreç olan uluslararası göç, avantajları ve tuzakları sayesinde önemli zorlukları kavramaktadır (Arsava,2021).

Üçüncü olarak, veri erişimindeki zorluklar ve veri kalitesindeki sorunlar da araştırmaların sınırlılıklarını artırmaktadır. İltica başvuru verileri, kabul oranları ve iltica kararlarına ilişkin istatistikler gibi temel verilere erişim, çoğu zaman sınırlı veya kısıtlıdır. Özellikle Brexit sonrası döneme ait güncel ve güvenilir verilere ulaşmak, bürokratik engeller ve veri gizliliği kaygıları nedeniyle zorlaşabilmektedir. Veri kalitesindeki tutarsızlıklar ve eksiklikler de analizlerin doğruluğunu ve güvenilirliğini etkileyebilir. Bu durum, özellikle farklı veri kaynaklarından elde edilen verilerin karşılaştırılması ve birleştirilmesi gerektiğinde sorunlara yol açabilir. Anket çalışmalarında demografik bilgilerin eksikliği nedeniyle elde edilen verilerin genelleştirilebilirliği azalmaktadır (Tanyel, 2023). Veri toplama yöntemlerinin karşılaştırılması, araştırma konusuna en uygun veri toplama yönteminin belirlenmesine yardımcı olabilir (Balcı ve Türkyılmaz, 2022). Bu sınırlamaların

üstesinden gelmek için, gelecekteki araştırmaların daha kapsamlı veri setleri kullanarak uzun vadeli eğilimleri analiz etmesi, farklı disiplinlerden yaklaşımları birleştirmesi ve veri erişimini kolaylaştırmak için ilgili kurumlarla işbirliği yapması gerekmektedir. Araştırmacılar karmaşık olayları incelerken çeşitli yaklaşımları bir araya getirmelidir (Aydemir ve Ulusu, 2019).

Dördüncü olarak, araştırmaların coğrafi ve demografik kapsamı da sınırlı olabilir. Birçok çalışma, Birleşik Krallık'ın belirli bölgelerine veya belirli iltica başvuru gruplarına odaklanmakta, ülkenin genelindeki farklılıkları ve çeşitli grupların deneyimlerini yeterince yansıtmamaktadır. Örneğin, Londra gibi büyük şehirlerdeki iltica politikalarının etkileri, kırsal bölgelerdeki etkilerinden farklı olabilir. Benzer şekilde, farklı ülkelerden gelen iltica başvuru sahiplerinin deneyimleri, Birleşik Krallık'ın iltica politikalarından farklı şekillerde etkilenebilir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmaların, Birleşik Krallık'ın farklı bölgelerindeki ve farklı demografik gruplarındaki iltica politikalarının etkilerini karşılaştırmalı olarak analiz etmesi önemlidir (Elibol, 2020).

Son olarak, Brexit'in iltica politikaları üzerindeki etkilerini değerlendiren araştırmaların, siyasi ve ideolojik önyargılardan arınmış olması önemlidir. İltica konusu, genellikle siyasi tartışmaların ve ideolojik çatışmaların odağında yer almakta, bu da araştırmaların nesnelliğini ve tarafsızlığını etkileyebilmektedir. Araştırmacıların, kendi kişisel görüşlerini ve değerlerini analizlerine yansıtmaktan kaçınmaları, bulgularını kanıtlara dayalı ve objektif bir şekilde sunmaları gerekmektedir. Özellikle, kamuoyu algısını ve siyasi söylemleri etkileme potansiyeline sahip olan bu tür araştırmalarda, tarafsızlık ve doğruluk ilkelerine titizlikle uyulmalıdır.

6. SONUÇ

İngiltere, sahip olduğu imparatorluk geçmişi ve eski sömürgeleriyle olan bağları nedeniyle, göçmen ve sığınmacı politikalarını birçok ülkeden önce geliştirmiştir. Bu tarihsel arka plan, ülkenin göç ve iltica konusunda yasa ve politika üretme noktasında önemli bir birikime sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak Brexit sonrasında benimsenen yeni politikalar, bu tarihsel birikimin beklendiği ölçüde etkili bir biçimde kullanılamadığını da göstermektedir. Avrupa Birliği'nden ayrılma sürecinden sonra, İngiltere göç politikalarını Birleşik Krallık vize ve göç kurumu çerçevesinde yeniden şekillendirmiş ve puan temelli yeni bir göç sistemi uygulamaya koymuştur. Bu sistemde, ülkeye kabul edilecek bireyler belirli kriterler doğrultusunda seçilmekte; ülkenin ekonomik ve iş gücü ihtiyacına uygun niteliklere sahip göçmenlere öncelik verilmektedir. Bu durum, İngiltere'nin göç politikasının hem tarihsel dinamiklerden hem de güncel ekonomik gereksinimlerden beslendiğini göstermektedir. 21. yüzyılda ise İngiltere'nin göçmen ve sığınmacılara yönelik tutumu; 11 Eylül 2001 saldırıları ve Avrupa Birliği'nin genişleme süreci gibi önemli uluslararası gelişmelerden etkilenmiştir. Bu dönemde ülkenin kültürel yapısı, ekonomik istikrarı ve refah seviyesi, göçmenler ve sığınmacılar için cazip bir hedef haline gelmiştir.

Yeni dönemde uygulamaya alınan puan temelli göç sistemiyle birlikte, Birleşik Krallık'a göç etmek isteyen bireylerin kabulü, belirli ölçütler doğrultusunda verilen puanlara dayandırılmaktadır. Bu sistemde eğitim düzeyi, mesleki yeterlilik, İngilizce dil bilgisi, onaylı bir iş teklifi bulunması ve yıllık maaş düzeyi gibi kriterler belirleyici rol oynamaktadır. Örneğin, İngiltere'de çalışmak isteyen bir hemşire ya da mühendis, sağlık ve mühendislik gibi öncelikli sektörlerde istihdam edilmek üzere daha yüksek puan alarak sisteme giriş hakkı kazanabilmektedir. Bununla birlikte düşük vasıflı işgücüne yönelik talepler sistem dışında bırakılarak, nitelikli iş gücü göçü teşvik edilmektedir.

Bu politika değişikliği, özellikle AB serbest dolaşımının sona ermesiyle birlikte, ülkenin işgücü piyasasında oluşan boşlukları hedefli biçimde doldurma amacını

taşımaktadır. Bu da İngiltere'nin göç politikalarının artık sadece coğrafi yakınlığa değil, sektörel ihtiyaçlara göre şekillendiğini göstermektedir. Göç politikaları, siyasi istikrarsızlığa ve seçim sonuçlarına etki etmiştir. Netice itibariyle, Brexit sonrası İngiltere'nin göçmen ve sığınmacı politikalarında, göçmen seçimlerinde, göçmenlerin hak ve rollerinde, siyasi süreçlerdeki yerlerinde ve bölgesel ekonomik etkilerde önemli değişiklikler yaşanmıştır. İngiltere'deki göçmen ve sığınmacı akınları Brexit sürecine önemli bir etki meydana getirmiştir. Belirtildiği üzere, göçmen akını Brexit'in en belirgin nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Özellikle 2004 yılında Avrupa Birliği'ne yeni ülkelerin katılmasıyla İngiltere'ye yönelen göçmen akını, İngiltere'deki göçmen karşıtı duyguları artırmış ve bu da Brexit referandumunun gerçekleşmesine neden olmuştur

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması, ülkenin göçmen ve sığınmacılara yönelik yaklaşımında köklü değişikliklere yol açmakla kalmamış, hukuksal düzeyde de önemli etkiler doğurmuştur. AB üyeliği döneminde, Avrupa Birliği hukukunun getirdiği serbest dolaşım ilkesi uyarınca, üye devlet vatandaşlarına karşı puan temelli bir göç sistemi uygulamak mümkün değildi. Bu durum, AB vatandaşı bireylerin Birleşik Krallık'a yerleşmelerini ve çalışma hakkı elde etmelerini büyük ölçüde kolaylaştırıyordu. Ancak Brexit sonrasında, Birleşik Krallık AB mevzuatına bağlılığını sonlandırmış ve göç politikalarını ulusal düzeyde, daha özerk biçimde belirleyebilecek bir konuma gelmiştir.

Bu gelişmeyle birlikte, İngiltere göçmen akışlarını daha sıkı denetleyebilme imkanına kavuşmuş; özellikle AB vatandaşlarının ülkeye girişleri, çalışma izinleri ve oturum hakları ciddi şekilde yeniden düzenlenmiştir. Örneğin, Brexit sonrasında yürürlüğe giren Göçmenlik Yasası ile birlikte, önceki dönemle kıyaslandığında önemli bir paradigma değişimini göstermektedir. Bu sistemde, yalnızca yüksek vasıflı ve ülkenin ekonomik ihtiyaçlarına uygun profildeki bireylere vize verilmesi hedeflenmektedir. Bu da insan hakları açısından sert eleştirileri beraberinde getirmektedir.

Ancak bu yeni uygulamalar, göçmen ve sığınmacıların sosyal haklarına, istihdam olanaklarına ve İngiltere'deki entegrasyon süreçlerine olumsuz yansımalar da doğurmuştur. Serbest dolaşım hakkının sona ermesiyle birlikte, özellikle düşük vasıflı işlerde çalışan AB vatandaşları için iş bulma ve yerleşme süreçleri zorlaşmış; sağlık, sosyal hizmetler ve inşaat gibi sektörlerde iş gücü açığı büyümüştür. Öte yandan, iltica başvurusunda bulunan kişilerin hukuki süreçlerinde yaşanan gecikmeler ve sınır dışı politikalarındaki sertleşme, sığınmacı haklarına yönelik uluslararası alanda ciddi eleştirilere yol açmıştır. Örneğin, Ruanda ile yapılan sığınmacı transfer anlaşması, insan hakları kuruluşları tarafından ağır biçimde eleştirilmiş ve bu tür uygulamaların 1951 BM Cenevre Sözleşmesi ile bağdaşmadığı ileri sürülmüştür.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda, Avrupa Birliği'nin Brexit sürecine hukuksal açıdan yaklaşımı, özellikle Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) ve Birleşik Krallık mahkemeleri tarafından verilen kararlarla şekillenmiştir. AB, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılma sürecini düzenleyen Lizbon Antlaşması'nın 50. maddesi kapsamında, üyelikten çıkışın açık, düzenli ve hukuka uygun biçimde gerçekleşmesini sağlamaya çalışmıştır. Bu kapsamda öne çıkan davalardan biri olan Wightman v Secretary of State for Exiting the European Union davasında (Case C-621/18), ABAD, 2018 yılında verdiği kararda, bir üye devletin tek taraflı olarak Brexit kararından vazgeçebileceğini ve 50. madde kapsamında yapılan ayrılık bildiriminin geri çekilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Bu karar, Birleşik Krallık'ın ayrılma sürecinde hâlâ egemenlik hakkını koruduğunu ve geri dönüş kapısının tamamen kapanmadığını göstermiştir. Öte yandan, Miller I (2017) ve Miller II / Cherry (2019) davaları ise Birleşik Krallık yargısının sürece ilişkin iç hukuk denetimini gündeme getirmiştir. Miller I davasında, Yüksek Mahkeme, Hükümet'in Parlamento onayı olmaksızın AB'den çıkış sürecini (Madde 50'yi) başlatamayacağına karar vererek, ayrılma yetkisinin demokratik temsile dayanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu davalar, Brexit'in sadece siyasi değil, aynı zamanda anayasal ve uluslararası hukuk düzleminde çok katmanlı bir süreç olduğunu ortaya koymuştur. Tüm bu gelişmeler ışığında, İngiltere'nin Brexit sonrası göç ve iltica politikalarının henüz tam anlamıyla istikrarlı ve öngörülebilir bir yapıya kavuşamadığı görülmektedir. Göçmen ve

sığınmacılar açısından mevcut belirsizlik, hem hukuki statüleri hem de uzun vadeli yaşam planları üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Özellikle aile birleşimi, vatandaşlık başvuruları, eğitim ve sosyal güvence hakları gibi alanlarda yaşanan yasal boşluklar ve değişken uygulamalar, bu bireylerin İngiltere'deki geleceğine dair kaygıların artmasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak, Brexit süreci, yalnızca Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasını değil, aynı zamanda ülkenin göç ve sığınma politikalarının köklü biçimde yeniden şekillendirilmesini de beraberinde getirmiştir. AB müktesebatının sağladığı temel hak ve güvencelerin dışında kalan İngiltere, özellikle göçmenlerin kabulü, aile birleşimi, iltica süreçleri ve vatandaşlık gibi konularda daha katı, seçici ve güvenlik odaklı bir yaklaşım benimsemiştir. Ancak hem ulusal hem de uluslararası düzeyde açılan davalar bu yeni politikaların hukuki ve etik sınırlarını zorladığını göstermektedir. Birleşik Krallık mahkemeleri ile Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın verdiği kararlar, Brexit'in yalnızca siyasi değil, aynı zamanda ciddi bir hukuki dönüşüm süreci olduğunu ortaya koymuştur. Bu dönüşümün en fazla etkilediği kesimlerden biri ise, statüleri belirsizleşen ve hakları daralan göçmenler ve sığınmacılar olmuştur. Aile birleşimi, eğitim, sosyal güvenlik ve vatandaşlık gibi alanlarda yaşanan uygulama farklılıkları ve hukuki boşluklar, bu bireylerin uzun vadeli yaşam planlarını tehdit etmektedir. Tüm bu gelişmeler ışığında, Birleşik Krallık'ın göç ve iltica politikalarını uluslararası insan hakları standartlarıyla daha uyumlu hâle getirmesi, hem iç hukukun istikrarı hem de ülkenin uluslararası itibarı açısından zorunluluk hâline gelmiştir.

7. KAYNAKÇA

Adalet Divanı (2018). Judgment of the Court (Second Chamber) of 13 December 2018.

Akdemir, E. (2009). 11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 terörist saldırılarının ardından İslam'ın Avrupa'da algılanışı. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, *8*(1), 1-26.

Ajansı, FRA–Avrupa Birliği Temel Haklar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, and Avrupa Konseyi. "Sığınma, sınırlar ve göç ile ilgili Avrupa hukuku el kitabı." (2016).

Akkoyun, B. (2021). Bilgi ve teknoloji becerileri ile sistem kullanılabilirliklerinin, işletmelerin yeni teknolojiyi kabul düzeyi üzerinden verimliliklerine etkisi. *Journal of Business Research - Turk, 13*(1), 739.

Allen, F., Gasparro, J., Swaney, J., Phelan, M., & Gillespie, J. (2023). *Nationality and Borders Act 2022*. In *Oxford University Press eBooks* (p. 743). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oso/9780192896292.003.0087

Allsop, J., Sigona, F., & Phillimore, J. (2014). *Poverty among refugees and asylum seekers in the UK: An evidence and policy review*. University of Birmingham.

Arsava, A. F. (2018). AB'den çıkma–brexit'in nedenleri ve hukuki çerçeve. *Hukuki, Siyasi Ve İktisadi Yönleriyle Avrupa Bütünleşmesinde Son Gelişmeler Ve Türkiye-Ab İlişkileri Ataum 30. Yıl Armağanı*, 3.

Arsava, A. F. (2021). BREXIT'in AB'nin taraf olduğu uluslararası hukuk anlaşmaları üzerinde doğuracağı etkiler. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (47), 57-84.

Associated Press. (2023). *UK and EU agree to cooperate on tackling illegal immigration as post-Brexit relations thaw further*. AP News.

Ayan, D. (2021). Türkçede göç: Sözcükler ve kavramlar. *İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi*, *1*(1), 90-119.

Avrupa Komisyonu, (2024). Common Eurepean Asylum System (CEAS). Erişim Adresi: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/commoneuropean-asylum-system_en [Erişim Tarihi:29.05.2025].

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, (2009). Regulation (EC) No 662/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 415 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries on particular matters concerning the law applicable to contractual and non-contractual obligations (32009R0662). Brüksel: European Union Official Journal. Erişim Adresi: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0662&qid=1735044762663 [Erişim Tarihi: 28.05.2025].

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, (2021). Regulation (EU) 2021/2303 of the European Parliament and of the Council of 15 December 2021 on the European Union Agency for Asylum and repealing Regulation (EU) No 439/2010 (32021R2303). Brüksel: European Union Official Journal. Erişim Adresi: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2303&qid=1735045300780 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Balkır, C. (2021). Brexıt: Ekonomik Çözülme Veya Yeniden Dirilişin İlk Adımı. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, *20*, 209-243.

Balcı, T., & Türkyılmaz, A. S. (2022). Sıralı karmaşık metod tasarımı ile farklı veri toplama yöntemlerinin karşılaştırılması: Türkiye'deki eğitim fakülteleri üzerine bir bakış. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, *25*(2), 341-354.

Barrett, S. (2016). Coordination vs. voluntarism and enforcement in sustaining international environmental cooperation. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 113*(51), 14515. https://doi.org/10.1073/pnas.1604989113 [Erişim Tarihi: 28.04.2025].

Becker, S. O., Fetzer, T., & Novy, D. (2017). *Who voted for Brexit? A comprehensive district-level analysis*. CESifo Working Paper Series No. 6438. Retrieved from

https://www.cesifo-group.de/DocDL/cesifo1_wp6438.pdf [Erişim Tarihi: 27.02.2025].

Bilgin, A. A., & Arikan, H. (2021). The CEAS and the Europeanization of Turkey's Asylum Policy after the Syrian Crisis. *European Review*, *29*(6), 828-841.

Bloch, A. (2001). The importance of convention status: A case study of the UK. *Sociological Research Online, 6*(1), 15. https://doi.org/10.5153/sro.580

Boswell, C., Geddes, A., & Scholten, P. (2011). The role of narratives in migration policy-making: A research framework. *The British Journal of Politics and International Relations*, *13*(1), 1-11.

Bosworth, M., & Vannier, M. (2016). Comparing immigration detention in Britain and France: A matter of time? *European Journal of Migration and Law, 18*(2), 157. https://doi.org/10.1163/15718166-12342097

Bradley, K. (2020). Agreeing to disagree: The European Union and the United Kingdom after Brexit. *European Constitutional Law Review, 16*(3), 379. https://doi.org/10.1017/s1574019620000231

Bugarčić, F. Ž., & Simić, M. (2019). Brexit: Causes and expected effects. *Škola biznisa*, *1*, 145-161.

Bulmer, S., & Quaglia, L. (2018). The politics and economics of Brexit. *Journal of European Public Policy, 25*(8), 1089. https://doi.org/10.1080/13501763.2018.1467957 [Erişim Tarihi: 28.05.2025].

Chalmers, D., Davies, G., & Monti, G. (2019). *European Union Law: Text and Materials* (4th ed.). Cambridge University Press. [Erişim Tarihi: 18.03.2025].

CHRGJ (2021). *CHRGJ Report*. https://chrgj.org/2021-06-08-report-chased-away-left-to-die/

Ciğer, M. İ., & Küçükçavuş, M. A. (2022). Uluslararası hukuk, Avrupa birliği hukuku ve Türk hukukunda iltica taleplerinin kayıt altına alınması. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (49), 349-370.

Clarke, A. F., & Skuterud, M. (2013). Why do immigrant workers in Australia perform better than those in Canada? Is it the immigrants or their labour markets? *Canadian Journal of Economics / Revue Canadienne d'Économique, 46*(4), 1431.

Clarke, H. D., Goodwin, M. J., & Whiteley, P. (2017). *Brexit*. Cambridge University Press.

Conspicuous (2025). The UK job market in 2025: Challenges and opportunities in a changing economy. *LinkedIn Pulse*. https://www.linkedin.com/pulse/uk-job-market-2025-challenges-opportunities-changing-economy-sxyie [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Court of Justice of the European Union (CJEU). (1964). *Flaminio Costa v. ENEL*, Case 6/64, ECLI: EU: C: 1964:66. https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61964CJ0006 [Erişim Tarihi: 19.01.2025].

Court of Session (Scotland). (2019). *Cherry v Advocate General for Scotland* [2019] CSIH 49. [Erişim Tarihi: 19.01.2025].

Court of Appeal (England and Wales). (2016). *Shindler v Chancellor of the Duchy of Lancaster* [2016] EWCA Civ 469. [Erişim Tarihi: 19.01.2025].

Craig, P., & de Búrca, G. (2020). *EU Law: Text, Cases, and Materials* (7th ed.). Oxford University Press.

Craig, P. P. (2017). The process: Brexit and the anatomy of Article 50. In F. Fabbrini (Ed.), *The law and politics of Brexit* (Chap. 3). Oxford University Press. https://ssrn.com/abstract=2967808

Cuyvers, A. (2017). The road to European integration. In *East African Community Law* (pp. 22-42). Brill Nijhoff.

Cvetkoska, V., Trpeski, P., Ivanovski, I., Peovski, F., İmrol, M. H., Babadoğan, B., Ecer, H., Görür, D. Z., Selvi, U., Hunde, A. B., Gemeda, F. T., Dubi, Y. B., Melnyk, S., Lytvynchuk, A., & Tereshchenko, H. (2025). Comparative analysis of skill shortages, skill mismatches, and the threats of migration in labor markets: A sectoral approach in North Macedonia, Türkiye, Ethiopia, and Ukraine. *Social*

Sciences, 14(5), 294. https://doi.org/10.3390/socsci14050294 [Erişim Tarihi: 28.05.2025].

Demerouti, S. (2020). The Dublin regulation: Dimensions, problems and perspectives. *HAPSc Policy Briefs Series*, *1*(2), 249-255.

Demirkaya, G. (2020). *Avroseptisizm ve Brexit: Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi örneği* (Yüksek Lisans Tezi, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Denbighshire County Council. (n.d.). *Right to work in the UK* [Web page]. Retrieved from https://www.denbighshire.gov.uk/en/jobsand-employees/recruitment-and-selection/right-to-work-in-the-uk.aspx [Erişim Tarihi: 20.05.2025].

Dinç, C. (2018). Avrupa Birliği'nin ve üç büyük üyesinin Arap baharı'na yaklaşımları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *8*(2), 1-33.

Donmez, P. E., & Sutton, A. (2020). British immigration policy, depoliticisation and Brexit. *Comparative European Politics*, *18*(4), 659-688.

Doomernik, J., & Glorius, B. (2022). The Future of the Common European Asylum System: Dystopian or Utopian Expectations?. *Social Inclusion*, *10*(3), 1-3.

ECB (2023). *European Central Bank Economic Bulletin*. https://www.ecb.europa.eu/press/economicbulletin/articles/2023/html/ecb.ebart202303_01~3af23c5f5a.en.html [Erişim Tarihi: 19.05.2025].

Efe, H., & Arıcı, N. (2023). Göçmen Akını Karşısında AB'nin Güvenlikleştirilen Göç Politikaları. *Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, *31*(2), 161-193.

Eklemezler, S., & Adiloğlu, S. (2021). "Yakın akraba göçü" ve 1989 göçü süreçlerinde Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden kadınların çalışma hayatına dair deneyimleri. *Fe Dergi*, *13*(1), 71-85.

Elliott, M., & Thomas, R. (2017). *Public Law*. Oxford University Press. [Erişim Tarihi: 11.04.2025].

Elsen, C. (2011, May). Le rôle des accords de Schengen dans la construction européenne. In *ERA forum* (Vol. 12, No. Suppl 1, pp. 69-85). Berlin/Heidelberg: Springer-Verlag.

Emini, F. T., & Gürsoy, H. (2021). Türkiye'de beş yıllık kalkınma planlarında beyin göçü olgusu. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, *8*(65), 38-46.

Emir, H. İ. (2018). *Serbest ticaret anlaşmalarının Türkiye ve AB ekonomilerine olan etkileri* (Yayın No: 497081) [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.

Equality and Human Rights Commission. (n.d.). *European Union developments in equality and human rights: The impact of Brexit on the divergence of rights and best practice on the island of Ireland*. Retrieved from https://www.equalityni.org/ECNI/media/ECNI/Publications/Corporate/Misc/Temp/EU-EqualityHumanRights-BrexitImpactAC.pdf [Erişim Tarihi: 20.05.2025].

Erdem, L. S. (2019). *Brexit'in nedenleri, İngiltere ve Avrupa ekonomisine etkileri* (Yayın No: 558503) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.

Erkul Kaya, N. (2023). İngiltere'nin Brexit sonrası ilk serbest ticaret anlaşmaları bugün devreye giriyor. *Anadolu Ajansı*. Retrieved August 6, 2024, from https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ingilterenin-brexit-sonrasi-ilkserbest-ticaret-anlasmalari-bugun-devreye-giriyor/2910835 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Esenlikci, A. C., & Engin, M. A. (2019). 1960'tan günümüze Avrupa Birliği ülkelerinde yaşayan Türk göçmenlerin sorunları. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 8*(20), 59. https://doi.org/10.31199/hakisderg.524500

eu-LISA. (n.d.). *Official website of eu-LISA*. Retrieved from https://www.eulisa.europa.eu/eu-LISA [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Euromedmonitor (2024). *Euro-Mediterranean Human Rights Monitor*. https://euromedmonitor.org/en/article/6311/UK%E2%80%99s-

%E2%80%98Rwanda-Plan%E2%80%99-is-an-affront-to-human-rights [Erişim Tarihi: 19.05.2025].

European Commission. (2016). *Eurobarometer 85: Spring 2016*. Retrieved March 30, 2022, from https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2130 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

European Commission. (2022). *Commission staff working document: Impact assessment report accompanying the documents to the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council amending Council Regulation (EC) No 6/2002 on Community designs and repealing Commission Regulation (EC) No 2246/2002 and the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the legal protection of designs (recast)* (52022SC0368). *Official Journal of the European Union*. Retrieved May 28, 2023, from https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022SC0368&qid=1735066270460 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

European Commission. (2025, April 26). *EMN Asylum and Migration Glossary: Definition of beneficiary of international protection*. Retrieved from https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migrationnetwork-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/beneficiary-international-protection_en [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

European Commission. (n.d.). *Migration and Home Affairs*. Retrieved from https://home-affairs.ec.europa.eu/index_en [Erişim Tarihi: 20.04.2025].

European Parliament and Council of the European Union. (2009). *Directive 2009/45/EC of the European Parliament and of the Council of 6 May 2009 on safety rules and standards for passenger ships (Recast)*. *Official Journal of the European Union*. Retrieved August 27, 2024, from https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0045&qid=1735045998521 [Erişim Tarihi: 09.03.2025].

European Parliament and Council of the European Union. (2013). *Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for*

examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person (recast). *Official Journal of the European Union*. Retrieved August 29, 2024, from https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0604&qid=1735045506441 [Erişim Tarihi: 19.01.2025].

European Parliament and Council of the European Union. (2017). *Directive (EU) 2017/2397 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2017 on the recognition of professional qualifications in inland navigation and repealing Council Directives 91/672/EEC and 96/50/EC (Text with EEA relevance)*. *Official Journal of the European Union*. Retrieved July 21, 2024, from https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017L2397&qid=1735066679322 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

European Parliament and Council of the European Union. (2021). *Regulation (EU) 2021/2303 of the European Parliament and of the Council of 15 December 2021 on the European Union Agency for Asylum and repealing Regulation (EU) No 439/2010*. *Official Journal of the European Union*. Retrieved August 29, 2024, from https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2303&qid=1735045300780 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

European Parliament and Council of the European Union. (2021). *Regulation (EU) 2021/2303 of the European Parliament and of the Council of 15 December 2021 on the European Union Agency for Asylum and repealing Regulation (EU) No 439/2010*. *Official Journal of the European Union*. Retrieved August 27, 2024, from https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2303&qid=1735065203764 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

European Union Agency for Asylum. (2025). *Ne yapıyoruz?* Retrieved from https://euaa.europa.eu/tr/hakkimizda/ne-yapiyoruz [Erişim Tarihi: 19.05.2025].

FRA (2025). *Avrupa Temel Haklar Ajansı*. Retrieved from https://fra.europa.eu/enAB

Fanneron, E., Sahle, E. N., & Dahlgren, K. (2019). Transitional justice, gender-based violence, and women's rights. In *Palgrave Macmillan US eBooks* (p. 89). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/978-1-137-51915-3_4

Faus, A. (2018). *Visas and immigration*. https://www.messiah.edu/info/21341/international_students/2131/visas_and_immigration [Erişim Tarihi: 18.05.2025].

Fitzgibbon, J. (2016). How the Brexit outcome has changed our understanding of referendums. In *EU Referendum Analysis 2016: Media, Voters and the Campaign*. Retrieved April 14, 2023, from http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendumanalysis2016/section-1-context/how-the-brexit-outcome-has-changedourunderstanding-of-referendums/ [Erişim Tarihi: 16.05.2025].

Fossum, J. E., & Lord, C. (2023). Chapter 1: Introduction to the European Union and Brexit. In *Handbook on the European Union and Brexit*. Edward Elgar Publishing. https://doi.org/10.4337/9781839100697.00008

Frontex. (2024, February 23). *Frontex and the United Kingdom strengthen border management cooperation*. Retrieved from https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-and-the-united-kingdom-strengthen-border-management-cooperation-LLiYtAfrontex.europa.eu+1Frontex+1 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Gatti, M. (2020). Withdrawing from the EU: Between sovereign rights and Union autonomy. *Blogdroiteuropéen*. https://doi.org/10.17176/20200506-185926-0

Gattinara, P. (2017). The 'refugee crisis' in Italy as a crisis of legitimacy. *Contemporary Italian Politics, 9*(3), 318–331. https://doi.org/10.1080/23248823.2017.1388639

Gençler, A. (2005). Avrupa Birliğinin Göç Politikası. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 49). Istanbul University.

Gifford, C. (2022). Brexit and Trump: Contesting new cleavage formation. In *The Nested Games of Brexit* (pp. 9–21). Routledge.

Gladysh, M., & Viktor, V. (2020). The influence of the migration crisis of 2015 on the EU migration policy. *Studia Europejskie – Studies in European Affairs, 24*(3), 9. https://doi.org/10.33067/se.3.2020.1

Glover, S., Gott, C., Loizillon, A., Portes, J., Price, R., Spencer, S., Srinivasan, V., & Willis, C. (2001). *Migration: An economic and social analysis*. RePEc: Research Papers in Economics. http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA68568432

Sözlüğü, G. T. (2009). Uluslararası Göç Örgütü Yayınları,(18). https://www.goc.gov.tr/Kurumlar/Goc.Gov.Tr/Files/Goc_Terimleri_Sozlugu(1).Pdf

Grange, E., Keith, B., & Kerridge, S. (2021). Extradition under the EU–UK Trade and Cooperation Agreement. *New Journal of European Criminal Law, 12*(2), 213. https://doi.org/10.1177/2032284421995583

Greenwood, D. (1985). Defence. In *Public Expenditure Policy, 1985–86* (pp. 101-119). London: Palgrave Macmillan UK.

Groenendijk, K., et al. (2007). The Family Reunification Directive in EU Member States: The first year of implementation (p. 16). Nijmegen: Wolf Legal Publishers (WLP), Centre for Migration Law, Radboud University Nijmegen. Retrieved November 10, from https://cmr.jur.ru.nl/cmr/docs/family.rd.eu.pdf

Haas, B. M. (2017). Citizens-in-waiting, deportees-in-waiting: Power, temporality, and suffering in the U.S. asylum system. *Ethos, 45*(1), 75. https://doi.org/10.1111/etho.12150

Haas, E. B. (1956). Regionalism, functionalism, and universal international organization. *World Politics*, *8*(2), 238-263.

Haas, E. B. (1970). The study of regional integration: reflections on the joy and anguish of pretheorizing. *International organization*, *24*(4), 606-646.

Hadj-Abdou, L., & Kollár, E. (2024). Why failed asylum seekers should have a conditional right to stay: An ethical guideline for policy debates. *Comparative Migration Studies, 12*(1). https://doi.org/10.1186/s40878-024-00373-4

Harris, R., & Charlton, M. (2016). Voting out of the European Union: Exploring the geography of Leave. Environment and Planning A: Economy and Space, 48(11), 2116-2128.

Harvard, N. (2018). *Should I stay or should I go – Image of the EU in the British press during the Brexit debate* [Bachelor's thesis, Lund University]. Lund University Publications. https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/8931444

Heinkelmann-Wild, T., Kriegmair, L., Rittberger, B., & Zangl, B. (2019). Divided they fail: The politics of wedge issues and Brexit. *Journal of European Public Policy, 27*(5), 723–741. https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1683058

Hekimoğlu, K. Ç., & Erkan, S. (2022). Avrupa bütünleşmesinde Birleşik Krallık: brexit referandumu ve ayrılma süreci. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *11*(2), 870-883.

Henn, M., & Sharpe, D. (2016). Young people in a changing Europe: British youth and Brexit 2016. In D. Jackson, E. Thorsen, & D. Wring (Eds.), *EU Referendum Analysis 2016: Media, voters and the campaign, early reflections from leading UK academics*. The Centre for the Study of Journalism, Culture and Community, Bournemouth University. https://www.referendumanalysis.uk/eu-referendum-analysis-2016/section-8-voters/young-people-in-a-changing-europe-british-youth-and-brexit-2016/ [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Heusler, J. (2020). Brexit and its impact on pharmaceutical law: Implications for global pharma companies. In *Springer eBooks* (p. 27). Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-030-35918-8_4 [Erişim Tarihi: 13.05.2025].

High Court of England and Wales. (2018). *Wilson v The Prime Minister* [2018] EWHC 3520

Horizon, R. (2020). *Refugee protection: United Kingdom country report*. https://www.academia.edu/41866193/Refugee_Protection_United_Kingdom_Country_Report

ILRC (2023). How the "Lawful Pathways" asylum ban impacts children & youth. *Immigrant Legal Resource Center*. https://www.ilrc.org/community-resources/how-%E2%80%9Clawful-pathways%E2%80%9D-asylum-ban-impacts-children-youth [Erişim Tarihi: 13.05.2025].

ILRC (2024). How Can Age Affect My Immigration Relief Options? Retrieved June 10, 2025, from https://www.ilrc.org/sites/default/files/2024-07/Age%20and%20Immigrant%20Youth_June%202024.pdf [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

International Centre for Migration Policy Development. (n.d.). *ICMPD official website*. Retrieved April 26, 2025, from https://www.icmpd.org/ [Erişim Tarihi: 25.05.2025].

International Organization for Migration. (2021). *IOM United Kingdom strategy 2021–2024*. Retrieved from https://unitedkingdom.iom.int/sites/g/files/tmzbdl1381/files/inline-files/iom-united-kingdon-strategy-2021-2024_26aug21_1.pdf [Erişim Tarihi: 09.03.2025].

Ippolito, F. (2013). The contribution of the European Courts to the common European Asylum System and its ongoing recast process. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, *20*(2), 261-281.

Ipsos. (2022). *New global poll finds Britons most worried about immigration*. Retrieved from https://www.ipsos.com/en-uk/new-global-poll-finds-britons-most-worried-about-immigration [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Ivanovic, M., & Malavisi, A. (2019). Tales of abuse and negligence: Current humanitarian practices and refugee children. *Journal of Global Ethics, 15*(3), 344.

İçduygu, A., Karaçay, A. B., Toksöz, G., Tolay, J., Kirişçi, K., Ulutaş, Ç. Ü., Erder, S., Kaşka, S., Bettin, G., Pusch, B., Aydın, Y., & Okyayuz, M. (1970). *Turkey, migration and the EU: Potentials, challenges and opportunities*. Edition HWWI. Hamburg University Press. https://doi.org/10.15460/hup.hwwi.5.118

İktisadi Kalkınma Vakfı (IKV). (2016). *Britanya referandumu ve sonrası: AB entegrasyon sürecinin geleceği ve Türkiye*. Retrieved May 2, 2023, from https://www.ikv.org.tr/images/files/IKV_Brexit_Yayin%20no%20284(1).pdf

İmmigration white paper. (2025). Changes to UK visa and settlement rules after the 2025 https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10267/ [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

İngiltere ve AB, Brexit müzakerelerinde ikinci aşamaya geçiyor-BBC, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42366180, [Erişim Tarihi: 21.05.2025]

Jacobs, F. B. (2018). *The EU after Brexit: Institutional and policy implications*. Springer.

Jakobson, M. L., King, R., Moroşanu, L., & Vetik, R. (2023). *Anxieties of migration and integration in turbulent times* (p. 258). Springer Nature.

Kahraman, R. (2021). Koruma tedbirlerinde orantılılık ilkesi. *İstanbul Hukuk Mecmuası / Istanbul Law Review, 79*(1), 275–296. https://doi.org/10.26650/mecmua.2021.79.1.0008

Karaçay, A. B. (2023). Mülteci kimdir? 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin eleştirel analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 62*, 172. https://doi.org/10.53568/yyusbed.1370686

Karageorgiou, E. (2019). The distribution of asylum responsibilities in the EU: Dublin, partnerships with third countries and the question of solidarity. *Nordic Journal of International Law, 88*(3), 315. https://doi.org/10.1163/15718107-08803003

Khan, A. A. (2012, April 19). *Case preview: Alvi and Munir in Supreme Court*. Retrieved from https://asadakhan.wordpress.com/2012/04/19/case-preview-alviand-munir-in-supreme-court/

Kilinc, D. (2020). Crossing borders: Turkish asylum policies and displaced Syrians' journeys in and away from Turkey. *Bibliotekarz Podlaski: Ogólnopolskie Naukowe Pismo Bibliotekoznawcze i Bibliologiczne, 47*(2), 111. https://doi.org/10.36770/bp.472 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Kilinc, D. (2021). *Assessing the contribution of Vision 2020 Umurenge Programme on poverty reduction in Kigabiro Sector, Rwanda*. *International Journal of Scientific Research and Management (IJSRM), 9*(11), 2528. https://doi.org/10.18535/ijsrm/v9i11.em01 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Kneuer, M. (2019). The tandem of populism and Euroscepticism: A comparative perspective in the light of the European crises. *Contemporary Social Science, 14*, 26–42. https://doi.org/10.1080/21582041.2018.1426874

Knill, C., & Tosun, J. (2020). *Public policy: A new introduction*. Bloomsbury Publishing.

Koçak, M. (2020). Who is "queerer" and deserves resettlement?: Queer asylum seekers and their deservingness of refugee status in Turkey. *Middle East Critique, 29*(1), 29.

Koçak, O., & demet Gündüz, R. (2016). Avrupa Birliği göç politikaları ve göçmenlerin sosyal olarak içerilmelerine etkisi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(12), 66-91.

Kosten, D. (2023). *Immigrants as economic contributors: Immigrants fill the temporary needs of American employers*. https://immigrationforum.org/article/immigrants-as-economic-contributors-immigrants-fill-the-temporary-needs-of-american-employers/

Lagrue, M. (2023). Illegal Migration Bill. *Children and Young People Now, 2023*(5), 43. https://doi.org/10.12968/cypn.2023.5.43

Leach, P. (2023). The UK vs the ECtHR. *Verfassungsblog*. https://verfassungsblog.de/the-uk-vs-the-european-court-of-human-rights-on-a-politically-engineered-collision-course/ [Erişim Tarihi: 19.05.2025].

LeVoy, M., & Geddie, E. (2009). Irregular migration: Challenges, limits and remedies. *Refugee Survey Quarterly, 28*(4), 87.

Lock, T. (2017). Human rights law in the UK after Brexit. *Edinburgh School of Law Research Paper*, (2017/17).

Lock, T., & Layden, P. (2011). Protection of Fundamental Rights Post-Lisbon: The Interaction between the EU Charter of Fundamental Rights, the European

Convention on Human Rights (ECHR) and National Constitutions (FIDE National Report for the United Kingdom). *Available at SSRN 1940381*.

Mahboubi, P. (2024). Quality over quantity: How Canada's immigration system can catch up with its competitors. *SSRN Electronic Journal*. https://doi.org/10.2139/ssrn.4741072

Mangır, F., & Acet, H. (2014). Serbest Ticaret ve Korumacılık, Avrupa Birliği'nde Malların Serbest Dolaşımı ve Türkiye'nin Uyumu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31.1), 93-108.

Mars, S., & Murray, C. (2020). With or without EU? The Common Travel Area after Brexit. *German Law Journal, 21*(5), 815. https://doi.org/10.1017/glj.2020.46 [Erişim Tarihi: 28.05.2025].

McCorkindale, C. (2018). Brexit and human rights. *Edinburgh Law Review, 22*(1), 126.

McGee, T. (2020). Recognising stateless refugees. *SSRN Electronic Journal*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3725753 [Erişim Tarihi: 12.03.2025].

McLaren, L., & Johnson, M. (2017). Resources, group conflict and symbols: Explaining anti-immigration hostility in Britain. *Political Studies*, *55*(4), 710.

Miller, V., Ares, E., Hutton, G., Johnston, N., Jozepa, I., Keep, M., Kennedy, S. H., Mars, S. de, Mills, C., Mor, F., Phillipson, G., Booth, L., Priestley, S., Webb, D., Wilkins, H., Woodhouse, J., Seely, A., Barber, S., Butcher, L., … Hinson, S. (2019). *The UK's EU Withdrawal Agreement*. https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8453/

Mitrică, B., Damian, N., Mocanu, I., & Grigorescu, I. (2019). Exploring the links between out-migration and social development in Romania: A development region-based approach. *Europa XXI, 37*, 53. https://doi.org/10.7163/eu21.2019.37.4

Mitsilegas, V., & Guild, E. (2024). The UK and the ECHR after Brexit: The challenge of immigration control. *The European Convention on Human Rights Law Review, 5*(1), 116. https://doi.org/10.1163/26663236-bja10079

Mix, D. E. (2018). *The United Kingdom: Background, Brexit, and relations with the United States*.https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc1157101/m2/1/high_res_d/RL33105_2018Mar12.pdf [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Nacak, O. (2016). Politika yapım sürecinde kullanılan yeni bir yöntem: düzenleyici etki analizi. *Sakarya İktisat Dergisi*, *5*(4), 1-19.

Oliver, T. (2023). Reflections: The UK after Brexit. *International Politics*. https://doi.org/10.1057/s41311-023-00472-6

Orellana, T. (2020). Interpretaciones de elemento «entrada ilegal» en el tráfico ilícito de migrantes y las ambigüedades del bien jurídico. *Revista de Estudios de La Justicia, 33*, 77.

Outlook, E. (2006). The economic impact of international migration within the UK economy. *Economic Outlook*, *30*(4), 21-26.

Oxford Migration Observatory. (n.d.). *EU migration to and from the UK*. Retrieved from https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/eu-migration-to-and-from-the-uk/ [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Örgütü, A. B. (1969). Afrika'daki Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen Afrika Birliği Sözleşmesi. *Addis Ababa*.

Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, *2*(4), 183-215.

Özel, D., & Yılmaz, H. (2021). Educational journey of refugee students: Suggestions for practitioners. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*. https://doi.org/10.17569/tojqi.852044

Özerim, M. G., & Öner, S. (2020). What makes Turkey and Turkish immigrants a cultural polarization issue in Europe? Evidence from European right-wing populist politics. In *IMISCOE Research Series* (p. 67). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-41694-2_5

Papademetriou, D. G. (2019). *Selecting economic stream immigrants through points systems*. https://www.migrationpolicy.org/article/selecting-economic-stream-immigrants-through-points-systems [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Pascal, R. (2021). Assessing the contribution of Vision 2020 Umurenge Programme on poverty reduction in Kigabiro Sector, Rwanda. *International Journal of Scientific Research and Management (IJSRM), 9*(11), 2528. https://doi.org/10.18535/ijsrm/v9i11.em01

Peers, S. (2014). *The EU asylum system: Challenges and shortcomings*. In *Strategic sectors. Culture and society*. IEMed, Mediterranean Yearbook. Retrieved April 26, 2025, from https://www.iemed.org/publication/the-eu-asylum-system-challenges-an-shortcomings/ [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Perez, C. S. (2023). The securitization of asylum: A review of UK asylum laws post-Brexit. *International Journal of Refugee Law, XX*, 1–18. https://doi.org/10.1093/ijrl/eead030

Platon, S. (2020). « It's the final countdown » : Position de l'Union européenne et état des lieux sommaire des négociations du Brexit. *Revue Québécoise de Droit International*, 233. https://doi.org/10.7202/1067268ar [Erişim Tarihi: 15.05.2025].

LOC (2025). https://www.loc.gov/item/2019713402 [Erişim Tarihi: 13.05.2025].

Portes, J. (2020). Between the lines: Immigration to the UK between the referendum and Brexit. *DCU Brexit Institute Working Paper 12-2020*. https://kclpure.kcl.ac.uk/portal/files/141631665/SSRN_id3759590.pdf [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Portes, J. (2021). Immigration and the UK economy after Brexit. *Oxford Review of Economic Policy, 38*(1), 82. https://doi.org/10.1093/oxrep/grab045

R (on the application of HSMP Forum Ltd) v Secretary of State for the Home Department [2008] EWHC 664. [Erişim Tarihi: 13.05.2025].

R (New London College Ltd) v Secretary of State for the Home Department [2013] UKSC 51. [Erişim Tarihi: 13.05.2025].

Radović, M. L. (2020). Withdrawal from the European Union: Consequences under EU law and international law. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, (89), 227-245.

Retford (2023). No family torn apart: Challenges refugees face securing family reunification in the Netherlands and recommendations for improvements. *Refworld*. https://www.refworld.org/docid/60be2fd14.html

Reuters. (2024, June 10). Rwanda's asylum system still inadequate, UN refugee agency tells UK court. Retrieved from https://www.reuters.com/world/rwandas-asylum-system-still-inadequate-un-refugee-agency-tells-uk-court-2024-06-10/reuters.com [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Riaz, A., Ayyoub, M., & Yasmin, F. (2020). Brexit: An assessment, implications, and strategy for Pakistan. *Research Journal of Social Sciences & Economics Review (RJSSER), 1*(3), 91. https://doi.org/10.36902/rjsser-vol1-iss3-2020(91-100)

Richardson, J., & Rittberger, B. (2020). Brexit: Simply an omnishambles or a major policy fiasco? *Journal of European Public Policy*, *27*(5), 649-665.

Rogers, P. (1976). Declaration on the establishment of a new international economic order. In *Springer eBooks* (p. 135). Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-2232-0_12 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Rolfe, H., Runge, J., & Hudson-Sharp, N. (2019). Immigration policy from post-war to post-Brexit: How new immigration policy can reconcile public attitudes and employer preferences. *National Institute Economic Review*, *248*(1), R6.

Rosamond, B. (2005). The uniting of Europe and the foundation of EU studies: Revisiting the neofunctionalism of Ernst B. Haas. *Journal of European public policy*, *12*(2), 237-254.

Ryan, B. (2017). Negotiating the right to remain after Brexit. [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Saleh-Hughes, L. (2025). Beyond the point: discriminatory practices in selective policies towards skilled migrants in Canada and the United Kingdom.

Saygın, D., & Ultan, M. (2012). Ekonomi ve siyaset bağlamında İngiltere-Avrupa Birliği ilişkileri: Tarihsel bir analiz. *Güvenlik Stratejileri, 23*, 71–102. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/158488

Schmidtke, O. (2021). 'Winning back control': Migration, borders and visions of political community. *International Studies, 58*(2), 150.

Scott, J. (2025.). *Battles on the backbenches – What are the different factions in the Conservative Party?* Sky News Explainer. Retrieved April 26, 2025, from https://news.sky.com/story/battles-on-the-backbenches-what-are-the-different-factions-in-the-conservative-party-12964275 [Erişim Tarihi: 23.05.2025].

Selecting Economic Stream Immigrants Through Points Systems. (2019). https://www.migrationpolicy.org/article/selecting-economic-stream-immigrants-through-points-systems [Erişim Tarihi: 21.02.2025].

Smith, R., Mallory, C., & Molloy, S. (2019). Brexiting human rights diplomacy at the United Nations Human Rights Council: Opportunity or cause for concern? *The International Journal of Human Rights, 24*(4), 414.

Sokullu, E. (2017). İngiltere'nin AB ile imtihanı: Siyasal söylemlerde Avrupa-şüpheciliğin evrimi ve Brexit. *Euro Politika, (2017 Özel Sayı)*, 11–34.

Somai, M., & Biedermann, Z. (2016). Brexit: Reasons and challenges. *Acta Oeconomica*, *66*(s1), 137-156.

Somerville, W., & Walsh, P. W. (2022). *United Kingdom's decades-long immigration shift interrupted by Brexit and the pandemic*. Migration Policy Institute. Retrieved from https://www.migrationpolicy.org/article/united-kingdom-shift-immigration-interrupted-brexit-pandemic [Erişim Tarihi: 29.01.2025].

Steiner, J., Woods, L., & Twigg-Flesner, C. (2012). *EU Law* (10th ed.). Oxford University Press.

Startin, N. (2017). How the referendum was lost: An analysis of the UK referendum campaign on EU membership. In B. Leruth, N. Startin, & S. Usherwood (Eds.),

The Routledge Handbook of Euroscepticism (pp. 456–467). Routledge. [Erişim Tarihi: 24.03.2025].

Stokes, B. (2016). Euroskepticism beyond brexit. Pew Research Center, 7, 1-16.

Stringer, K. D. (2004). Visa diplomacy. *Diplomacy and Statecraft, 15*(4), 655.

Sullo, P. (2019). Common European Asylum System. Oxford University Press.

Şahin, M. (2020). Küresel kamusal bir mal (veya kötü) olarak göç. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *30*(2), 353-366.

Tani, M. (2014). Using a point system for selecting immigrants. *IZA World of Labor*. https://doi.org/10.15185/izawol.24

TDK (2025). https://sozluk.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 18.04.2025]

Tech Nation. (2024). *Global Talent Visa Report 2024: 10 Years of Global Talent in UK Tech.* https://technation.io/global-talent-visa-report-2024/

Telsaç, C. (2022). Uluslararası ve Ulusal Mevzuata Göre Türkiye'ye Kitlesel Olarak Göç Edenler İçin Tanımlanan Hukuki Statüler. *Anlambilim MTÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, *2*(1), 1-17.

Tempest, M. (2001). *UK General Election 2001: The abridged Labour manifesto*. The Guardian. Retrieved March 25, 2022, from https://www.theguardian.com/politics/2001/may/16/election2001.uk5 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Teodorescu, L. (2018). Beyond emergency measures: The need for a holistic and truly European approach to migration. *European View*, *17*(2), 163-171.

The Benefits of EU Citizenship. (2025). https://www.globalpassport.ai/blog/the-benefits-of-eu-citizenship [Erişim Tarihi: 21.05.2025].

The Impact of Brexit on UK Trade and Labour Markets. (2023). *European Central Bank*. https://www.ecb.europa.eu/press/economicbulletin/articles/2023/html/ecb.ebart202303_01~3af23c5f5a.en.html [Erişim Tarihi: 15.03.2025].

Tiryakiol, S. (2023). Turkish heritage language programs for immigrant children in the United States: The current state and opportunities. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 34*, 457. https://doi.org/10.29000/rumelide.1316209

Tsangari, H., & Mantara, I. (2020). Brexit calling! Aftermath in the pharmaceutical industry. *International Journal of Business, Economics and Management, 8*(2), 70–80. https://doi.org/10.18488/journal.62.2021.82.70.80

Tschalaer, M. H. (2022). Queering migration temporalities: LGBTQI+ experiences with waiting within Germany's asylum system. *Ethnic and Racial Studies, 46*(9), 1833. https://doi.org/10.1080/01419870.2022.2076566 [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

Tuygun, F. S. AB'de Yürütme Yetkisinin Yeniden Yapılandırılması ve Politikaların Entegrasyonu Bağlamında AB Ajansları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, *13*(3), 2977-3008.

Ueberecken, R. (2019). *Schengen reloaded*. Centre for European Reform. Retrieved from https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2019/schengen-reloaded [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

UK Border Agency https://www.gov.uk/government/organisations/uk-border-agency. [Erişim Tarihi: 16.05.2025]

UK Cabinet Office, Prime Minister's Office, 10 Downing Street, & The Rt Hon Lord Cameron. (2013, January 23). *EU speech at Bloomberg*. Retrieved from https://www.gov.uk/government/speeches/eu-speech-at-bloomberg [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

UK Parliament Select Committee on Public Accounts. (2005). *Supplementary memorandum submitted by the Home Office* [Minutes of evidence]. Retrieved from https://publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmpubacc/620/5102611.htm[Erişim Tarihi: 20.05.2025].

UK Parliament. (2025). *The to and fro of amendments to bills between the House of Commons and the House of Lords* (How it works) [PDF]. Retrieved April 26, 2025, from https://assets-learning.parliament.uk/uploads/2019/12/How-it-Works-booklet.pdf

UK Supreme Court. (2017). *R (on the application of Miller) v Secretary of State for Exiting the European Union* [2017] UKSC 5. [Erişim Tarihi: 11.05.2025].

UK Supreme Court. (2019). *R (on the application of Miller) v The Prime Minister* [2019] UKSC 41. [Erişim Tarihi: 11.05.2025].

UKVisas. (2022). https://en.wikipedia.org/wiki/UKVisas [Erişim Tarihi: 16.04.2025].

UNHCR. (2025). *UNHCR calls for fair, efficient UK asylum system rooted in international cooperation*. Retrieved from https://www.unhcr.org/uk/news/press-releases/unhcr-calls-fair-efficient-uk-asylum-system-rooted-international-cooperation [Erişim Tarihi: 12.02.2025].

UNHCR. (n.d.). *UNHCR recommendations to the UK government*. Retrieved from https://www.unhcr.org/uk/unhcr-recommendations-uk%20government [Erişim Tarihi: 19.05.2025].

VisaGuide (2023). UK Points Based System. https://visaguide.world/europe/uk-visa/point-based-system/ [Erişim Tarihi: 29.05.2025].

VisaGuide (2024). UK Visas and Immigration. (2024). https://en.wikipedia.org/wiki/UK_Visas_and_Immigration [Erişim Tarihi: 15.05.2025].

Voynikov, V. V. (2019). From the Mediterranean to the Baltic: the problem of implementing the principle of solidarity in the EU area of immigration and asylum. *Baltic Region*, *11*(2), 17-31.

Wang, S. (2016). An imperfect integration: Has Schengen alienated Europe? *Chinese Political Science Review, 1*(4), 698. https://doi.org/10.1007/s41111-016-0040-0

Wassem, R.A. ve Haddal C.C. (2007). Point systems for immigration selection: options and issues. Prepared for Members and Committees of Congress, s.1-30.

Weinberger, S. (2017). *The imagineers of war: The untold story of DARPA, the Pentagon agency that changed the world*. Penguin Random House.

Weingerl, P., & Tratnik, M. (2022). Climbing the wall around EU citizenship: Has the time come to align third-country nationals with intra-EU migrants? *European Journal of International Law*. https://doi.org/10.1093/ejil/chac008

Woltjer, A. (1995). Schengen: The way of no return? *Maastricht Journal of European and Comparative Law, 2*(3), 256. https://doi.org/10.1177/1023263x9500200304

Worrell, J., & Miller, N. J. (2018). Brexit's potential impact on apparel manufacturing and luxury fashion. *Journal of Textile Engineering & Fashion Technology, 4*(6). https://doi.org/10.15406/jteft.2018.04.00171

Worsley, J., Harrison, P. A., & Corcoran, R. (2021). The role of accommodation environments in student mental health and wellbeing. *BMC Public Health, 21*(1). https://doi.org/10.1186/s12889-021-10602-5

Yassen, A. O., vd. (2021). The failure of the European Union to respond to the refugee crisis. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi, 12*(2), 302. https://doi.org/10.17762/turcomat.v12i2.715

Yıldırım, A., & Kılıç, A. (2021). Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında silahların eşitliği ilkesi. *Journal of Penal Law and Criminology / Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 9*(2), 341–367. https://doi.org/10.26650/jplc2021-1010290

Yıldız, K., Kurnaz, D., & Kırık, A. M. (2020). Nomofobi, netlessfobi ve gelişmeleri kaçırma korkusu: Sporcu genç yetişkinler üzerine bir araştırma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *18*(Özel Sayı), 321-338.

Yılmaz, D., & Günay, M. A. (2022). Türk toplumunda Suriyeli sığınmacı algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *13*(1), 117-139.

Yılmaz, F. J., & Kaya, E. (2024). Avrupa Birliği'nde Bilgi İşlem Kayıt Sistemlerinin Göç Yönetimi Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Eşitlik Politikası Dergisi*, 4(1), 41-69.

Yong, A. (2017). Forgetting human rights-the Brexit debate. *European Human Rights Law Review*, *2017*(5), 469-479.

Young, A. L. (2020). *Democratic Dialogue and the Constitution*. Oxford University Press.

Zayas, A. (2005). Human rights and indefinite detention. *International Review of the Red Cross, 87*(857), 15. https://doi.org/10.1017/s181638310018117 2 [Erişim Tarihi: 28.05.2025].